МАКЕДОНСКИ НАУЧЕНЪ ИНСТИТУТЪ — INSTITUT SCIENTIFIQUE MACÉDONIEN

66

НАРОДНИ ПѢСНИ

НА

МАКЕДОНСКИТѢ БЪЛГАРИ

СЪБРАНИ И РАЗРАБОТЕНИ СЪ СЪПРОВОДЪ НА ПИАНО ОТЪ

ДОБРИ ХРИСТОВЪ

ПРОФЕСОРЪ ВЪ ДЪРЖАВНАТА МУЗИКАЛНА АКАДЕМИЯ, ЧЛЕНЪ НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТѢ.

66

CHANSONS POPULAIRES

DES

BULGARES MACÉDONIENS

RECUEILLIES ET TRANSCRITES AVEC ACCOMPAGNEMENT DE PIANO PAR

DOBRI CHRISTOV

PROFESSEUR À L'ACADÉMIE NATIONALE DE MUSIQUE, MEMBRE DE L'ACADÉMIE BULGARE DES SCIENCES.

СОФИЯ — SOFIA

ПЕЧАТНИЦА П. ГЛУШКОВЪ — IMPRIMERIE P. GLOUCHCOFF

1931

Предговоръ.

Известно е богатството на македонскитѣ български епически пѣсни, но още по-богата е по разнообразие на поетическитѣ мотиви македонската народна лирика, която и сега още е доста жизнена, понеже пѣснитѣ ежедневно се пѣятъ, главно отъ женитѣ. Знаемъ отъ Верковичевитѣ „Женске песме“ [1]), че е имало даровити пѣвици, които можели да пѣятъ до 270 различни пѣсни, каквато е била пѣвицата Дафина отъ Сѣръ, за която Верковичъ подробно разказва. Разбира се, че сега тази жива народна музика постепенно изчезва, но при все това още не сж рѣдки пѣвци и пѣвици по Македония, които я подържатъ въ нейната оригинална чистота не само по отношение на поетичния текстъ, но и на музикалната часть — напѣва. Напѣвътъ е неотемно свързанъ съ народното поетическо творчество, той е неговата душа, безъ която то не би имало практически смисълъ въ живота та и не би се подържало и култивирало тъй жилаво въ народната традиция.

Отъ наша страна досега сравнително много малко е направено за да се издадатъ нотирани мкдонскитѣ народни пѣсни, чието значение и за изучването на българската народна музика е голѣмо. Затова една отъ важнитѣ задачи на Македонския научен институтъ е да запази за науката и това изчезващо богатство на македонската народна поезия. Съ това издание на македонски пѣсни, нотирани и теоретично обяснени отъ бележития български музикологъ г. Добри Христовъ, се туря начало на надлежната серия.

София, VI. 1931. **Проф. Л. Милетичъ.**

[1]) Стефанъ Верковичъ, Народне песме македонских бугара. Кн. I. Женске песме. У Београду 1860 г., 8⁰, XIX + 373.

Préface.

La richesse des chansons épiques bulgares de la Macédoine est bien connue, mais bien plus riches encore sont par la variété des motifs poétiques les chansons populaires lyriques macédoniennes qui jusqu'aujourd'hui même ont gardé leur vitalité, ces chansons étant quotidiennement chantées, principalement par les femmes.

Nous savons par les „Jenske pesme“ [1]) de Verkovitch qu'il y a eu des chanteurs de grand talent qui pouvaient chanter jusqu'à 270 chansons différentes, telle par exemple cette chanteuse Dafina de Serresse dont Verkovitch nous parle en détail. Bien entendu de nos jours cette musique populaire vivante disparaît peu à peu; cependant en Macédoine les chanteurs et chanteuses qui la conservent dans sa pureté originale, non seulement au point de vue du texte mais aussi de la mélodie, ne sont pas rares. La mélodie est intimement liée à la création poétique populaire, c'est son âme même sans laquelle celle-ci n'aurait aucune signification pratique dans la vie et ne serait pas conservée et cultivée si jalousement par la tradition populaire.

Jusqu'à présent il a été relativement peu fait pour la publication des mélodies de ces chansons macédoniennes populaires dont l'importance pour l'etude de la musique populaire bulgare est si grande. C'est pourquoi l'une des tâches de l'Institut Scientifique Macédonien est de conserver à la science ce trésor de la poésie populaire macédonienne menacé de disparition. Par cette publication de chansons macédoniennes notées et expliquées théoriquement par l'éminent musicologue bulgare Dobri Hristov nous mettons un début à une série de ce genre.

Sofia, juin 1931. **Prof. L. Milétitch.**

[1]) Stephane Verkovitch, Narodne pesme makedonski bougara. Kn. I. Jenske pesme. Ou Beogradu 1860, 8⁰, XIX + 373.

Съдържание

стр.

Македонскитѣ български народни пѣсни . 1—35

I. Пѣсни обичайни.

№ 1. Нова година „Суровакане“ 38
№ 2. На Водици (Богоявление) 40
№ 3. Сватбарска пѣсень 42
№ 4. Дел'ми сторифме клетва... 44
№ 5. Припѣвка на церепни 46

II. Пѣсни за семейни и обществени нрави, задявки, любовни диалози и др.

№ 6. Кинисуетъ аджиитѣ 50
№ 7. Дай ме, майко мори, за Даляна . . 52
№ 8. Излегофъ да се разшетамъ 54
№ 9. Тужинче девойче... 56
№ 10. Темна мъгла низъ полето 57
№ 11. Вариантъ на пѣсеньта № 10 59
№ 12. Гюргя 60
№ 13. Залуде, лудо море... 62
№ 14. Синъ ми, керко, те милуе 64
№ 15. Две луди-млади 66
№ 16. Девойче, танко високо (Кичево) . . 68
№ 17. Девойче, танко високо (Дебъръ) . . 70
№ 18. Девойче, бело цървено! 71
№ 19. Дилберъ, мори, Марие 73
№ 20. Дебърски видъ на сжщата 74
№ 21. Дафинка платно белеше 75
№ 22. Биляна платно белеше 78
№ 23. Биляна платно белеше 80
№ 24. Посакала мама да ме жени 82
№ 25. Янинке, бела бугарке 84
№ 26. Девойчиня, гугутчиня 86
№ 27. Ела ми, Величе, на ново дюкянче! . 87
№ 28. Стамено, пиле шарено! 88
№ 29. Моме оди на вода 90
№ 30. Кинисало моме 92
№ 31. Пиянъ идехъ отъ града 94
№ 32. Жали моме! 96
№ 33. Каранфилке-моме! 98
№ 34. Каранфилка-мома 100
№ 35. Пиле Трено! 102
№ 36. Учи ме, мамо! 104
№ 37. Учи ме, мамо! (Охридски вариантъ) 107
№ 38. Втори вариантъ на сжщата пѣсень . 107
№ 39. Отъ планина слева, мамо... 108
№ 40. Кой ти купи коланчето? 110

Sommaire

page

Les chansons populaires bulgares de la Macédoine . . . . . 1—35

I. Chansons rituelles

№ 1. Au nouvel an, le „Sourovakanïe“ . . 38
№ 2. A l'Épiphanie 40
№ 3. Chanson de noces 42
№ 4. N'avons-nous pas fait serment . . . 44
№ 5. Refrain accompagnant le pétrissage des „tsérepni“ 46

II. Chansons de mœurs familiales et sociales, badinages entre jeunes gens, dialogues d'amour etc.

№ 6. Les hadjis s'en vont 50
№ 7. Donne-moi, mère, à Dalyane 52
№ 8. Je suis allé me promener 54
№ 9. Jeune fille étrangère 56
№ 10. Sombre brouillard, maman, sur la plaine 57
№ 11. Autre version de la chanson précédente 59
№ 12. Guiourguïa. 60
№ 13. Le jeune homme est devenu fou . . 62
№ 14. Ma fille, mon fils t'aime 64
№ 15. Deux jeunes fous 66
№ 16. Fillette svelte, élancée! 68
№ 17. Fillette svelte, élancée! 70
№ 18. Jeune fille, blanche et rose 71
№ 19. Tendre Maria 73
№ 20. Tendre Maria 74
№ 21. Dafinka blanchissait une toile 75
№ 22. Bilïana blanchissait une toile 78
№ 23. Bilïana blanchissait une toile 80
№ 24. Ma chère mère a voulu me marier . 82
№ 25. Ianinka, blanche Bulgare 84
№ 26. Jeunes filles, tourterelles 86
№ 27. Viens, petite Vélika, dans ma nouvelle boutique! 87
№ 28. Staména, oiselet bigarré! 88
№ 29. Une jeune fille alla chercher de l'eau 90
№ 30. Une jeune fille alla chercher de l'eau 92
№ 31. Je revenais ivre de la ville 94
№ 32. Pleure, jeune fille! 96
№ 33. Karanfilka, jeune fille! 98
№ 34. Karanfilka, jeune fille! 100
№ 35. Oiselet Tréna! 102
№ 36. Enseigne-moi, mère! 104
№ 37. Enseigne-moi, mère! 107
№ 38. Deux variantes de la même chanson . 107
№ 39. De la montagne est descendu, mère... 108
№ 40. Qui t'a acheté la ceinture? 110

III. Нѣколко юнашки и комитски (нови юнашки) пѣсни.

№ 41. Кукувица кука 114
№ 42. Айде солнце зайде 116
№ 43. Боленъ Кара-Мустава и Хайдукъ Велко 118
№ 44. Айде пушка пукна 120
№ 45. До три ми пушки пукна(х)а 124
№ 46. Айде не пий, Нешо, ... 126
№ 47. Айде не плачи! 128
№ 48. Делчевъ войвода 130

IV. Пѣсни съ неправилни сложни тактове, танцови и за слушане.

№ 49. Милкано, моме! 134
№ 50. Милкано! 135
№ 51. Дафино, вино цървено! 136
№ 51a) „ „ „ 138
№ 51b) „ „ „ 139
№ 52. Алия, море делия! 140
№ 53(52a)„ „ „ 142
№ 54. Ой девойче-войче! 144
№ 54a) „ „ „ 146
№ 55. Мома Ро̀са 147
№ 56. Четири коня тераше 149
№ 57. По друмъ одамъ 151
№ 58. Рачахъ, порачахъ 153
№ 59. Личо, море, Личо! 154
№ 60. Зете, мили зете! 156
№ 61. Хоро „Байрачето“ 157
№ 62. Пукнала, майка, треснала! 158
№ 63. Чамчето. 159
№ 64. Садило моме край море лозье . . . 160
№ 65. Лале, Ефке 162
№ 66. Яне, гърло заболело 163
V. Кратки бележки за лицата, отъ които сж слушани пѣснитѣ 165
VI. Приложение. . . . . 166—172

III. Quelques chansons héroïques et quelques chansons de comitadjis (chansons héroïques plus récentes).

№ 41. Le coucou chante 114
№ 42. Le soleil se couche entre deux montagnes 116
№ 43. Kara-Moustafa, malade, et le Haïdouk Velko 118
№ 44. Allons, une balle a sifflé! 120
№ 45. Trois coups de feu ont éclaté 124
№ 46. Allons, ne bois pas, Necho! 126
№ 47. Allons, ne pleure pas! 128
№ 48. Le voïvode Deltchev 130

IV. Chansons avec des mesures composées irrégulières, certaines adaptées pour la danse

№ 49. Milkana, jeune fille! 134
№ 50. Milkano! 135
№ 51. Dafina, au vin rouge pareille 136
№ 51a) „ „ „ „ „ 138
№ 51b) „ „ „ „ „ 139
№ 52. Alïa, holà, tête folle! 140
№ 53 52a) „ „ „ 142
№ 54. Oh! jeune fille, jeune fille! 144
№ 54a) „ „ „ „ „ 146
№ 55. La jeune fille Rossa 147
№ 56. Il conduisait quatre chevaux 149
№ 57. Je cheminais 151
№ 58. Je t'ai fait appeler 153
№ 59. Litcho, allons, Litcho! 154
№ 60. Beau-fils, cher beau-fils! 155
№ 61. Le horo „Baïratché“ 157
№ 62. Maudite soit ma mère! 158
№ 63. Le tchamtché 159
№ 64. Une jeune fille plante une vigne au bord de la mer 160
№ 65. Efka, ma tulipe 162
№ 66. Iana a mal à la gorge 164
V. Brèves notices sur les personnes de qui l'auteur tient ces chansons . . . 166
VI. Appendice . . . . . 168—172

I. Пѣсни обичайни

Благословки на Нова година и Коледа, молитвена процесия на Богоявление, свадбени, припѣвка при месене подници (церепни).

I. Chansons rituelles

Félicitations à l'occasion du Nouvel An et de Noël ; chanson accompagnant la procession à l'Epiphanie ; chansons de noces, refrains chantés en pétrissant l'argile pour les vases, etc.

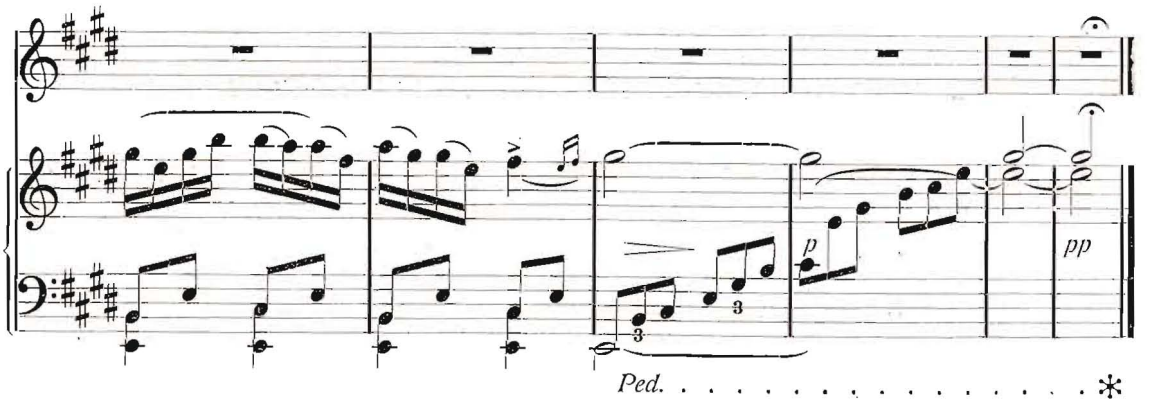
№ 1.

НА НОВА ГОДИНА „СУРОВАКАНЕ“ — NA NOVA GODINA „SUROVAKANE“ AU NOUVEL AN, LE „SURVAKANJE“

Умѣрено (♩=80)

Галичникъ
Galitchnik

„Суровакане“ е новогодишенъ обичай. Православнитѣ деца въ България и Македония (сѫщо и въ Гърция и др.) отъ ранно утро на нова година (1 януарий по стария календарь — св. Василий) ходятъ по домоветѣ на роднини и познати съ дрѣнова клонка въ ржка и удрятъ леко по гърба домакинитѣ, произнасяйки благословки за здраве въ кѫщата, плодородие по нивитѣ, градинитѣ и лозята. Домакинитѣ ги даряватъ съ пари, плодове и др. [Следъ установяване на западния календарь и въ нашитѣ страни, обичаятъ се пренася на 1 януарий — новъ стилъ].

Въ градоветѣ и възрастни (работници, музиканти и др. бедни съ фенери, украсени съ книжни цвѣтя, посещаватъ срещу нова година търговски магазини, поздравяватъ господаритѣ, които имъ даватъ пари и др. подаръци.

Обикновенна детска благословка за нова година е: „Сурова, сурова година, весела година, пъленъ класъ на нива, червена яболка во градина, живо и здраво до година“.

Подобни благословки се произнасятъ въ Македония и България на Никулдень (Св. Никола), на Коледа (Божикъ — Рождество Христово) и др. праздници.

Коледнитѣ пѣсни, които се пѣятъ при обичаи „коледуване“ отъ група коледари, сѫ запазени повече въ Изт. България и Тракия.

Le „sourvakané“ est une coutume du Nouvel an En Bulgarie et en Macédoine, (de même en Grèce et ailleurs), le jour du Nouvel an (le 1er janvier selon le nouveau style, la St Vassili selon l'ancien style) les enfants orthodoxes s'en vont, de grand matin, de maison en maison, chez leurs parents et connaissances et frappent ceux-ci légèrement sur le dos avec un rameau de cornouiller, en exprimant des souhaits: que la santé règne dans la maison, la fertilité dans les champs, les jardins, et les vignes. On donne aux enfants de l'argent, des fruits, etc. [Après l'adoption du calendrier grégorien dans nos contrées, la coutume a été remise au 1er janvier nouveau style].

Dans les villes, la veille du Nouvel an, non seulement des enfants, mais aussi des adultes (des ouvriers, des musiciens et d'autres nécessiteux) portant à la main un lampion orné de fleurs en papier, s'en vont faire le tour des magasins, félicitent les commerçants et recueillent des présents.

La formule de félicitations la plus communément employée par les enfants est: „Année rude, année rude, année joyeuse, lourds épis dans le champ, pommes rouges dans le jardin, vie et bonne santé jusqu'à l'an prochain.“

Des félicitations du même genre sont prononcées en Macédoine et en Bulgarie à la St Nicolas, à Noël et à l'occasion de quelques autres fêtes.

Les fêtes de Noël, avec la coutume du „Kolédouvané“ (des enfants et des jeunes gens, les „Kolédari“, vont de maison en maison en chantant des chansons de Noël) ont été surtout conservées dans la Bulgarie de l'Est et la Thrace.

№ 2

НА ВОДИЦИ (БОГОЯВЛЕНИЕ)—NA VODICI (BOGOJAVLENIJE)
A L'EPIPHANIE

Доста умѣрено (♩=60)

с. Воденъ—Стружко
Village de Voden—Rayon de Strouga

Assez modéré (♩=60)

Piano

2. Како сега и в'година
Господи помилуй.
3. Даръ, берекетъ: жито й вино
Господи помилуй.
4. Даръ, берекетъ: месо й млеко
Господи помилуй.
5. Да се живи кеаите
Господи помилуй.
6. Да н'останетъ Османъ-Ага*)
Господи помилуй.

2. Kako sega i v'godina
Gospodi pomiluj.
3. Dar, bereket: žito i vino
Gospodi pomiluj.
4. Dar, bereket: meso i mleko
Gospodi pomiluj.
5. Da se živi keaïte
Gospodi pomiluj.
6. Da n'ostanet Osman-Aga*)
Gospodi pomiluj.

1. Nous portons des croix nous prions Die
Seigneur aie pitié de nous.
2. Maintenant et durant toute l'année,
Seigneur . . . .
3. Dons, abondance: le blé et le vin
Seigneur . . . .
4. Dons, abondance: la viande et le lait
Seigneur . . . .
5. Vivent les chefs des corporations
Seigneur . . . .
6. Qu'Osman-Aga ne reste pas ici*)
Seigneur . . . .

*) Тази пѣсень по думитѣ на стария македонецъ дѣдо Марко Симеоновъ—Плешката, родомъ отъ Галичникъ—Дебърско, отъ когото е слушана, се е пѣяла отъ много старо време само отъ женитѣ: турцитѣ не позволявали въ черковнитѣ процесии на българитѣ да взиматъ участие свещеници и други мѫже българи, както и да се носятъ черковни хоругви и знамена. Това е ставало по давление отъ гръцкото духовенство, което виждайки, че постепенно губи влияние срѣдъ българскитѣ християнски срѣди, е представяло последнитѣ предъ турската власть като бунтовнически елементъ въ държавата.

Българкитѣ, пѣяйки горната пѣсень въ процесията, не се стѣснявали покрай благословиитѣ да вмъкватъ и думи като следнитѣ. „Да н'останетъ Османъ-ага", които мъгляво произнасяни при пѣнието, се схващали отъ говорещитѣ български турци, като обикновени благопожелания.

*) Cettechanson, selon le vieillard macédonien, Marko Siméonov—Plechkata (natif de Galitchnik, région de Déber), dont nous la tenons, a été chantée depuis des temps très anciens par les femmes: les Turcs interdissaient que dans les processions religieuses des Bulgares prissent part aussi bien les prêtres que les autres hommes bulgares, et que des bannières ou étendards y fussent portés. Ceci était dû à la pression du clergé grec qui, voyant qu'il perdait peu à peu son influence dans les milieux chrétiens bulgares, représentait ces derniers auprès des autorités turques comme un élément révolutionnaire au sein de l'Etat.

Les femmes bulgares, en chantant la chanson ci-dessus durant la procession, ne se gênaient pas pour y introduire, parmi les autres, certains souhaits du genre de celui-ci; „Qu'Osman-Aga ne reste pas ici" qui, prononcés d'une façon confuse, étaient saisis par les Turcs comprenant un peu le bulgare comme un souhait ordinaire.

№ 3.

СВАТБАРСКА ПѢСЕНЬ — SVATBARSKA PESEN'

(Когато бръснатъ зета) (Kogato brъsnat zeta)

CHANSON DE NOCES

(Le futur marié se fait raser)

Умѣрено
Modéré (♪ = 184)

Галичникъ—Реканско
Galitchnik—région de Reka

2. Дал' имашъ, море, бука сгорена,
3. Да си направишъ, юначе,
4. Веги, бре, йоще, мустаки.....

2. Dal imaš, more, buka sgoreńa,
3. Da si napráviš, junače,
4. Vegi, bre, jošte mustaki.....

1. Jeune homme, allons, jeune homme,
2. As-tu un morceau de hêtre brûlé
3. Pour te dessiner, jeune homme,
4. Des sourcils et puis des moustaches.

Забележка. Предъ свадбения день въ кржга на близки приятели, пѣвци и свирачи зетътъ се бръсне въ своя домъ отъ селския бръснарь. Въ сѫщото време въ дома на невѣстата невѣстини близки дружки и роднини помагатъ въ нагласяване тоалета на булката (невѣстата). И тукъ пѣвци и свирачи изпълняватъ подходещи пѣсни. Подготовленията за свадбения день почватъ седмица по-рано, презъ което време и въ деня на свадбата се пѣятъ разни пѣсни съ еднообразни мелодии.

Remarque. La veille du mariage, dans le cercle des amis intimes, des chanteurs et des musiciens, le coiffeur du village rase le fiancé Pendant ce temps, dans la maison de la fiancée, les amies et les parentes aident à préparer la toilette de la future mariée (boulka, névesta). Ici aussi, les chanteurs et les musiciens font entendre des chansons appropriées. Les préparatifs pour la noce commencent une semaine à l'avance et pendant tout ce temps et le jour du mariage lui-même on chante différentes chansons, dont la mélodie est uniforme.

II. Съветъ отъ сватоветѣ къмъ зета:

1. Юначе, море, юначе,
2. Страмъ тебе да те не фатитъ:
3. Убаво рока целивай,
4. Да не устрамишъ татко ти,
5. И сета мила родина . . . . .

Sъvet ot svatovete kъm zeta:

1. Junače, more, junače,
2. Stram tebe da te ne fatit:
3. Ubavo roka celivaj,
4. Da ne ustramiš tatko ti
5. I seta mila rodina . . . . .

II. Conseil des conviés au futur marié.

1. Jeune homme, allons, jeune homme'
2. Ne sois donc pas si timide,
3. Embrasse joliment la main,
4. Ne fais pas honte à ton père
5. Et à tout'la chère parenté.

III. Подаряване риза (кошуля), кърпи и др. отъ невѣстата.

1. Честита риза юначе,
2. Що е девойка китило,
3. Зето(в)ска риза китило,
4. Со биселъ го е шарило,
5. Со свила го е обшило . . . . .

Podarjavane riza (košulja), kъrpi i drugo ot nevéstata.

1. Čestita riza junače,
2. Što je devojka kitilo,
3. Zetoska riza kitilo,
4. So biser go je šarilo,
5. So svila go je obšilo . . . . .

III. La jeune mariée fait présent d'une chemise, de mouchoirs, etc.

1. Nos compliments pour la chemise
2. Que la jeune fille a ornée.
3. La chemise du jeune marié
4. De perles fines elle l'a brodée
5. De fils de soie elle l'a bordée....

IV. Снаха и свекърва.

1. Свекърво, мори, свекърво,
2. Дал' си готвила вечеря?
3. — Снао ле, мила, снао ле,
4. Готвила сум ти, готвила,
5. Щирйено зеле, варено . . . . .

Snaha i svekъrva.

1. Svekъrvo, mori, svekъrvo,
2. Dal' si gotvila večerja?
3. — Snao le, mila, snao le,
4. Gotvila sum ti, gotvila,
5. Štirjeno zelje, vareno . . . . .

IV. Belle fille et belle-mère.

1. Belle-mère, allons, belle-mère,
2. As-tu préparé le souper?
3. Belle-fille, chère belle-fille,
4. Je t'ai préparé, préparé
5. Des choux à l'amarante, bouillis...
(On donne l'amarante aux porcs).

№ 4.

ДЕЛ'МИ СТОРИФМЕ КЛЕТВА... — DEL'MI STORIFME KLETVA...

[Пѣе се на сватбена трапеза и при други случаи.] [Peje se na svatbena trapeza i pri drugi slučaji.]

(On chante cette chanson au repas de noces et dans quelques autres circonstances).

Бавно. Lente — Охридъ-Ohrida

2. Ни да се мажимъ, мори Яно,
   Ни да се женимъ (2),
3. Дур' да си одамъ, мори Яно,
   В' пуста тугина,
   Во пуста Шкодра,
4. Тамъ да спечеламъ, мори Яно,
   Деветь (х)иляди. (2) . . . . . .

2. Ni da se mažim, mori Jano,
   Ni da se ženim (bis),
3. Dur' da si odam, mori Jano,
   V' pusta tugina,
   Vo pusta Škodra,
4. Tam da spečelam, mori Jano,
   Devet hiljadi (bis) . . . . . .

1. N'avons nous pas fait serment, Jano,
   Fait serment, juré
2. Toi de ne pas prendre de mari,
   Moi une jeune épouse,
3. Avant que je ne m'en aille, Jano,
   A Chkodra maudite,
4. Là que je puisse gagner, Jano,
   Neuf mille . . . .

Забележка 1. Текстътъ на пѣсеньта не е завършенъ. Този поетиченъ мотивъ „Любили се, а се не взели", е най-любимиятъ на младитѣ моми. Обикновено въ пѣсни съ този мотивъ се описва трогателниятъ край на любещитѣ се, когато родителитѣ женятъ щерка си въпреки волята й. Двойна смъртъ е обикновениятъ край на пѣсеньта.

Забележка 2. Бавната неправилна мѣрка $\frac{9}{8}(4+5)$ е обикновена въ турската музика (усулъ орта аксакъ — ритъмъ на умѣренъ аксакъ*). Срѣща се, макаръ рѣдко, въ македонскитѣ пѣсни като влияние отъ турска музика. Пѣсни съ тази сложна мѣрка се акомпанират обикновено съ далбуки (ориенталски ржчни тимпани). Споредъ особенния й характеръ, тя тукъ е разработена съ уводъ и съпроводъ, подходещи на музикалното й съдържание.

*) аксак — куцъ.

I. Remarque. Le texte de cette chanson n'est pas achevé. Ce motif poétique „Ils se sont aimés, mais ne se sont pas mariés" est le motif favori des jeunes filles. En général, dans les chansons ayant ce motif, on décrit la fin touchante des amoureux, quand les parents marient leur fille contre son gré. Une double mort est le dénouement habituel.

II. Remarque. La lente mesure irrégulière $\frac{9}{8}(4+5)$ est ordinaire dans la musique turque (ousoul orta аксакъ — rythme de l'aksak* modéré). On le rencontre, quoique rarement, dans les chansons macédoniennes, par suite d'une influence de la musique turque. Les chansons ayant cette mesure composée sont en général accompagnées par le dalbouk (tympanon oriental à main). A cause de son caractère spécial, elle est ici transcrite avec une introduction et un accompagnement répondant à son texte musical.

*) aksac — boiteux.

№ 5.

ПРИПЪВКА НА ЦЕРЕПНИ—PRIPEVKA NA CEREPNI

(Мъсене на церепни) (Mesene na cerepni)

REFRAIN ACCOMPAGNANT LE PETRISSAGE DES „CEREPNI"

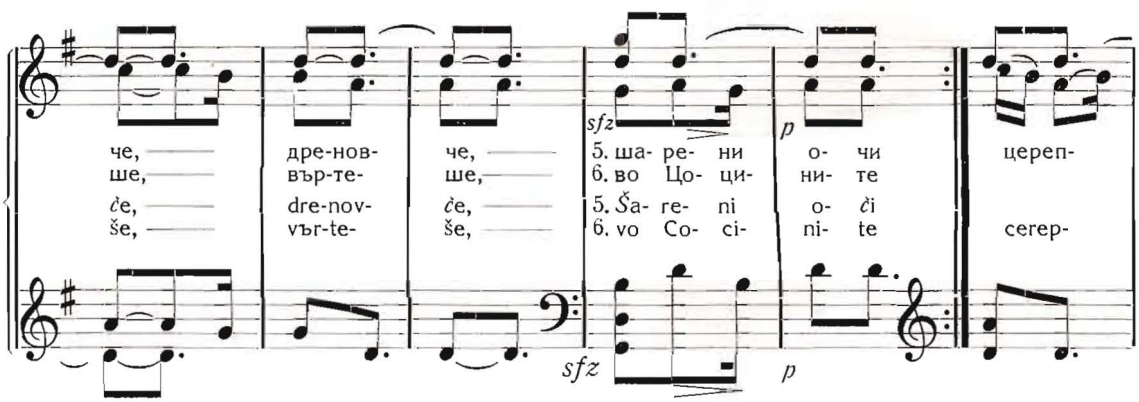
(Vases de terre servant à la cuisson du pain)

Бързо—Vite (♩. = 80)

с. Песочница—Леринско
Pessotchnitza (région de Florina)

Тази пѣсень е слушана отъ Ст. Вълкановъ, интелигентенъ българинъ македонецъ, родомъ отъ Битоля; баща му е родомъ отъ с. Песочница, а майка му е охридчанка. Майката и синътъ знаятъ почти всички пѣсни, пѣяни въ Охридъ и Леринско. Д. Х.

Обяснения за пѣсеньта и обичая.

Веднажъ въ годината, една недѣля следъ Великъ-день (Възскресение), събират се млади невѣсти и моми на опредѣлено мѣсто при рѣката преди изгрѣвъ слънце и мѣсятъ чрезъ газене съ крака приготвената одвечерь глина, която мжжетѣ занасятъ. Вода за мѣсене взиматъ отъ рѣката. При минаване на мжже — млади и стари — припѣватъ, като всѣкиго споредъ възрастьта и други качества именуватъ съ прѣкори: орелъ безъ опашка — вдовецъ; гарванъ разкапанъ — старецъ-закачливъ и др. и за всѣкиго припѣватъ подходещи отъ срѣдата си, споменавайки името му.

„Черепни“ въ Македония (с. Песочница—Леринско) наричатъ подницитѣ, които се поставятъ подъ връшника за печене хлѣбъ.

Припѣвки ставатъ зиме и съ пръстени, летѣ съ цвѣтя, по седѣнки (поседокъ) и др. случаи.

При пѣние на подобни и други примитивни пѣсни на открито — жетва, копань, наглеждане (пасене) добитъка и пр. въ края на мелодията пѣещитѣ се провиквать и това провикване не е съвсемъ волно: скокъ на малка септима е обикновено явление и образува съ долния гласъ (подеманъ отъ 2-ра група пѣвици) правилни двугласни съчетания съ преливане на октавата въ унисонъ. И презъ цѣлото траене на този родъ пѣсни (припѣвки, жетварски и др.) отъ две групи пѣвици се очертава една примитивна диафония, въ която вторията гласъ е предимно равенъ (влачене).

Explication de cette chanson et de cette coutume.

Une fois dans l'année — une semaine après Pâques, les jeunes femmes et les jeunes filles se réunissent à un endroit fixé d'avance, au bord de la rivière, avant le lever du soleil et pétrissent avec les pieds l'argile qui a été préparée la veille et que les hommes apportent. L'eau nécessaire au pétrissage est prise de la rivière. Au passage des hommes— vieux et jeunes — les femmes chantent en donnant à chacun un surnom approprié à son âge et à ses autres particularités: aigle sans queue — un veuf; corbeau déplumé — un vieux qui aime à courtiser les femmes, etc. et désignent celle d'entre elles qui lui convient, en mentionnant son nom dans le refrain.

Sous le nom de cerepni on désigne en Macédoine (village de Pessotchnitza) des vases en argile destinés à la cuisson du pain.

En chantant des chansons de ce genre et d'autres chansons primitives en plein air — en moissonnant, en bêchant, en faisant paître les bestiaux, etc. — les chanteurs poussent un cri à la fin de la mélodie et ce cri n'est pas poussé tout à fait au hasard: l'intervalle de septième mineure est le cas le plus fréquent et forme avec la basse (soutenue par le second groupe de chanteurs) des harmonies à deux voix, dans lesquelles l'octave passe à l'unisson, et, pendant toute la durée des chansons de ce genre (refrains, chansons des moissonneurs, etc.), chantées par deux groupes, une diaphonie primitive se dessine, dans laquelle la seconde voix est le plus souvent monotone.

№ 6.

КИНИСУЕТЪ АДЖИИТѢ—KINISUJET ADŽIITE

LES HADJIS S'EN VONT

2. Ако умрамъ у гемия,
фърлете ме у сретъ море,
да ме ядатъ църни риби,
църни риби—пиявици.

3. Ак'се вратамъ живо-здраво,
ке ви носамъ даротъ божи (2)
кръстъ и църни брояници...

2. Ako umram u gemija
fŭrlete me u sret more,
da me jadat cŭrni ribi,
cŭrni ribi—pijavici.

3. Ak'se vratam živo-zdravo,
ke vi nosam darot boži (bis)
kŭrst i cŭrni brojanici...

1. Ils s'en vont au loin, les hadjis,
Ils s'en vont et ils font leurs adieux.
Hadji Dafna est avec eux,
Hadji Dafna recommande:

2. Si je meurs sur le navire,
Jetez-moi au fond de la mer,
Que me mangent les poissons noirs,
Les poissons noirs — les sangsues.

3. Si je rentre saine et sauve,
Des saints lieux vous rapporterai (bis)
Une croix et des chapelets noirs...

Забележка. Съкровено желание на православнитѣ християни отъ не далечно минало бѣше да се поклонятъ приживе на Божия гробъ въ Ерусалимъ, наричанъ по турски „хаджилъкъ".

Върналитѣ се отъ поклонение християни ставаха „хаджии": Хаджи Дафна, хаджи Никола и пр. Тѣзи имена съ прекоръ „хаджи" ставаха впоследствие семейни.

Тѣзи, които сѫ умирали на пѫть за Божия гробъ, се смѣтали грѣшни, недостойни; отъ тукъ и поржчката на Дафна (въ пѣсеньта) „да я фърлятъ у средъ море, ако не стигне до тамъ жива".

Remarque. Jusqu'à une époque très récente, l'ardent désir des chrétiens orthodoxes était d'aller, avant de mourir, s'incliner devant le Saint Sépulcre à Jérusalem, pélérinage désigné en turc sous le nom de „hadjilek".

Les chrétiens qui rentraient de ce pélérinage recevaient le titre de „hadjis": hadji Dafna, hadji Nicolas, etc. Ces noms précédés du titre hadji devenaient, par la suite, des noms de famille.

Ceux qui mouraient au cours du trajet étaient considérés comme pécheurs et indignes; de là vient (dans cette chanson) la recommandation de Daphna de „la jeter dans la mer" si elle n'arrive pas vivante jusque là.

№ 7.

ДАЙ МЕ, МАЙКО МОРИ, ЗА ДАЛЯНА — DAJ ME, MAJKO MORI, ZA DALJANA

DONNE-MOI, MÈRE, A DALYANE

Петричъ, Куманово и другаде.
(Petritch, Koumanovo, etc.)

2. Далянъ ми е, майко мори,
първа севда;
Първа севда, майко мори
отъ малечко до големо ...

2. Daljan mi je, majko mori,
pŭrva sevda;
Pŭrva sevda, majko mori,
ot malečko do golemo.

1. Donne-moi, ô donne-moi, ma mère,
à Dalyane

2. Dalyane est, mère, mon premier
premier amour,
Mon premier amour, ô ma mère,
Depuis l'enfance jusqu'à présent.

№ 8.

ИЗЛЕГОФЪ ДА СЕ РАЗШЕТАМЪ — IZLEGOF DA SE RAZŠETAM JE SUIS ALLÉ ME PROMENER

2. Тамъ найдофъ моме грагянче, леле, (2)
на мраморъ каменъ седеше, леле,

3. Тенки си пърсти кършеше, леле, (2)
Дробни си солзи ронеше, леле,

2. Tam najdof mome gragjanče, lele, (bis)
Na mramor kamen sedeše, lele,

3. Tenki si pŭrsti kŭršeše, lele,
Drobni si solzi roneše, lele,

4. Майка си люто кълнеше, леле: (2)
„Окъ леле, майко, до Бога, леле!

5. Изгоре лудо за̀ вода, леле, (2)
Пушчи ме да му однесамъ, леле.

6. Пушчи ме да му однесамъ, леле, (2)
Да се напиетъ водица, леле".

4. Majka si ljuto kǔlneše, lele, (bis)
„Oh lele, majko, do Boga, lele!

5. Jzgore lùdo zà voda, lele, (bis)
Pušči me da mu odnesam, lele.

6. Pušči me da mu odnesam, lele, (bis)
Da se napijet vodica, lele".

1. Je suis allé me promener
Dans la vigne, sous le raisin blanc.

2. J'y vis une jeune fille de la ville
Sur une pierre de marbre assise,

3. Ses doigts fuselés elle tordait,
Des larmes menues elle versait,

4. Sa mère maudissait âprement
Oh, ma mère, pour l'amour de Dieu!

5. Le jeune homme brûle de soif, sans eau,
Laisse-moi lui apporter de l'eau.

6. Laisse-moi lui apporter de l'eau
Pour qu'il puisse se désaltérer.

Забележка. Тази лирична по съдържание пѣсень се пѣе въ семейния кржгъ при угощение, сватба и др. случаи, а тъй сжщо на танцъ съ бавни, кротки движения, въ който взиматъ участие и възрастнитѣ-старцитѣ. Съдържанието ѝ рисува отъ една страна желанието на връстната мома да се срещне съ момъкъ, а отъ друга — строгитѣ семейни нрави, които предпазватъ момата отъ случайни увлечения.

И въ следващата диалогична пѣсень момата се оплаква на либето си отъ строгата си майка. Пѣе се на хоро отъ млади моми и момци съ живи движения, а тъй сжщо при работа на нивата или пасището.

Remarque. Cette chanson lyrique est chantée dans le cercle de famille au cours d'un festin, d'un mariage, ou dans quelque autre occasion; elle accompagne aussi une danse aux mouvements lents et calmes, à laquelle prennent également part les personnes âgées et les vieillards. Son texte décrit d'une part le désir de la jeune fille de rencontrer un jeune homme, et de l'autre — les sévères mœurs familiales qui préservent la jeune fille d'entraînements irréfléchis.

Dans la chanson suivante, en forme de dialogue, la jeune fille se plaint à son amoureux de la sévérité de sa mère. Cette chanson est chantée par les jeunes filles et les jeunes gens en dansant le horo avec des mouvements vifs et aussi durant le travail dans les champs ou en gardant les troupeaux.

Les mots „lé, lé", qui sont chantés à la fin de chaque vers, n'ont pas de signification spéciale.

№ 9.

ТУЖИНЧЕ ДЕВОЙЧЕ . . .—TUŽINČE DEVOJČE . . .
JEUNE FILLE ÉTRANGÈRE

Кумановско—Kumanovsko
с. Байлово—s. Bajlovo
village de Baylovo

Живо

№ 10.

1. Sombre brouillard, maman, sur la plaine
Pour moi, chagrin, maman, au fond du cœur

№ 12.

ГЮРГЯ — GJURGJA

2. На рамно гумно, на месечина,
Гюргьо ле, глава Гюргя не крева,
Леле до Бога, завалъ Гюргя ке умри!

3. Ми доведоа нейзина майка,
Гюргьо ле, белки Гюргя ке стане,
Леле до Бога, Гюргя глава не крева!

4. Ми доведоа нейзина сестра,
Гюргьо ле, белки Гюргя ке стане,
Леле до Бога, Гюргя глава не крева!

5. Ми доведоа първото либе,
Гюргьо ле, глава Гюргя мор' крена,
Леле до Бога, еве я Гюргя кай става!

Млада мома иска да се види съ либето си, а родителитѣ не я пущатъ. Тя е упорита: лѣга на гумното и не дига глава отъ тамъ — ще умре. Довеждатъ майка й — не става, довеждатъ сестра й — не става; довеждать либето й — става!

2. Na ramno gumno, na mesečina,
Gjurgjo-le, glava Gjurgja ne kreva,
Lele do Boga, zaval Gjurgja ke umri!

3. Mi dovedoa nejzina majka,
Gjurgjo-le, belki Gjurgja ke stane,
Lele do Boga, Gjurgja glava ne kreva!

4. Mi dovedoa nejzina sestra,
Gjurgjo-le, belki Gjurgja ke stane,
Lele do Boga, Gjurgja glava ne kreva!

5. Mi dovedoa pъrvoto libe,
Gjurgjo-le, glava Gjurgja mor krena,
Lele do Boga, eve ja Gjurgja kaj stava!

Texte abrégé: Une jeune fille veut voir son amoureux; ses parents l'en empêchent. Elle emploie une ruse: elle se couche sur l'aire, au clair de lune, et ne lève plus la tête — elle se meurt. On amène sa mère — elle ne bouge pas; on amène sa sœur — elle ne bouge pas; on amène son amoureux — la voilà qui se lève!

№ 13.

ЗАЛУДЕ ЛУДО, МОРЕ... — ZALUDE LUDO, MORE...
LE JEUNE HOMME EST DEVENU FOU

2. Дайте му люта, море, ракия,
Белки ке лудо, море, да заспи.
3. Дали му люта, море, ракия,
Повеке младо, море, залуде.
4. Дайте му вино, море, червено,
Белки ке лудо, море, да заспи.
5. Дали му вино, море, червено,
Повеке младо, море, залуде.
6. Дайте му млада, море, девойка,
Белки ке младо, море, да заспи
7. Дали му млада, море, девойка,
Ка легна лудо, море, си заспа ...

2. Dajte mu ljuta, more, rakija,
Belki ke ludo, more, da zaspi.
3. Dali mu ljuta, more, rakija,
Poveke mlado, more, zalude.
4. Dajte mu vino, more, červeno,
Belki ke ludo, more, da zaspi.
5. Dali mu vino, more, červeno,
Poveke mlado, more, zalude.
6. Dajte mu mlada, more, devojka,
Belki ke mlado, more, da zaspi,
7. Dali mu mlada, more, devojka,
Ka legna ludo, more, si zaspa . . .

1. Le jeune homme est fou, holà, il est fou,
Ni chez lui ne reste, holà, ni dehors.
2. Donnez-lui la forte, holà, eau-de-vie,
Pourvu qu'il s'endorme, holà, le jeune fou.
3. On lui donne la forte, holà, eau-de-vie.
Il fait encore plus, holà, de folies.
4. Donnez-lui du vin, holà, du vin rouge,
Pourvu qu'il s'endorme, holà, le jeune fou.
5. On lui donne du vin, holà, du vin rouge,
Il fait encore plus, holà, de folies.
6. Donnez-lui une fille, holà, une jeune fille,
Pourvu qu'il s'endorme, holà, le jeune fou.
7. On lui donne une fille, holà, une jeune fille.
Le jeune fou se couche, holà, il s'endort.

№ 14.

СИНЪ МИ, КЕРКО, ТЕ МИЛУЕ — SIN MI, KERKO, TE MILUJE
MA FILLE, MON FILS, T'AIME

Охридъ—Ohrida

2. Три години го милувахъ,
   Па се срамихъ да му речамъ.
3. Иди майко, стара майко,
   скришомъ, скришомъ да му речешъ!
4. Кинисала стара майка
   скришомъ, скришомъ да ie рече:
5. „Добро-утро, мила керко!
   — Далъ-Богъ-добро, стара майко!
6. Синъ ми керко, те милувалъ,
   па се срамилъ да ти рече.“
7. — Ой те тебе, стара майко,
   Защ' не казалъ йощ' по-рано?
8. Сега съмъ си посвършена,
   Скоро, скоро ке се женамъ.

2. Tri godini go milovah
   Pa se sramih da mu rečam.
3. Idi, majko, stara majko,
   skrišom, skrišom da mu rečeš.
4. Kinisala stara majka
   skrišom, skrišom da je reče:
5. „Dobro-utro, mila kerko!
   — Dal-Bog-dobro, stara majko!
6. Sin mi, kerko, te miluval,
   pa se sramil da ti reče.“
7. — Oj te tebe, stara majko,
   zašt ne kazal jošt po-rano?
8. Sega sъm si posvъršena,
   Skoro, skoro ke se ženam.

1. — J'ai perdu la tête d'amour,
   D'amour pour une jolie fille.
2. Depuis trois ans je la chéris,
   Honte j'ai eu de lui le dire.
3. Va ma mère, ma vieille mère,
   En cachette, va lui le dire.
4. Elle s'en alla la vieille mère,
   En cachette, pour lui le dire.
5. — Bonjour, bonjour, ma chère fille!
   — Dieu te bénisse, vieille mère!
6. — Mon fils t'aime d'amour, ma fille,
   Honte il a de te le dire.
7. — Vieille mère, oh, vieille mère,
   Pourquoi plus tôt ne l'a-t-il dit?
8. J'ai maintenant un fiancé,
   Bientôt, bientôt, je me marie.

№ 15.

ДВЕ ЛУДИ-МЛАДИ — DVE LUDI-MLADI
DEUX JEUNES FOUS

Бавно

Прилепъ-Prilèpe

2. Ајде, не ми било бела лоза винена,
Ахъ, тукъ ми било до две ми луди и млади.
3. Ајде, до две луди, до две луди и млади,
Ахъ, мегю себе, ахъ, си сборуетъ, сборуетъ:
4. — Ај остај си сбогомъ, остај сбогомъ Каранфилъ,
Ахъ, ясъ ке пойдамъ во гора зелена, зелена.
5. — Ај оди сосъ здраве, оди бела Ружа!
Ка ке ми пойдешъ во гора зелена, зелена,
6. Тамо има изворъ вода сѐ студена,
Во изворъ до две груди снегови, снегови.
7. Како ми се леіетъ до две груди снегови,
Такъ ке се леіетъ твоите груди по мене;
Такъ ке се леетъ моява душа по тебе . . . .

2. Ajde, ne mi bilo bela loza vinena,
Ah, tuk mi bilo do dve mi ludi i mladi.
3. Ajde, do dve ludi, do dve ludi i mladi,
Ah, megju sebe, ah, si sborujet, sborujet:
4. — Aj ostaj si sbogom, ostaj sbogom Karanfil,
Ah, jas ke pojdam vo gora zelena, zelena.
5. — Aj odi sos zdrave, odi bela Ruža!
Ka ke mi pojdeš vo gora zelena, zelena,
6. Tamo ima izvor voda sè studena,
Vo izvor do dve grudi snegovi, snegovi.
7. Kako mi se lejet do dve drudi snegovi,
Tak ke se lejet tvoite grudi po mene;
Tak ke se lejet mojava duša po tebe . . . .

1. C'est une vigne de raisin blanc qui s'est enroulée,
Enroulée autour de la ville de Boudina.
2. Mais non, ce n'est pas une vigne de raisin blanc,
Ah! ce sont, ici,deux jeunes fous, deux jeunes gens,
3. Ah! deux jeunes fous, deux jeunes fous, deux jeunes gens,
Ah! qui entre eux, qui entre eux, causent, causent:
4. Allons, Dieu te garde, Dieu te garde, Karanfil,
Car moi je m'en vais dans la verte, verte forêt.
5. Eh bien va, porte-toi bien, va donc, blanche Rouja,
Puisque tu t'en vas dans la verte, verte forêt.
6. Là se trouve une source à l'eau toujours fraîche;
Dans cette source deux boules de neige, de neige;
7. De même que se fondent les deux boules de neige,
De même se fondront (d'amour) tes deux seins pour moi,
De même se fondra (d'amour) mon âme pour toi.

№ 16.

ДЕВОЙЧЕ, ТАНКО ВИСОКО! — DEVOJČE, TANKO VISOKO!
FILLETTE SVELTE, ÉLANCÉE!

Кичево—Kitchévo

2. Не дигай мàгли прàои,
Не ми задавай ядои.
3. Само е сърце ядовно,
Ядовно, дори жаловно.

2. Ne digaj magli pràoi,
Ne mi zadavaj jàdoi.
3. Samo je sъrce jadovno,
Jadovno, dori žalovno.

4. Ядовно, дори жаловно
за девойчено отъ село.
5. — Лудо ле, море, младо ле,
Купи си дзевгаръ волои;
6. Купи си дзевгаръ волои,
Изорай рамни дворои;
7. Посей си цвекье секакво,
Да видишъ шо ке ти никне.
8. Ако ти никнетъ босилекъ,
Босо ке търчишъ пò мене;
9. Ако ти никнетъ страторче,
Страдно ке бидишъ зà мене;
10. Ако ти никнетъ джунджуле,
Джумер (тъ) ке бидишъ за мене.
(Отъ тур. дума „джомертъ"—
щедър).

4. Jadovno, dori žalovno
za devojčeno ot selo.
5. — Ludo le, more, mlado le,
Kupi si dzevgar voloi,
6. Kupi si dzevgar voloi,
Izoraj ramni dvoroi;
7. Posej si cvekje sekakvo,
Da vidiš šo ke ti nikne.
8. Ako ti niknet bosilek,
Boso ke tърčiš po mene;
9. Ako ti niknet stratorče,
Stradno ke bidiš zà mene;
10. Ako ti niknet džundžule,
Džumert ke bidiš za mene.

1. — Fillette svelte, élancée,
Ne trottine pas devant moi,
2. Ne soulève pas tant de poussière,
Ne me cause pas d'irritation;
3. Déjà mon cœur est irrité,
Très irrité, même affligé,
4. Très irrité, même affligé
Par la fillette du village.
5. — Ecervelé, allons, jeune homme,
Achète-toi deux paires de bœufs,
6. Achète-toi deux paires de bœufs
Et laboure la cour unie.
7. Sème des fleurs de toutes sortes,
Pour voir ce qui y poussera.
8. S'il y pousse du basilic,
Après moi, pieds-nus, tu courras.
9. S'il y pousse de l'amarante,
Pour moi tu seras très avare.
10. S'il y pousse de la menthe
Pour moi tu seras généreux.

Забележка. По сжщия текстъ — „задявка между момаи момче„ се пѣе и следнята мелодия, която е вариантъ на дадената (№ 16), но съ напълно ориенталски-турски характеръ (влияние отъ музиката на градскитѣ свирачи—турци, ерменци и др., майстори на източната музика. Тоновиятъ видъ и въ дветѣ мелодии е отъ източнитѣ:

№ 16 dur съ обърнати тетрахорди (Микеолидийски видъ); № 17 — хармониченъ moll съ обърнати тетрахорди (макамъ хиджасъ):

A-b-cis-d-e-f-g.

Remarque. La mélodie suivante, qui est une variante du № 16, a le même motif „Badinage entre jeune fille et jeune homme" mais elle a un caractère tout à fait oriental-turc, influence des musiciens de la ville—Turcs, Arméniens, etc. qui sont passés maîtres dans l'exécution de la musique orientale. La forme dans les deux mélodies est orientale:

Le № 16 majeur avec les tétracordes renversées (mode mikéolidien;) le № 17 — mineur harmonique avec les tétracordes renversées (makam hidjas):

a-b-cis-d-e-f-g.

№ 17.

ДЕВОЙЧЕ, ТАНКО ВИСОКО! — DEVOJČE, TANKO VISOKO! FILLETTE SVELTE, ÉLANCÉE!

Дебъръ—Débère

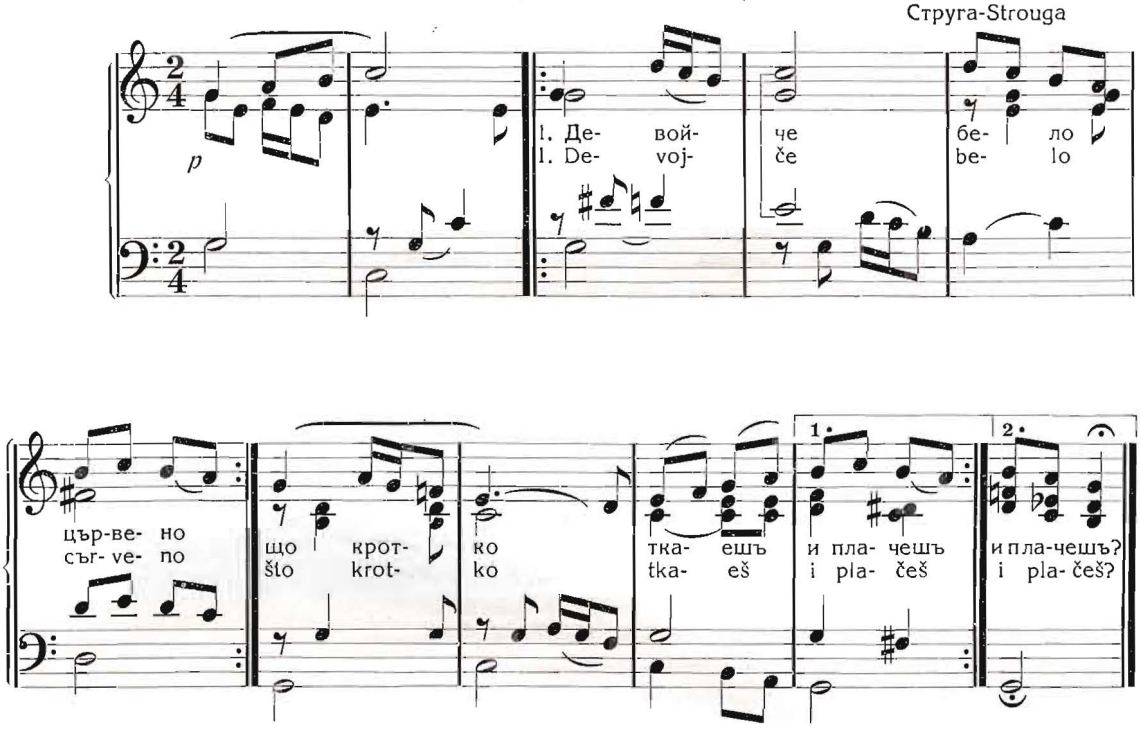

№ 18.

ДЕВОЙЧЕ, БЕЛО ЦЪРВЕНО! — DEVOJČE, BELO CRVENO! JEUNNE FILLE, BLANCHE ET ROSE

Струга-Strouga

2. Дал' ти е разбой разсипанъ,
Дал' ти е кросно скършено?
Ил' ти е свалька пукната,
Ил' ти са нишчи скинати?

3. — Не ми е разбой разсипанъ,
Не ми е кросно скършено,
Нито е свалька пукната
Нито са нишчи скинати,

2. Dal' ti je razboj razsipan,
Dal' ti je krosno skъršeno?
Il' ti je svaljka puknata,
Il' ti sa nišči skinati?

3. — Ne mi je razboj razsipan,
Ne mi je krosno skъršeno,
Nito je svaljka puknata
Nito sa nišči skinati,

4. Тук' ми е момче (в) чужбина,
Седумъ години к'отишло,
Ни книга ни пари пушчило,
Нито се само вратило;
5. Сега ми книга пушчило (2)
Друго яс либе да найдамъ... (2)

4. Tuk' mi je momče (v) čužbina,
Sedum godini k'otišlo,
Ni kniga ni pari puščilo,
Nito se samo vratilo;
5. Sega mi kniga puščilo (bis)
Drugo jas libe da najdam... (bis).

1. Jeune fille, blanche et rose,
Pourquoi pleures-tu tout en tissant?
2. Ton métier s'est-il abîmé?
Ton ensouple s'est-elle brisée?
La navette s'est-elle fendue?
Ou bien les fils se sont rompus?
3. Mon métier n'est pas abîmé,
Ni l'ensouple ne s'est brisée,
Ni la navette n'est fendue,
Ni les fils ne sont rompus,
4. Mais mon gars est à l'étranger,
Depuis sept ans il est parti,
Lettre ni argent n'a envoyé,
Ni lui-même n'est revenu;
5. Maintenant une lettre il m'envoie:
Que je me cherche un autre amour.

Забележка: Въ други поетични варианти тази пѣсень почва съ думитѣ:

1. Тодорка платно ткаеше (2)
На два-три бели кенари,
Сос три-четири краишча.
2. Тодорка ткаетъ и плачетъ, (2)
Майка ie велитъ, говоритъ: (2)
3. „Тодорке, дилберъ Тодорке, (2)
Зашто си ткаешъ и плачешъ? (2)
4. Дал' ти е разбой разсипанъ,
(и пр. като горната.)

Remarque: Dans d'autres versions poétiques, cette chanson commence ainsi:

1. Todorka platno tkaješe (bis)
Na dva-tri beli kenari,
Sos tri-četiri kraišča.
2. Todorka tkajet i plačet, (bis)
Majka je velit, govorit: (2)
3. „Todorke, dilber Todorke, (bis)
Zašto si tkaješ i plačeš? (bis)
4. Dal' ti je razboj razsipan,
. . . .

1. Todorka tissait une toile (2)
Avec deux, trois lisières blanches,
Avec trois ou quatre bordures.
2. Todorka tissait et pleurait. (2)
Sa mère lui parlait, lui disait: (2)
3. Todorka, jolie Todorka, (2)
Pourquoi pleures-tu tout en tissant. (2
4. Ton métier s'est-il abîmé,
(etc. comme ci-dessus).

Забележка 2. И следващитѣ 3 пѣсни сѫ варианти на сѫщата: № 19 и 20 сѫ такива и по мелодия, а № 21 е — съ самостоятелна мелодия, разпространена и въ цѣла България.

Remarque 2. Les trois chansons suivantes sont également des versions de la chanson № 18. Les № 19 et 20 le sont aussi au point de vue de la mélodie, tandis que le № 21 possède une mélodie particulière; cette dernière est répandue dans toute la Bulgarie.

№ 19.

ДИЛБЕРЪ, МОРИ, МАРИЙЕ — DILBER, MORI, MARIJE
TENDRE MARIA

Умѣрено бавно

Струга-Strouga

2. Дал' ти е игла мори, скършена, (2)
Дал' ти е, аманъ, чевре мори сгрешено. (2)

3. — Не ми е игла бре скършена, (2)
Не ми е, аманъ, чевре бре сгрешено. (2)

2. Dal' ti je igla, mori skaršena, (bis)
Dal' ti je, aman, čevre mori sgrešeno.

3. — Ne mi je igla bre skaršena, (bis)
Ne mi je, aman, čevre bre sgrešeno.

4. Тукъ ми е момче бре в'чужджина, (2)
Деветь е, аманъ, годинъ бре в'чужджина.
5. Ни книга ми е бре пушчило, (2)
Нито се, аманъ, само бре вратило.
6. Сега ми книга бре пушчило, (2)
Друго ясъ, аманъ, либе бре да найдамъ.

Забележка Думата момче означава либе, а тъй сжщо младъ съпругъ.

4. Tuk mi je momče bre v'čuždžina (bis)
devet je aman, eodin bre čuždžina.
5. Ni kniga mi je bre puščilo, (bis)
Nito se aman, samo bre vratilo.
6. Sega mi kniga bre puščilo, (bis)
Drugo jas aman, libe bre da najdam.

Remarque: Le mot momče (gars) désigne aussi bien un amoureux qu'un jeune époux.

Le texte de cette chanson est presque le même que celui de la chanson précédente „Devojče, belo crveno!" à cette différence près qu'ici, au lieu du métier à tisser et de ses parties, on parle du métier à broder et de l'aiguille.

№ 20.

ДЕБЪРСКИ ВИДЪ НА СЖЩАТА (№ 19)

TENDRE MARIA

Animé (♪ = 320)

Дебъръ-Débère

Забележка. Въ №№ 19 и 20 личи и по думата аманъ турско влияние. $^4/_4$-ния тактъ на № 19 е видоизмѣнение на оригиналния $^7/_{16}$ (№ 20) Въ сборника на известния чешки музикологъ Л. Куба Písně Makedonské) тази пѣсень е дадена значително измѣнена и съ обърканъ текстъ отъ „Девойче бело цървено“ или „Тодорка платно ткаеше“ (въ № 18): частитѣ на стана сж смѣсени съ тия на гергефъ или чевре (опнатъ платъ въ четирижгълна рамка за везене съ игла).

Remarque. Dans les № 19 et 20 on remarque l'influence turque dans le texte aussi (le mot „aman“ de grâce!) La mesure $^4/_4$ du № 19 est une modification de la mesure originale $^7/_{16}$ (№ 20). (Dans le recueil du musicologue tchèque bien connu A. Kůba (Písně Makedonské), cette chanson est donnée avec des modifications considérables et avec un texte altéré de la chanson „Jeune fille, blanche et rouge“ ou „Todorka tissait une toile“ (№ 18): les parties du métier à tisser sont confondues avec celles du métier à broder — le guerguev ou čevre, (étoffe tendue dans un cadre quadrangulaire pour broder à l'aiguille).

№ 21.

ДАФИНКА ПЛАТНО БЕЛЕШЕ — DAFINKA PLATNO BELEŠE
DAFINKA BLANCHISSAIT UNE TOILE

На хоро

Всеизвѣстна
Chanson répandue dans toutes les régions

2. Ми поминало бекярче,
Бекярче, младо тужинче.
„Така, така и пр.
Бекярче, младо тужинче.

3. Бекярче Дафни сборвеше:
„Девойче, дилберъ девойче,
Така, така и пр.
Девойче, дилберъ девойче.

4. Зашчо си толкосъ ка(х)ърна,
Та белишъ, мори, и плачишъ?"

5. — Бекярче, младо тужинче,
Какъ да не беламъ и плачамъ,

6. Момче си имамъ чужджина,
Седумъ е годинъ чужджина.

7. Ни книга ми е пушчило,
Нито се само вратило.

8. Денесъ ми книга пушчило,
Друго ясъ либе да найдамъ . . .

9. — Не клавай, мори, на сърце
Ка(х)ъри, люти ядои,

10. Ясъ тебе, мори, си земамъ,
Со тебе, мори, се стаямъ . . . .

2. Mi pominalo bekjarče,
Bekjarče, mlado tužinče.
„Taka, taka, neka, neka . . . .
Bekjarče, mlado tužinče.

3. Bekjarče Dafni sborveše:
„Devojče, dilber devojče,
Taka, taka . . . . . .
Devojče, dilber devojče.

4. Zašto si tolkos kahъrna,
Ta beliš, mori, i plačeš?"

5. — Bekjarče, mlado tužinče,
Kak da ne belam i plačam.

6. Momče si imam čuždžina,
Sedum je godin čuždžina.

7. Ni kniga mi je puščilo,
Nito se samo vratilo.

8. Denes mi kniga puščilo,
Drugo jas libe da najdam . . .

9. — Ne klavaj, mori, na sъrce
Kahъri, ljuti jadoi,

10. Jas tebe, mori, si zemam,
So tebe, mori, se stajam . . . .

Texte abrégé. Dafinka blanchissait une toile tout près des sources du Pirine. Elle la blanchissait et pleurait. Un jeune homme étranger passa: „Jeune fille, jolie jeune fille, pourquoi as-tu tant de soucis que tu pleures tout en blanchissant?" — „Célibataire, jeune étranger, comment puis-je blanchir sans pleurer! Mon gars est à l'étranger, depuis sept ans à l'étranger. Maintenant une lettre il m'envoie: que je me trouve un autre amour." — „Ah! ne garde pas dans ton cœur de brûlants soucis, des chagrins. C'est moi, allons, qui te prendra, avec toi je me marie."

Забележка. И на тази, твърде популярна пѣсень текстътъ е обърканъ въ сборника на L. Kuba (Makedonské písně) чрезъ смѣсване въ нея станъ: при белене на рѣката има само платъ.

Remarque. Dans le recueil de L. Kuba (Makedonské písně), le texte de cette chanson aussi, qui est fort populaire, n'a pas été rendu exactement. Kouba y introduit le mot métier; or, en blanchissant la toile au bord de la rivière on n'emploie pas de métier.

Сжщата пѣсень се пѣе и съ следния текстъ, въ който разговорътъ съ натжжената мома се води отъ майка ѝ.

1. Дафинка платно белеше,
край пиринските извори.
Трака, така, нека, нека
вай — нека, нека —
белеше и си плачеше.
2. Майка ѝе кротко питаше:
„Керко ле, мила, керко ле,
Трака, така и пр. . . . . .
Зашчо си белишъ и плачешъ?
3. Дал'ти ѝе платно скинато,
Ил' ти ѝе изворъ пресушенъ?
Трака, така . . . . .
Шчо ти ѝе керко, та плачешъ?
4. — Майко ле, мила майко ле,
Като ме питашъ да кажамъ,
Трака, така . . . . . .
Зашчо си беламъ и плачамъ:
5. Не ми ѝе платно скинато,
Не ми ѝе изворъ пресушенъ,
6. Тукъ ми ѝе момче чужджина;
Седумъ ѝе годинъ чужджина,
7. Ни книга ми ѝе пушчило
. . . . . и пр. (като въ предната).

La même chanson se chante avec le texte suivant ou la jeune fille affligée est interrogée par sa mère.

1. Dafinka platno beleše,
kraj pirinskite izvori.
Traka, taka, neka, neka
vaj neka — neka,
beleše i si plačeše.
2. Majka je krotko pitaše:
„Kerko le, mila, kerko le,
Traka, taka . . . . . .
Zašto si beliš i plačeš?
3. Dal' ti je platno skinato,
Il' ti je izvor presušen?
Traka, taka . . . . .
Ščo ti je kerko ta plačeš?
4. — Majko-le, mila majko le,
Kato me pitaš da kažam,
Traka, taka . . . . . .
Zaščo si belam i plačam:
5. Ne mi je platno skinato,
Ne mi je izvor presušen,
6. Tuk mi je momče čuždžina.
Sedum je godin čuždžina.
7. Ni kniga mi je puščilo
. . . . . (v. № 21.)

Dafinka pleure en blanchissant une toile près des sources du Pirine. Sa mère lui demande pourquoi elle pleure, si la toile est déchirée ou si la source est tarie. Dafinka répond: la toile n'est pas déchirée ni la source tarie, mais mon gars est à l'étranger, etc. (comme dans la chanson précédente).

Забележка. Въ следващия № 22 любовниятъ диалогъ се води сжщо при белене платно, но съ съвсемъ ново поетично съдържание.

Remarque. Dans le № 22 suivant, le dialogue d'amour a également lieu pendant que la jeune fille blanchit la toile, mais le texte poétique est tout différent.

№ 22.

БИЛЯНА ПЛАТНО БЕЛЕШЕ — BILJANA PLATNO BELEŠE
BILIANA BLANCHISSAIT UNE TOILE

Всеизвѣстна
Chanson répandue dans toutes les régions

2. Биляна викомъ викаше:
„Винари, млади бекяри,
Кротко терайте керванотъ,
Да не ми вода матите.

2. Biljana vikom vikaše:
„Vinari, mladi bekjari,
Krotko terajte kervanot,
Da ne mi voda matite.

3. Да не ми вода матите,
Да не ми платно згазите:
Платното ми е даровно,
На зетотъ ке праамъ кошуле".
4. — Биляно, моме Биляно,
не сторай джанъмъ кахъри:
Ако ти платно згазиме,
Со вино ке го платиме.
5. — Биляна кротко велеше:
„Винари, млади бекяри,
Не ви го сакамъ виното,
Туку ви сакамъ момчето.
6. Туку ви сакамъ момчето,
Шчо тера керван най-напрежъ
И носи фесотъ надъ око,
И мене гледа подъ око!"

3. Da ne mi voda matite,
Da ne mi platno zgazite:
Platnoto mi je darovno,
Na zetot ke praam košule.
4. — Biljano, mome Biljano,
ne storaj džanъm kahъri:
Ako ti platno zgazime,
So vino ke go platime.
5. Biljana krotko veleše:
„Vinari, mladi bekjari,
Ne vi go sakam vinoto,
Tuku vi sakam momčeto.
6. Tuku vi sakam momčeto,
Šco tera kervan naj-naprež,
I nosi fesot nad oko,
I mene gleda pod oko!"

1. Biliana blanchissait une toile,
Tout près des sources de Seïmen.
Là passèrent des vignerons,
Des vignerons célibataires.
2. Biliana cria à voix haute:
„Vignerons, jeunes célibataires,
Menez tout doux la caravane,
Tout doux, pour ne pas troubler l'eau.
3. Tout doux pour ne pas troubler l'eau,
Pour ne pas piétiner ma toile;
Car cette toile est un présent,
Pour mon futur une chemise.
4. — Biliana, jeune Biliana,
Ne te fais pas trop de soucis,
Si nous piétinons ta toile,
Avec du vin nous la payerons".
5. Biliana leur dit doucement:
„Vignerons, jeunes célibataires,
Je ne veux pas de votre vin,
Je vous demande le jeune homme,
6. Je vous demande le jeune homme,
Celui qui mène votre caravane,
Qui porte le fez penché sur l'œil,
Et me regarde du coin de l'œil.

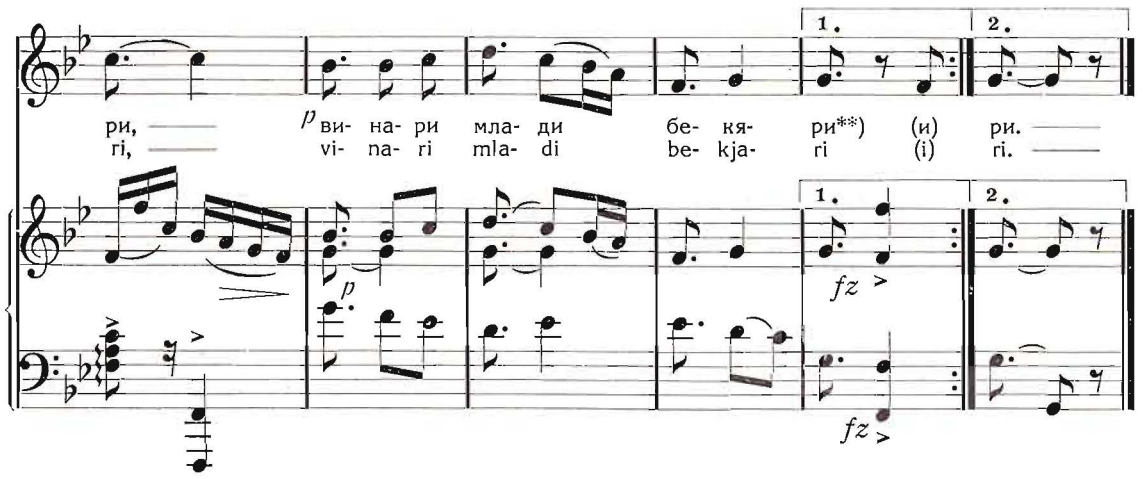
Забележка. Широкиятъ тоновъ обемъ и правилниятъ тактъ на тази хубава по мелодия и текстъ пѣсень ни навява мисъльта да е онародняло индивидуално творчество на нѣкой даровитъ, незнаенъ народенъ пѣвецъ. Въ нея има всичкитѣ признаци на тържествения и веселъ гласъ 8-й отъ изт. черк. пѣние. И стиховетѣ по обикновенъ литературенъ български говоръ иматъ правиленъ 4-стжпенъ ямбиченъ размѣръ. Не поставихъ и музиката въ сжщия размѣръ съ ауфтактъ, защото обикновения слогочислителенъ — 8 слоговъ размѣръ (3+2+3) е по-близъкъ до народния и отговаря на македонската акцентовка съ ударения на всѣки началенъ слогъ отъ думитѣ. Следващата песень (№ 23) съ съвсемъ различна хороводна мелодия се пѣе на сжщия текстъ. Въ единъ „руковет" (китка) отъ бълг. макед. пѣсни, разработени отъ прочутия сръбски композиторъ Ст. Мокраняцъ, тя е дадена въ несвойствения на мак. хоро $^{3}/_{8}$ тактъ вм. $^{7}/_{16}$. По сжща редакция тя е дадена и въ сборника на Л. Куба (Makedonské písně).

Remarque. La large étendue tonale et la mesure régulière de cette chanson, si jolie au point de vue de la mélodie et du texte, nous amène à la pensée qu'il s'agit ici d'une création individuelle de quelque chanteur inconnu qui, plus tard, est tombée dans le domaine populaire. Elle contient tous les éléments de la solennelle et joyeuse 8-ième voix du chant d'Eglise oriental. D'autre part, les vers écrits dans la langue littéraire bulgare ont la mesure régulière ïambique à 4 pieds. Je n'ai pas transcrit la musique aussi dans cette même mesure avec l'anacrouse, parce que la mesure syllabique ordinaire à 8 syllabes (3+2+3) est plus proche de la mesure populaire et répond à l'accentuation macédonienne avec l'accent sur la première syllabe de chaque mot. La chanson suivante (le № 23) qui a une mélodie toute différente, faite pour accompagner le „horo", se chante sur le même texte. Dans un recueil de chansons macédoniennes bulgares transcrites par le célèbre compositeur serbe St. Mocraniatz, cette chanson, au lieu d'être donnée dans la mesure à $^{7}/_{16}$, est donnée dans la mesure à $^{3}/_{8}$ qui n'est pas propre au „horo" macédonien. Elle se trouve avec la même rédaction dans le recueil de L. Kuba (Makedonské písně).

№ 23.

БИЛЯНА ПЛАТНО БЕЛЕШЕ — BILJANA PLATNO BELEŠE
BILIANA BLANCHISSAIT UNE TOILE

Следващата пѣсень № 24, съ шеговито текстово съдържание, съмъ записалъ като версия отъ с. Песочница (Леринско) и въ показания по-долу двочастенъ видъ. Предпочетохъ да разработя пѣсеньта въ поставения на следнята страница обикновенъ видъ, който съ мелодичнитѣ си заключения на отдѣлнитѣ части се показва по-близъкъ до простонародното творчество.

La chanson № 24 suivante, dont le texte est plaisant, a été notée par moi comme une version du village de Pessotchnitza, région de Lérina, dans la forme ci-dessous, en deux parties. J'ai préféré transcrire cette chanson dans la forme ordinaire donnée à la page suivante; par les cadences mélodiques de ses parties distinctes elle se révèle plus proche de la création populaire spontanée.

*) Сжщо: край охридските, край вардарските.
**) Сжщо: винари белограгяни.
(Не бели грагьани, както се предава въ нѣкои пѣсенни сборници).

*) De même: près des sources d'Ohrida, près des sources du Vardar.
**) De même: des vignerons de Belgrade.
(Et non: de blancs citoyens comme on le rend dans quelques recueils).

№ 24.

ПОСАКАЛА МАМА ДА МЕ ЖЕНИ — POSAKALA MAMA DA ME ZENI
MA CHÈRE MÈRE A VOULU ME MARIER.

Обикновенъ всеизвестенъ видъ
Version ordinaire

Animé

f

mf 1. По- са- ка- ла ми- ла ма- ма ме- не да ме
1. Po- sa- ka- la mi- la ma- ma me- ne da me

p *p*

же- ни, по- са-ка- ла ми- ла ма-ма ме- не да ме же- ни,
že- ni, po- sa-ka- la mi- la ma-ma me- ne da me že- ni,

6

mf

да ме да- де на ба-кал-че, я ба-кал- че ней- кю! Да ме да- де
da me da- de na ba- kal-če, ja ba- kal- če nej- kju! Da me da- de

p

2. Да ме даде на бакалче,
— Я бакалче нейкю:
Бакалче е како глушецъ —
Отъ врешче на врешче.
3. Посакала мила мама
Мене да ме жени,
Да ме даде на даскалче, —
Я даскалче нейкю!
4. Да ме даде на даскалче, —
Я даскалче нейкю:
Даскалче е како питачъ —
Отъ село на село.
5. Посакала мила мама
Мене да ме жени,
Да ме даде на гайдарче, —
Я гайдарче сакамъ!
6. Да ме даде на гайдарче, —
Я гайдарче сакамъ:
Онъ ке свири, я ке играмъ,
Ке се погодиме . . .

2. Da me dade na bakalče,
— Ja bakalče nejkju:
Bakalče e kako glušec —
Ot vrešče na vrešče.
3. Posakala mila mama,
Mene da me ženi,
Da me dade na daskalče, —
Ja daskalče nejkju!
4. Da me dade na daskalče, —
Ja daskalče nejkju:
Daskalče e kako pitač —
Ot selo na selo.
5. Posakala mila mama
Mene da me ženi,
Da me dade na gajdarče, —
Ja gajdarče sakam!
6. Da me dade na gajdarče, —
Ja gajdarče sakam:
On ke sviri, ja ke igram,
Ke se pogodime . . .

1. Ma chère mère a voulu,
A voulu me marier,
Me donner à un épicier;
D'épicier — j'n'en veux pas!
2. Me donner à un épicier
D'épicier — j'n'en veux pas:
L'épicier est comme un rat,
Il va de sac en sac.
3. Ma chère mère a voulu,
A voulu me marier,
Me donner à un maître d'école;
De maître — j' n'en veux pas.

3. Me donner à un maître d'école,
De maître — j' n'en veux pas:
Le maître est comme un mendiant,
De village en village.
4. Ma chère mère a voulu,
A voulu me marier,
Me donner à un cornemuseur
L'cornemuseur — j'le veux.
5. Me donner à un cornemuseur,
L'cornemuseur — j'le veux:
Il jouera, je danserai,
Nous nous entendrons bien.

№ 25.

ЯНИНКЕ, БЕЛА БУГАРКЕ — JANINKE, BELA BUGARKE
IANINKE, BLANCHE BULGARE

Галичникъ — Дебърско
Galitchnik — Région de Débère

2. Шо борчъ имаше баща ти, мори,
„ „ „ „ мори, де.
3. Та си продало кукята, мори,
„ „ „ „ мори, де.
4. Шо беше добра направа, мори,
„ „ „ „ мори, де.
5. На секой кьоше прозорецъ, мори
„ „ „ „ мори, де.
6. На мала врата градина, мори,
„ „ „ „ мори, де.
7. А во градина зеленъ боръ, мори,
„ „ „ „ „ мори, де.
8. Тамъ лудо й младо стое(х)а, мори,
„ „ „ „ „ мори, де.
9. Кротце си сами сборвеа, мори,
„ „ „ „ мори, де.
10. Мома на лудо велеше, мори,
„ „ „ “ мори, де:
11. Земи ме, лудо за тебе, море,
„ „ „ „ „ море, де.
12. Нашата кукя — една постеля,
„ „ „ море, де.
13. Земи ме, лудо за тебе, море,
„ „ „ „ „ море, де!

2. Šo borč imaše bašta ti, mori,
„ „ „ „ mori, de.
3. Ta si prodalo kukjata, mori,
„ „ „ „ mori, de.
4. Šo beše dobra naprava, mori,
„ „ „ „ mori, de.
5. Na sekoj kjoše prozorec, mori,
„ „ „ „ mori, de.
6. Na mala vrata gradina, mori,
„ „ „ „ mori, de.
7. A na gradina zelen bor, mori,
„ „ „ „ „ mori, de.
8. Tam ludo j mlado stojeha, mori,
„ „ „ „ mori, de.
9. Krotce si sami sborvea, mori,
„ „ „ „ mori, de.
10. Moma na ludo veleše, mori,
„ „ „ „ mori, de:
11. Zemi me, ludo za tebe, more,
„ „ „ „ „ more, de.
12. Našata kukja — edna postelja,
„ „ „ more de.
13. Zemi me, ludo za tebe, more,
„ „ „ „ „ more, de!

1. Ianinka, blanche Bulgare, mori,
„ „ „ mori, dé.
2. Quelle dette avait ton père, mori.
„ „ „ „ „ mori, dé.
3. Qu'il a dû vendre sa maison, mori,
„ „ „ „ „ „ mori, dé.
4. Qui était si bien construite, mori,
„ „ „ „ „ mori, dé.
5. A chaque coin une fenêtre, mori,
„ „ „ „ „ mori, dé.
6. Une petite porte, un jardin, mori,
„ „ „ „ „ mori, dé.
7. Dans le jardin un sapin vert, mori,
„ „ „ „ „ „ mori, dé.
8. Là un jeune fou, une jeune fille, mori,
„ „ „ „ „ „ „ mori, dé.
9. Doucement causaient entre eux, mori,
„ „ „ „ mori, dé.
10. La jeune fille disait au jeune fou, mori,
„ „ „ „ „ „ „ mori, dé:
11. Prends moi, jeune fou, avec toi, more,
„ „ „ „ „ moré, dé!
12. Notre demeure — une seule couche, moré,
„ „ „ „ „ moré, dé.
13. Prends moi, jeune fou, avec toi, moré,
„ „ „ „ „ „ moré, dé!

Remarque. Les mots: mori, moré, dé, n'ont pas de signification spéciale.

№ 26.

ДЕВОЙЧИНЯ, ГУГУТЧИНЯ — DEVOJČINJA, GUGUTČINJA
JEUNES FILLES, TOURTERELLES

Всеизвѣстна
Chanson répandue dans toutes les régions

2. Патъ чинете (2) да поминамъ, айде!
3. Да поминамъ (2) мегю двете, айде!
4. Мегю двете, (2) убаите, айде!
5. Ништо лошо (2) не ви чинамъ, айде!
6. Джебой ми се (2) полни рамни, айде!
7. Полни рамни (2) со леблебий, айде!
8. Со леблебий, (2) сухо грозье, айде!
9. Овде онде (2) грутка шекеръ, айде!

2. Pat činete (bis) da pominam, ajde!
3. Da pominam (bis) megju dvete, ajde!
4. Megju dvete, (bis) ubaite, ajde!
5. Mišto lošo (bis) ne vi činam, ajde!
6. Džeboj mi se (bis) polni ramni, ajde!
7. Polni ramni (bis) so leblebij, ajde!
8. So leblebij, (bis) suvo grozje, ajde!
9. Ovde onde (bis) grutka šeker, ajde!

1. Jeunes filles, tourterelles,
2. Faites place pour que je passe,
3. Que je passe entre les deux,
4. Entre vous deux, les deux belles,
5. Je ne vous ferai pas de mal,
6. Mes poches sont pleines jusqu'au bord,
7. Pleines jusqu'au bord de pois chiches,
8. De pois chiches, de raisins secs,
9. Par ci, par là, quelque bonbon.

№ 27.

ЕЛА МИ, ВЕЛИЧЕ, НА НОВО ДУКЯНЧЕ! — ELA MI, VELIČE, NA NOVO DUKJANČE!
VIENS, PETITE VÉLIKA, DANS MA NOUVELLE BOUTIQUE!

Кичево-Kitchévo

2. Пальо, ми те викаатъ
Гости да причекашъ.
— Не знамъ, шчо не знамъ, (2)
Како се чекатъ, се чекатъ,
Како се чекатъ.

3. Пальо, ми те викаатъ,
Погача да месишъ.
— Не знамъ, шчо не знамъ, (2)
Како се меситъ, се меситъ,
Како се меситъ.

4. Пальо, ми те викаатъ
Гуска да заколишъ.
— Не знамъ, шчо не знамъ, (2)
Како се колитъ, се колитъ,
Како се колитъ.

2. Paljo, mi te vikaat
Gosti da prečekaš.
— Ne znam, ščo ne znam, (2)
Kako se čekat, se čekat,
Kako se čekat.

3. Paljo, mi te vikaat,
Pogača da mesiš.
— Ne znam, ščo ne znam, (2)
Kako se mesit, se mesit,
Kako se mesit.

4. Paljo, mi te viakaat,
Guska da zakoliš.
— Ne znam, ščo ne znam, (2)
Kako se kolit, se kolit,
Kako se kolit.

Съдържанието на тази хороводна пѣсень е подиграване (усмиване) на палаво момиче (паля), което никаква домашна работа не знае: ни гости да причаква, ни да меси, ни да готви, но на любовни задявки (1-вия куплетъ: Ела ми Величе, на дукянче) отговаря отзивчиво.

Въ други поетични версии малкото момиче (къмъ 14—15 г. възрасть), което не е готово още за сериозна домашна работа, ни за обноски съ сватове и др., се сравнява отъ харесалия я момъкъ съ славейче, което е сжщо мъничко, но само си пили пилцитѣ.

Dans cette chanson pour danser on se moque de la jeune fille pétulante qui ne s'entend à aucun ouvrage domestique: elle ne sait ni recevoir des hôtes, ni pétrir, ni faire la cuisine, mais elle répond avec complaisance au badinage des amoureux (le 1-er couplet: Viens, Vélitche, viens dans ma nouvelle boutique). Dans d'autres versions, la toute jeune fille (âgée de 14 ou 15 ans), qui n'est pes encore capable de s'occuper des travaux domestiques, et ne sait même pas recevoir les envoyés du prétendant, est comparée par le jeune homme qui l'aime au rossignolet qui, comme elle, est tout petit, mais fait lui-même éclore sa couvée.

№ 28.

СТАМЕНО, ПИЛЕ ШАРЕНО! — STAMENO, PILE ŠARENO! STAMÈNE, OISELET BIGARRÉ!

Охридъ—Ohrida

2. Иди я питай майка ти, айде,
дал' ке те даде нà мене.
3. — Стояне, море, делия, айде,
Нали сме пуста роднина?
4. Татко ти, татко — два бракя, айде,
Ние со тебе братòчеди
5. Стамено, пиле шарено, айде,
Дълбока вода бродъ нема,
6. Ситнио песокъ брой нема, айде,
Убаа мома — родъ нема.

1. Staména, oiselet bigarré,
Va donc demander à ta mère.
2. Va donc demander à ta mère,
Si elle te donnera à moi.
3. — Stoyane, allons donc, tête folle,
Ne sommes-nous pas des parents?

2. Idi ja pitaj majka ti, ajde,
dal ke te dade na mene.
3. — Stojane, more, delija, ajde,
Nali sme pusta rodnina?
4. Tatko ti, tatko — dva brakja, ajde,
Nije so tebe — bratočedi!
5. — Stameno, pile šareno, ajde,
Dъlboka voda brod nema;
6. Sitnio pesok broj nema, ajde,
Ubaa moma — rod nema.

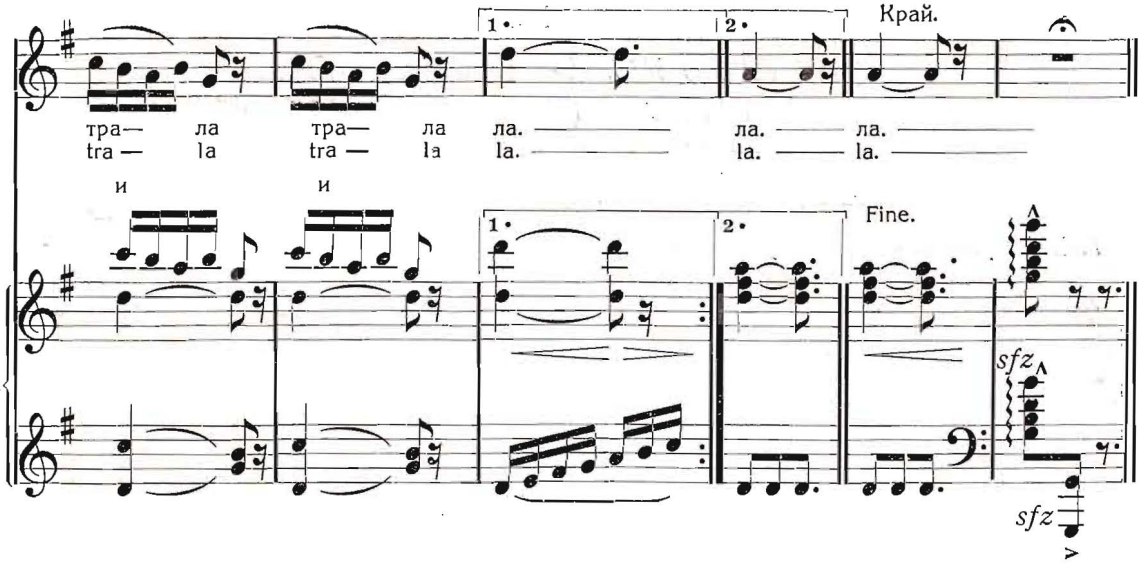
4. Ton père, mon père — deux frères,
Nous deux, toi et moi—des cousins.
5. — Staména, oiselet bigarré,
Eau profonde n'a pas de gué,
6. Grains de sable n'ont pas de nombre,
Jolie fille n'a pas de famille . . . .

№ 29.

МОМЕ ОДИ НА ВОДА — MOME ODI NA VODA
UNE JEUNE FILLE ALLA CHERCHER DE L'EAU

Струга-Strouga

2. Бекяръ вели говори, ей:
„Постой моме, почакай.
Трала . . . . .

3. Постой моме, почекай, ей,
Да ти веламъ два сбора.
Трала . . . . .

4. Да ти веламъ два сбора, ей,
Два сбора, два изгора.
Трала . . . . .

5. Подай ми го стомнето, ей,
Вода да се напиемъ".
Трала . . . . .

6. Момето се спревари, ей,
Му го даде стомнето.
Трала . . . . .

7. Момчето се спревари, ей,
Не го зеде стомнето.
Трала . . . . .

8. Не го зеде стомнето, ей,
Най си зеде момето.
Трала . . . .

9. Най си зеде момето, ей,
И я дома заведе . . . . . .
Трала . . . . .

2. Bekjar veli govori, ej:
„Postoj mome, počekaj.
Trala . . . .

3. Postoj mome, počekaj, ej,
Da ti velam dva sbora, ej.
Trala . . . . .

4. Da ti velam dva sbora, ej,
Dva sbora, dva izgora.
Trala . . . . .

5. Podaj mi go stomneto, ej,
Voda da se napijem.
Trala . . . . .

6. Mometo se sprevari, ej,
Mi go dade stomneto.
Trala . . . . .

7. Momčeto se sprevari, ej,
Ne go zede stomneto,
Trala . . . . .

8. Ne go zede stomneto, ej,
Naj si zede mometo.
Trala . . . . .

9. Naj si zede mometo, ej,
I ja doma zavede . . . . . .
Trala . . . . .

1. Une fillette s'en alla
S'en alla chercher de l'eau.

2. Un jeune homme la suivit.
Le jeune homme lui dit:

3. „Attends, fillette, attends
Que je te dise deux mots,

4. Que je te dise deux mots,
Deux mots, deux mots d'amilié.

5. Tends-moi donc la cruchette
Que je boive un peu d'eau.

6. La fillette s'enpressa
Et lui tendit la cruchette.

7. Le jeune homme s'empressa,
Il ne prit pas la cruchette,

8. Il ne prit pas la cruchette,
Mais il saisit la fillette,

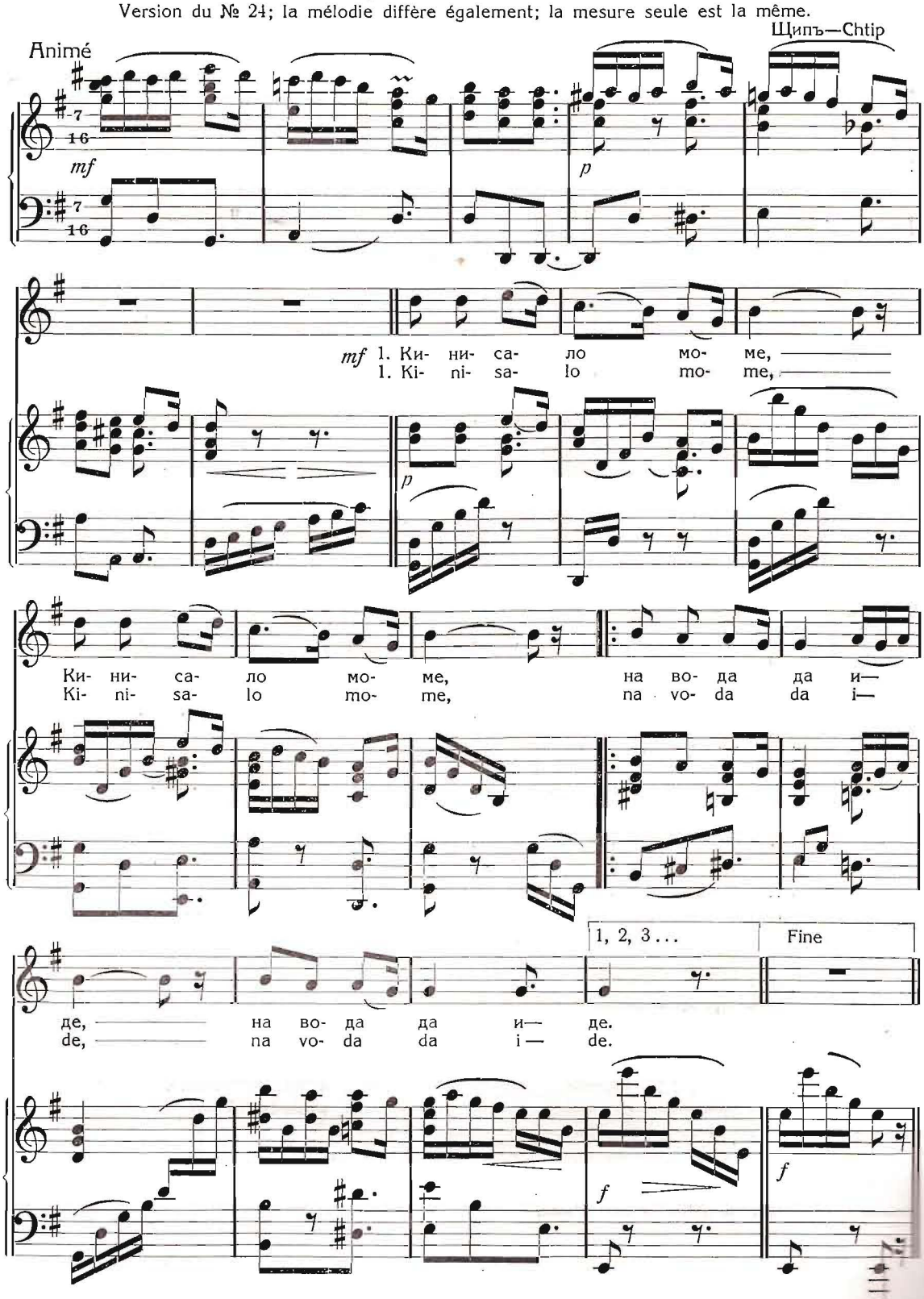
9. Mais il saisit la fillette
Et chez lui il l'emmena.

№ 30.

КИНИСАЛО МОМЕ — KINISALO MOME
UNE JEUNE FILLE S'EN ALLA CHERCHER DE L'EAU

Текстовъ вариантъ на № 24 — съ другъ резултатъ отъ срѣщата; мелодията сжщо различна отъ първата, само видътъ на такта е сжщи.

Version du № 24; la mélodie diffère également; la mesure seule est la même.

2. Срекя го сретнало (2)
Едно лудо-младо, (2)
3 Та на мома вели, (2)
Вели и говори: (2)
4. „Ой та тебе, моме, (2)
Я подай ми, моме, (2)
5. Зеленъ бардукъ с'вода, (2)
Ил' китка шарена". (2)
6. — „Ой та тебе, лудо, (2)
Ой та тебе, младо, (2)
7. Стой да прашамъ, лудо,
Стой да прашамъ, младо,
Мойта стара майка, (2)
8. Дава ли се, лудо,
Дава ли се, младо,
На ергенинъ вода,
Ил' китка шарена . . . .

2. Srekja go sretnalo (bis)
Edno ludo-mlado, (bis)
3. Ta na moma veli, (bis)
Veli i govori: (bis)
4. „Oj ta tebe, mome, (bis)
Ja podaj mi, mome, (bis)
5. Zelen barduk s'voda, (bis)
Il' kitka šarena". (bis)
6. — „Oj ta tebe, ludo, (bis)
Oj ta tebe, mlado, (bis)
7. Stoj da prašam, ludo,
Stoj da prašam, mlado,
Mojta stara majka, (bis)
8. Dava li se, ludo,
Dava li se, mlado,
Na ergenin voda,
Il' kitka šarena . . . .

1. Une jeune fille s'en alla,
S'en alla chercher de l'eau.
2. A sa rencontre vint
Un jeune homme, un jeune fou.
3. Il dit à la fillette,
Il lui dit, il lui dit:
4. „Ah! te voilà, fillette,
Offre-moi donc, fillette,
5. La verte cruche d'eau,
Ou l'bouquet bigarré."
6. — „Allons donc, jeune fou,
Allons donc, jeune homme!
7. Attends que je demande,
Attends que je demande
A ma vieille maman
8. Si on donne, jeune fou,
Si on donne, jeune homme,
A un jeune homme de l'eau
Ou l'bouquet bigarré . . . .

Remarque. La jeune fille qui offre à un jeune homme de l'eau ou le bouquet qu'elle porte dans ses cheveux lui donne le droit de prétendre à sa main.

Забележка. Въ други варианти съ подобенъ поетиченъ мотивъ момъкътъ се чуди, какво да прави: дали да й счупи стомната, или да й открадне китката (любовни задявки), или да я целуне. Ако не се реши на нищо, момата се подиграва отъ далечъ: „падна ягне предъ волкъ млади, волкъ не знае да го яде".

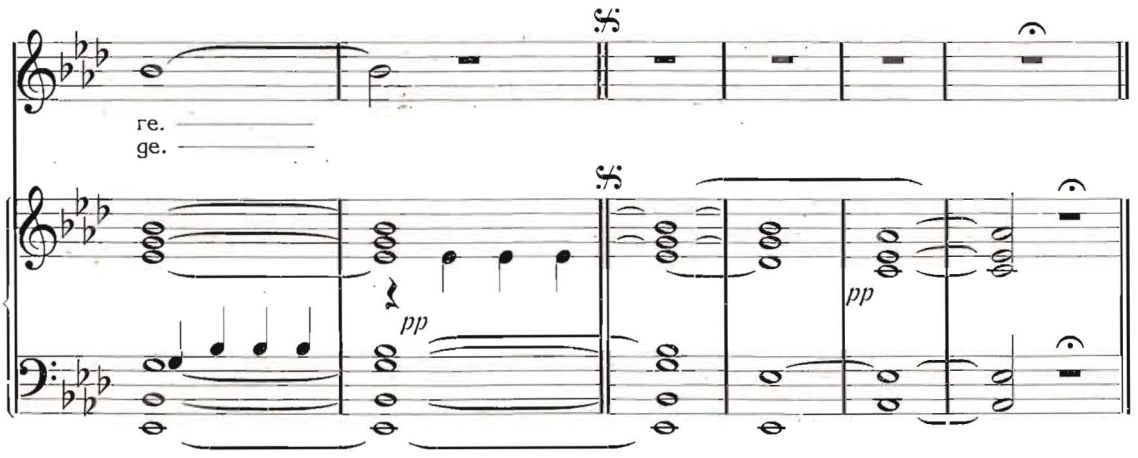
Remarque. Dans quelques autres versions ayant le même motif poétique, le jeune homme se demande ce qu'il doit faire: casser la cruche, voler le bouquet ou embrasser la jeune fille. S'il ne peut se décider, la jeune fille, de loin, se moque de lui: „Un agneau est tombé devant un jeune loup, le loup ne sait comment le manger."

№ 31.

ПИЯНЪ ИДЕХЪ ОТЪ ГРАДА — PIJAN IDEH OT GRADA
JE REVENAIS IVRE DE LA VILLE

Всеизвестна
Chanson répandue dans toutes les régions

2. Росна трева кай брало,
Велико мори,
Росна трева кай брало,
Ей гюзелимъ,
Кай шо брало, заспало,
Велико мори,
Кай шо брало, заспало.

3. Прийдофъ да го целунамъ, В. М.,
„ „ „ „ Ей Г.
Пърсна мома да бега, В. М.
„ „ „ „ (—).*)

4. Бегай моме, не бегай,
Ти си моя пакъ моя,

5. Снощи сумъ билъ дома ти,
Руйно вино сумъ пило,

6. Немафъ пари да платимъ,
Реимъ сабя оставифъ.

7. На сабята махрама (кърпа),
Во махрама — хиляда.

8. Во махрама хиляда
Во хиляда — златъ пърстенъ.

9. Сабята е брату ти,
Махрамата — майке ти.

10. Хилядата татку ти,
Златенъ пърстенъ на тебе.

2. Rosna treva kaj bralo,
Veliko mori,
Rosna treva kaj bralo,
Ej gjuzelim,
Kaj šo bralo, zaspalo,
Veliko mori,
Kaj šo bralo, zaspalo.

3. Prijdof da go celunam, V. M.
„ „ „ „ Ej G.
Pъrsna moma da bega, V. M.
„ „ „ „ (—).*)

4. Begaj mome, ne begaj,
Ti si moja, pak moja,

5. Snošti sum bil doma ti,
Rujno vino sum pilo.

6. Nemaf pari da platim,
Reim sabja ostavif.

7. Na sabja mahrama (kъrpa),
Vo mahrama — hiljada.

8. Vo mahrama hiljada
Vo hiljada — zlat pъrsten,

9. Sabjata e bratu ti,
Mahramata — majke ti.

10. Hiljadata tatku ti,
Zlaten pъrsten na tebe.

Un jeune homme rencontre une jeune fiile endormie dans le pré où elle a cueilli de l'herbe couverte de rosée. Il l'embrasse, elle veut s'enfuir: „Enfuie—toi, ne t'enfuie pas, tu es mienne. Hier j'ai été chez les parents, j'ai laissé en gage un sabre pour ton frère, une bourse de soie pour ta mère, pour ton père mille francs, pour toi une bague d'or.“ Ce sont les gages pour les fiançailles.

Едно време годежитѣ сж ставали безъ предварителното съгласие на момата т. е. родителитѣ я давали на избрания отъ тѣхъ момъкъ, често и въпреки волята ѝ. Зетътъ е давалъ откупъ за момата.

Dans le temps, les fiançailles avaient lieu sans le consentement préalable de la jeune fille et parfois contre son gré. Le futur donnait une certaine somme au père de la jeune fille.

*) В. М. — „Велико мори“ Ей г. — „Ей гюзелимъ“ (турска дума=моя хубавице) се прибавятъ като при 2-й куплетъ.
Remarque V. M. — Veliko mori, Ej. g. — Ej guzelim (mot turque=ma jolie) s'ajoutent comme dans le 2-ième couplet.

№ 32.
ЖАЛИ МОМЕ! — ŽALI MOME!
PLEURE, JEUNE FILLE!

Охридъ-Ohrida

2. Ке си одамъ на ябана,
Елво ле, Елво,
На Ябана, во София.
3. Кога ветеръ ке повее,
Елво ле, Елво,
Да не мислишъ отъ Бога е,
4. Тòа ке са мой воздишки,
Елво ле, Елво,
Мой воздишки сѐ пò тебе.
5. Кога дождецъ ке зароси,
Елво ле, Елво,
Да не мислишъ отъ Бога е,
6. Тòа ке са мойте солзи,
Елво ле, Елво,
Мойте солзи сѐ по тебе,
7. Жали моме, да жалиме,
Елво ле, Елво,
Оти ке се разделиме!

2. Ke si odam na jabana,
Elvo le, Elvo,
Na jabana, vo Sofija.
3. Koga veter ke poveje
Elvo le, Elvo,
Da ne misliš ot Boga je,
4. Toa ke sa moj vozdiški,
Elvo le, Elvo,
Moj vozdiški sè po tebe.
5. Koga doždec ke zarosi,
Elvo le, Elvo,
Da ne misliš ot Boga je,
6. Toa ke sa mojte solzi,
Elvo le, Elvo,
Mojte solzi sè po tebe,
7. Žali mome, da žalime
Elvo le, Elvo,
Oti ke se razdelime!

1. Pleure, jeune fille, pleurons,
Elvo, oh, Elvo,
Car nous devons nous séparer.
2. Je m'en irai à l'étranger,
Elvo, oh, Elvo,
A l'étranger, à Sophia.
3. Quand le vent violent soufflera
Elvo, oh, Elvo,
Ne pense pas qu'il vient de Dieu;
4. Ce vent ce seront mes soupirs,
Elvo, oh, Elvo,
Ah, mes soupirs, toujours, pour toi.
5. Quand la fine pluie tombera,
Elvo, oh, Elvo,
Ne pense pas qu'elle vient de Dieu;
6. Cette pluie ce seront mes larmes
Elvo, oh, Elvo,
Ah, mes larmes, toujours, pour toi.
7. Pleure, jeune fille, pleurons,
Elvo, oh, Elvo.
Car nous devons nous séparer.

Поезията на тази рѣдка по красота лирична пѣсень напомня напълно пѣсеньта на матросчето отъ I-та сцена на операта Тристанъ и Изолда отъ Р. Вагнеръ.

Le texte de cette chanson lyrique qui est d'une rare beauté rappelle la chanson du petit matelot dans la première scène de l'opéra Tristan et Iseult de R. Wagner.

№ 33.

КАРАНФИЛКЕ-МОМЕ! — KARANFILKE-MOME!
KARANFILKA, JEUNE FILLE!

Pas trop vite (= 320)
à 3.

Всеизвестна
Chanson répandue dans toutes les régions

f *mf*

mf 1. Каран-фил-ке, Фил-ке мо- ме, Мел- нич- ко
1. Ka-ran- fil- ke, Fil- ke mo- me, Mel- nič- ko

p

цве- ке най дра- го. Ясъ ке ти пи-шамъ мо- ри,
cve- kje naj dra- go. Jas ke ti pi- šam mo- ri,

mf

тан- ки- тѣ ве- ги, ле- ле в'тевте- ротъ! *f* — Пи- шешъ, не —
tan- ki- te ve- gi, le- le v'tev-te- rot! — Pi- šeš, ne —

mf *f*

2. Каранфилке, филке моме,
Мелничко цвеке, най-драго,
Ясъ ке ти пишамъ, мори,
църните очи, леле в'тефтеротъ.
— Пишешъ, не пишешъ, море,
Пишешъ не пишешъ, ябанджийо,
Мене майка, море,
Като на тебе, леле, не дава.

3. Каранфилке . . . (както горе.)
. . . . . .
Ясъ ке ти пишамъ, мори
Тънката снага, леле, в'тефтеротъ.
— Пишешъ не . . (както горе.)

2. Karanfilke, filke mome,
melničko cveke, naj-drago,
Ias ke ti pišam, mori,
cărnite oči, lele, v'tefterot.
— Pišeš, ne pišeš, more,
Pišeš, ne pišeš, jabandžijo,
Mene majka, more,
Kato na tebe, lele, ne dava.

3. — Karanfilke. . . . . .
. . . . . .
Ias ke ti pišam, mori,
tănkata snaga, lele, v'tevterot.
— Pišeš, ne . . . . . .

Un jeune homme amoureux d'une jeune fille, Karanfilka, la compare à une fleur de Melnik (la ville de Melnik est célèbre par ses jolis jardins et ses vignes). Il est charmé par ses sourcils, ses yeux, sa taille, etc. Il lui dit qu'il les inscrira dans son carnet — c. à d. que leur image s'imprimera dans son cœur. La jeune fille lui répond: „Inscris les, ne les inscris pas, ma mère ne me donnera pas à un étranger".

№ 34.

КАРАНФИЛКА-МОМА — KARANFILKA-MOMA
KARANFILKA, JEUNE FILLE

Щипска версия-Version de Chtip

2. — Пишешъ, не пишешъ, лудо,
Пишешъ, не пишешъ, ябанджи,
Мене ме мама, море,
На ябанджия, леле, не дава.

3. — Каранфилке, филке моме,
Мелничко цвеке, най-драго,
Ясъ ке ти пишамъ, мори,
Русите коси, леле, в'тефтеротъ.

4. Пишешъ, не пишешъ и пр.
(като купл. 2.)

5. Каранфилке, филке моме,
Мелничко цвеке, най-драго,
Ясъ ке ти пишамъ, мори,
Танките веги, леле, в'тефтеротъ!

6. — Пишешъ, не пишешъ . . . . . .
„ „ „ . . . . .

7. Каранфилке . . . . . .
„ . . . . . .
Ясъ ке ти пишамъ, мори,
Танката снага, леле в'тефтеротъ!

2. — Pišeš, ne pišeš, ludo,
Pišeš, ne pišeš, jabandži,
Mene me mamă, more,
Na jabandžija, lele, ne dava.

3. — Karanfilke, filke mome,
Melničko cveke, naj-drago,
Jas ke ti pišam, mori,
Rusite kosi, lele, v'tefterot.

4. Pišeš, ne pišeš . . . . . .
(v. k. 2.)

5. Karanfilke . . . . . .
„ „ „ „
Jas ke ti pišam, mori,
Tankite vegi, lele, v'tefterot!

6. — Pišeš, ne pišeš . . . . . .
„ „ „

7. Karanfilke . . . . . .
„ . . . . . .
Jas ke ti pišam, mori,
Tankata snaga, lele, v'tefterot!

Le texte de cette chanson est le même que celui de la chanson précédente (№ 33).

Забележка. Поетичният израз — записване момини хубости или имена въ бележникъ (тефтеръ), който трѣбва да разбираме не въ реална смисъль, а впечатляване на моминитѣ прелести и имена въ съзнанието на влюбения момъкъ, се срѣща въ много пѣсни. Такава е и следващата (№ 35) „Пиле Трено“ — хороводна пѣсень.

Remarque. L'expression: inscrire les beautés de la jeune fille ou les noms des jolies filles dans le carnet, expression qu'on ne doit pas prendre au sens propre mais comme l'impression produite dans l'âme du jeune amoureux par les beautés de la jeune fille ou le souvenir qu'i lyconserve des noms des jolies filles, se rencontre dans beaucoup de chansons. Telle est la chanson suivante (№ 35) „Pile Tréno“ — chanson pour danser.

№ 35.

ПИЛЕ ТРЕНО! — PILE TRENO!
OISELET TRÉNA!

2. Не ми е жалъ, Пиле Трено, за одайчето,
Най ми е жалъ, Пиле Трено, за чекмеджето.
Гу-гу, гу-гу-гу-гу
Дамбара-думбара, (2)
за чекмеджето—шареното.

3. Тамо беа, П. Т., тапиите,
тапиите, П. Т., отъ нивите.
Гу-гу . . .
Дамбара . . .
Отъ нивите—зелените.

4. Тамо беа, П. Т. тефтерите,
Тефтерите, П. Т. со момите.
Гу-гу . . . .
Дамбара . . . .
Со момите—убаите . . . .

2. Ne mi je žal, Pile Treno, za odajčeto,
Naj mi je žal, P. T., za čekmedžeto.
Gu-gu, gu-gu-gu-gu,
Dambara-dumbara, (bis)
za čekmedžeto—šarenoto.

3. Tamo bea, P. T., tapiite,
tapiite, P. T., ot nivite.
Gu-gu . . . .
Dambara . . . .
Ot nivite—zelenite.

4. Tamo bea, P. T., tefterite,
Tefterite, P. T., so momite.
Gu, gu . . . .
Dambara . . . .
So momite, ubaite . . . .

Le jeune homme annonce à la jeune fille que sa chambrette a brûlé. Il ne regrette pas sa chambrette, mais son tiroir dans lequel se trouvaient les titres de possession de ses champs et son carnet où étaient inscrits les noms des jolies filles. Les mots: Gou-gou, dambara-doumbara sont des onomatopées (roucoulement et tambourinage) qui forment le refrain et n'ont pas de signification spéciale.

№ 36.

УЧИ, МЕ МАМО! — UČI ME, MAMO! ENSEIGNE MOI, MÈRE!

Всеизвестна
Chanson répandue dans toutes les régions

Забележка. Равният (правиленъ) $^3/_4$ тактъ на тази мелодия не е свойственъ на македонскитѣ пѣсни. Той е наложенъ отъ любители интелигентни пѣвци въ България. Вторият видъ (№ 37) е напълно македонски, сѫщо и № 38.

La mesure régulière à $^3/_4$ de cette mélodie n'est pas propre à la chanson macédonienne. Elle a été imposée par des chanteurs amateurs de la Bulgarie. La seconde version (celle du № 37) est tout à fait macédonienne. De même celle du № 38.

2. Учамъ те, синко, карамъ те:
Направи чешма сретъ село,
Сите ке чуятъ, ке
(7+4+7 / 16) дойдатъ | и лилянините
дружки | и лилянините
сестри | и лилянината
майка, | белкимъ Лиляна ке
(3/4) дойде, | Лиляна мома убава!

3. И чухъ те, майко, направихъ,
Направихъ чешма сретъ село,
Ситето чуа, дой-
(7+4+7 / 16) доа, | и лилянините
дружки | и лилянините
сестри | и лилянината
майка, | само Лиляна не
(3/4) дойде, | Лиляна мома убава!

4. Учи ме, мамо, карай ме,
. . . . . (като 1-ви купл.)

2. Učam te, sinko, karam te:
Naprai češma sret selo,
Site ke čujat, ke
(7+4+7 / 16) dojdat | i liljaninite
družki | i liljaninite
sestri | i liljaninata
majka | belkim Liljana ke
(3/4) dojde, | Liljana moma ubava!

3. I čuh te, majko, napraih,
Napraih češma sret selo
Siteto čua, doj —
(7+4+7 / 16) doa | i liljaninite
družki | i liljaninite
sestri | i liljaninata
majka, | samo Liljana ne
(3/4) dojde, | Liljana moma ubava!

4. Uči me, mamo, karaj me,
. . . . . (v. le 1-er kouplet)

5. Учамъ те, синко, карамъ те,
Направи църква сретъ село,
Сите ке чуятъ, ке . . . (в. к. 2)

6. И чухъ те, майко, направихъ
Направихъ църква сретъ село
Ситето чуа, дой — . . . . (в. к. 3)

7. Учи ме . . . . . (в. к. 1)

8. Учамъ те, синко, карамъ те,
Престор' се мъртавъ
сретъ кукя,
Сите ке чуятъ ке . . . .
(в. к. 2)

9. Легнало й лудо сретъ кукя,
легнало й, кай да е мъртво,
Ситето чуле и
$\left(\frac{7+4+7}{16}\right)$ дошле | и лилянините
дружки | и лилянините
сестри | и лилянината
майка, | ето й Лиляна че
$\left(\frac{3}{4}\right)$ иде, | Лиляна убава!

10. Рипнало й лудо отъ легло,
фатило й лудо Лиляна,
Лиляна мома у —
$\left(\frac{7+4+7}{16}\right)$ бава | Лиляна, пиле ша-
рено | Лиляна . . . . . .
(в. к. 1)

11. Ето и попо че иде,
Вместо до'пява, венчава
Лиляна мома у —
бава . . . . . (в. к. 1)

5. Učam te, sinko, karam te
Naprai cărkva sret selo
Site ke čujat, ke . . . (v. k. 2)

6. I čuh te, majko, napraih,
Napraih cărkva sret selo
Siteto čua, doj — . . . . (v, k. 1)

7. Uči me . . . . . (v. k. 1)

8. Učam te, sinko, karam te,
Prestor' se mărtav
sret kukja,
Site ke čujat, ke . . . .
(v. k. 2)

9. Legnalo j ludo sret kukja,
Legnalo j, kaj da je mărtvo,
Siteto čule i
$\left(\frac{7+4+7}{16}\right)$ došle | i liljaninite
družki | i liljaninite
sestri | i liljaninata
majka, | eto j Liljana če
$\left(\frac{3}{4}\right)$ ide, | Liljana ubava!

10. Ripnalo j ludo ot leglo,
Fatllo j ludo Liljana,
Liljana moma u —
$\left(\frac{7+4+7}{16}\right)$ bava | Liljana, pile ša-
reno | Liljana . . . . . .
(v. k. 1)

11. Eto i popo če ide
Vmesto do'pjava, venčava
Liljana moma u —
bava | . . . . . (v. k. 1)

Un jeune homme prie sa mère de lui apprendre de quelle façon il peut conquérir Liliana, jolie fille, petit oiseau bigarré, agneau cajolé, basilic grec, œillet turc, etc. La mère conseille au jeune homme de construire une fontaine au milieu du village — tout le monde accourra, les compagnes, les sœurs, la mère de Liliana, peut-être Liliana elle-même. Le fils construit la fontaine: tout le monde accourt; Liliana ne vient pas. La mère conseille à son fils d'élever une église. Le résultat est le même. La mère conseille alors à son fils de faire le mort. Le fils s'étend, immobile, sur son lit. Tout le monde accourt, Liliana aussi. „Le jeune fou bondit du lit, saisit ardemment Liliana. Voilà le pope qui arrive. Au lieu d'un enterrement, un mariage."

№ 37.

УЧИ МЕ, МАМО! — UČI ME MAMO! ENSEIGNE-MOI, MÈRE !

Охридски вариантъ на № 36.
Version d'Ohrida du № 36.

Modérément animé.

№ 38. (2-ри вариантъ на сжщата пѣсень / 2-ième version de la même chanson)

Битоля — Monastir.

№ 39.

ОТЪ ПЛАНИНА СЛЕВА, МАМО . . . — OT PLANİNA SLEVA, MAMO . . . DE LA MONTAGNE EST DESCENDU, MÈRE . . .

Animé 1, 2, 3.

Велесъ — Vélesse. Всеизвестна (Répandue également en Bulgarie).

2. На рамо си носи, мамо, сиви долами, (2).
Сиви долами, мамо, сиви долами,

Сиви долами, мамо, изпарцалени.

3. Предъ него си тера, мамо, до триста овци, (2)
До триста овци, мамо, „ „ „
„ „ „ „ до двесте кози.

4. Ги потера, мила мамо, кай белилото,
Кай белилото, мамо, „ „
„ „ „ кай перилото.

5. I ч. { Кай шо моми белатъ, мамо, танките платна,
А невести ператъ, мамо, бели кошуле,

II ч. { Кай шо моми белатъ, мамо, танките платна,
А невести ператъ, мамо, бели кошуле,

6. { Та на сека даде, мамо, китка шарена,
А на мене даде, мамо, хурка писана,
Заднишкомъ я даде мамо, изкривомъ погледна. (2).

2. Na ramo si nosi, mamo, sivi dolaml (bis)
Sivi dolami, mamo, „ „ „
„ „ „ izparcaleni

3. Pred nego si tera, mamo, do trista ovci, (bis)
Do trista ovci, mamo, „ „ „ „
„ do dveste kozi

4. Gi potera, mila mamo, kaj beliloto, (bis)
Kaj beliloto, mamo, „ „ „
„ „ „ kaj periloto.

5. I p. { Kaj šo momi belat, mamo, tankite platna,
A nevesti perat, mamo, beli košule,

II p. { Kaj šo momi beljat, mamo, tankite platna,
A nevesti petat, mamo, beli košule,

6. { Ta na seka dade, mamo, kitka šarena,
A na mene dade, mamo, hurka pisana,
Zadniškom ja dade, mamo, izkrivom pogledna. (bis)

La jeune fille raconte: „De la montagne est descendu un jeune homme, un jeune berger. Sur son épaule était jeté un vêtement en lambeaux; il poussait devant lui trois cent moutons, deux cent chèvres. Il les mena au lavoir, où les jeunes filles blanchissent les fines toiles, où les jeunes femmes lavent les blanches chemises. A chacune il a donné un bouquet, à moi, mère, une quenouille. Il me l'a donnée en cachette et m'a regardée du coin de l'œil."

Забележка. Въпѣкои варианти пѣсеньта продължава тъй: момата пита—„дали да го зема, мамо, ил' да му откажа?" Майката отговаря: „ази ще го взема дъще, баща да ти стане, че(х)ли да ти купи" и пр.

Remarque. Dans certaines versions la chanson continue ainsi: La jeune fille demande à sa mère: „Dois-je le prendre, mère, ou le refuser?" La mère répond: „C'est moi qui le prendra, ma fille; il deviendra ton père, il t'achètera des mules..."

№ 40.

КОЙ ТИ КУПИ КОЛАНЧЕТО? — KOJ TI KUPI KOLANČETO? QUI T'A ACHETÉ LA CEINTURE ?

Всеизвестна. Chanson répandue dans toutes les régions.

mf
Мо-ре, ми го ку- пи дас- кал- че- то, ле- ле, море, ми го ку- пи
Мо-ре, ясъ да но- самъ, той да ме гле-да, ле- ле, море, ясъ да но- самъ
Mo-re, mi go ku- pi das- kal- če- to, le- le, more, mi go ku- pi
Mo-re jas da no- sam toj da me gle- da, le-le, more, jas da no- sam
p
дас- кал- че- то. Де- бре- де, — дас- кал- че- то,
той да ме гле- да. „ „ „ ясъ да го но- самъ
das- kal- če- to. De- bre- de, das- kal- če- to
toj da me gle- da. „ „ „ jas da go no- sam
f
p
де- бре- де, — дас- кал— че- то!
дей ги- ди де, — той да ме гле- да!
de- bre- de, das- kal— če- to!
dej gi- di- de, toj da me gle- da!
f

2. Кой ти купи герданчето, мори, и пр.
3. Кой ти купи фѣстанчето, мори, ...

2. Koj ti kupi gerdančeto, mori, ...
3. Koj ti kupi fѣstančeto, mori, ...

Cette chanson est un badinage entre le jeune homme et la jeune fiile.

Le jeune homme: „Qui t'a acheté la ceinture ?“ (dans les couplets suivants: le collier, le jupon, etc.)

La jeune fille: „Le maître d'école me l'a achetée (le voisin, etc). Moi, je la porterai, lui, il me regardera.“

Les onomatopées „dé-bré-dé, dej-gi-di-dé“ n'ont pas de signification particulière.

Заб. Останалитѣ думи сж както при първо пѣние. Вм. даскалчето пѣе се комшийчето и пр.

Remarque. La suite est comme dans le premier couplet. Au lieu de „maître d'école“ on chante „le voisin“ etc.

III. Нѣколко юнашки и комитски (нови юнашки) пѣсни.

III. Quelques chansons héroïques et quelques chansons de comitadjis (chansons héroïques plus récentes).

№ 41.

КУКУВИЦА КУКА — KUKUVICA KUKA
LE COUCOU CHANTE

С. Лазарополе — Дебърско.
Village de Lazaropolé — ar. de Débre.

2. Войници се пишатъ,
момци македонци!
Горо-ле, мори, зелена,
Ти водо, мори, студена!

3. Кой си пушка нематъ,
пушка ке му даетъ.
Горо-ле . . . . . .
Ти водо . . . . . .

4. Кой си конче нематъ,
конче ке му даетъ,
Горо-ле . . . . . .
Ти водо . . . . . .

5. Кой си сабя нематъ,
Сабя ке му даетъ.
Горо-ле, мори, зелена,
Ти водо, мори, студена!

2. Vojnici se pišat,
momci makedonci!
Goro-le, mori, zelena,
Ti vodo, mori, studena!

3. Koj si puška nemat,
puška ke mu dajet.
Goro-le . . . . . .
Ti vodo . . . . . .

4. Koj si konče nemat,
konče ke mu dajet.
Goro-le . . . . . .
Ti vodo . . . . . .

5. Koj si sabja nemat,
Sabja ke mu dajet.
Goro-le, mori, zelena,
Ti vodo, mori, studena!

Le coucou chante, le cœur des braves bondit. La forêt est verte, les sources sont fraîches. On appelle les soldats, les jeunes Macédoniens. Celui qui n'a pas de fusil on lui donnera un fusil, celui qui n'a pas de cheval on lui donnera un cheval, celui qui n'a pas de sabre on lui donnera un sabre, etc.

Забележка. Тази народна пѣсень по текстово съдържание е отнесена къмъ по-ново време. Въ старитѣ пѣсни съ подобно съдържание се говори за султански служители, които записватъ по села и градове войници на дългосрочна служба. При раздѣла съ либето си, взетитѣ за войници младежи или наскоро женени, се обзалагатъ съ вѣрно чакане, или за подвизи на моми героини и др. — Кукувичата пѣсень е обикновенъ предвестникъ за юнацитѣ да поематъ гората — вѣрна майка на хайдутитѣ.

Remarque. Cette chanson populaire appartient par son texte à une époque plus récente. Dans les anciennes chansons ayant un texte analogue on parle des envoyés du sultan qui, dans les villages et les villes, inscrivent les soldats pour le service militaire. En se séparant de leurs bien-aimées, les jeunes gens enrôlés promettent d'être fidèles, d'accomplir des prouesses. Le chant du coucou est, en général, pour les braves le signal qu'il est temps de prendre la forêt — la fidèle mère des „haïdouks."

№ 42.

АЙДЕ СОЛНЦЕ ЗАЙДЕ — AJDE SOLNCE ZAJDE
LE SOLEIL SE COUCHE ENTRE DEUX MONTAGNES

2. Айде во планини зелени ливади,
Нане мори,
Айде во планини зелени ливади.
(По сѫщия начинъ и
другитѣ куплети)
3. Айде во ливади високи тополи,
4. Айде подъ тополи два бели чадъра,
5. Айде подъ чадъри болень Богданъ
лежитъ.
6. Айде питайте го, отъ шчо боленъ
лежитъ.
7. Ай ми го болитъ зъбче сърмалия.
8. Айде викайте го Имеръ-Берберчето
9. Айде да си земитъ клещи бурмалия
10. Айде да извадитъ зъбче алтънлия.

. . . . . .
. . . . . .

2. Ajde vo planini zeleni livadi,
Nane mori,
Ajde vo planini zeleni livadi.
(Po sъštija način i
drugite kupleti).
3. Ajde vo planini visoki topoli,
4. Ajde pod topoli dva beli čadъra,
5. Ajde pod čadъri bolen Bogdan
ležit.
6. Ajde pitajte go ot ščo bolen
ležit.
7. Ajde mi go bolit zъbče sъrmalija.
8. Ajde vikajte go Imer-Berberčeto
9. Ajde da si zemit klešti burmalija
10. Ajde da izvadit zъbče altъnlija.

. . . . . .
. . . . . .

Le soleil se couche entre deux montagnes. Dans une verte prairie deux grands peupliers. Sous les peupliers deux tentes blanches. Sous une tente le voïvode Bogdan (Bogdan est un haïdouk célèbre dont le nom est passé dans la légende). Bogdan est malade. On lui demande ce qu'il a. Une dent lui fait mal. La chanson continue par le récit de la récompense du barbier.

№ 43.

БОЛЕНЪ КАРА-МУСТАФА И ХАЙДУКЪ ВЕЛКО — BOLEN KARA-MUSTAFA I HAJDUK VELKO
KARA-MOUSTAFA, MALADE, ET LE HAÏDOUK VELKO

2. Боленъ ми лежитъ, море,
Та ке ми умритъ,
Дей гиди, боленъ, та ке ми умритъ.

3. Ми се собрале, море,
Вси башъ юнаци,
Дей гиди все башъ, море, юнаци

4. Та ми го питатъ, море,
Кара-Мустафа,
Дей гиди, боленъ Кара-Мустафа!

5. Кой ке ти носитъ, море,
Дългана пушка?
Дей гиди боленъ Кара-Мустафа!

6. — Нека я носитъ, море,
Тозъ айдукъ Велко,
Оти е боле юнакъ отъ мене.

7. Кой ке ти носитъ, море,
Острана сабя?
Дей гиди, боленъ Кара-Мустафа!

8. — Нека я носитъ, море
(като к. 6)

9. Кой ке ти я(х)ватъ, море,
вранана коня?
Дей гиди, боленъ Кара-Мустафа!
. . . . . .
. . . . . .

2. Bolen mi ležt, more,
Ta ke mi umrit,
Dej gidi, bolen, ta ke mi umrit.

3. Mi se sobrale, more,
Vsi baš junaci,
Dej gidi, vsi baš junaci

4. Ta mí go pitat, more,
Kara-Mustafa,
Dej gidi, bolen Kara-Mustafa!

5. Koj ke ti nosit, more,
Dlgana puška?
Dej gidi, bolen Kara-Mustafa!

6. — Neka ja nosit, more,
Toz ajduk Velko,
Oti je bole junak ot mene.

7. Koj ke ti nosit, more,
ostrana sabja?
Dej gidi, bolen Kara-Mustafa!

8. — Neka ja nosit, more,
. . . (k. 6)

9. Koj ke ti ja(h)vat, more,
vranana konja?
Dej gidi, bolen Kara-Mustafa!
. . . . . .
. . . . . .

Kara-Moustafa, haïdouk musulman, est malade; il va mourir. Autour de lui se réunissent les hommes de sa bande et ils l'interrogent: „Kara-Moustapha, qui portera ton long fusil, qui portera ton sabre tranchant, qui montera ton cheval noir?“ — „C'est le haïdouk Velko (haïdouk bulgare) qui portera mon long fusil, mon sabre tranchant et qui montera mon cheval noir, car il est encore plus brave que moi.“

№ 44.

АЙДЕ ПУШКА ПУКНА! — AJDE PUŠKA PUKNA! ALLONS, UNE BALLE A SIFFLÉ!

2. Айде, че удари, бре леле Яно,
Най-добрия юнакъ. „

3. Айде юнакъ викна, бре леле Яно,
И гората екна. „

4. „Айдѐ земете си, бре други мили,
До две, до три книги „

5. Айде напишете, „
И ги изпратете. „

6. Айде първа книга, бре напишете,
На мой мили татко, „

7. Айде да ме жали, бре други мили,
И да ме не чека. „

8. Айде втора книга, бре напишете,
На стара ми майка. „

9. Айде да ме жали, бре други мили,
И да ме не чека. „

10. Айде трета книга, бре напишете,
На моето либе. „

2. Ajde, če udari, bre lele Jano,
Naj dobrija junak. „

3. Ajde junak vikna, bre lele Jano,
I gorata jekna. „

4. „Ajde zemete si, bre druzi mili,
Do dve, do tri knigi. „

5. Ajde napišete, „
I gi izpratete. „

6. Ajde prva kniga, bre napišete,
Na moj mili tatko. „

7. Ajde da me žali, bre druzi mili,
I da me ne čeka. „

8. Ajde vtora kniga, bre napišete,
Na stara mi majka. „

9. Ajde da me žali, bre druzi mili,
I da me ne čeka. „

10. Ajde treta kniga, bre napišete,
Na mojeto libe. „

11. Айде некъ се жени, бре друзи мили,
И да ме не чека. „

12. Айде ѝ пишете, бре друзи мили,
Че язъ се посвършихъ. „

13. Айде се посвършихъ, бре друзи мили,
За Македония, „
За черна робиня. *)

11. Ajde nek se ženi, bre druzi mili,
I da me ne čeka. „

12. Ajde ji pišete, bre druzi mili,
Če jaz se posvŭrših. „

13. Ajde se posvŭrših, bre druzi mili,
Za Makedonia „
Za černa robinja.

Une balle a sifflé dans la verte forêt. Elle a frappé le meilleur des braves. Le brave a crié, la forêt a retenti: „Allons, camarades, prenez trois feuilles, écrivez trois lettres. La première à mon cher père — qu'il me pleure et ne m'attende plus; la seconde à ma vielle mère qu'elle me pleure et ne m'attende plus; la troisième à ma bien-aimée — qu'elle se marie et ne m'attende plus. Ecrivez lui, mes camarades, que, moi, j'ai épousé la Macédoine, la sombre esclave."

*) Текстътъ на тази стара юнашка пѣсень е приспособенъ въ края къмъ ново време. Въ постари варианти умиращиятъ герой прави други поржчки:

а) Айде пушка пукна, бре леле Яно,
Огъ Будина града.
Айде куршумъ падна у поле широко,
Айде та удари младо байрактарче.
Айде юнакъ викна во поле широко:
Ой дружина верна, верна сговорна, арно ме зарийте,
Айде на глава ми, бре друзи мили, чешма оградете,
Айде на нозе ми, бре друзи мили, дърво посадете,
Айде старъ да мине, бре друзи мили, на сенка да седне,
Айде да почине, бре друзи мили, мене да помене,
Айде младъ да мине, бре друзи мили, вода да с'напие,
Вода да с'напие, бре друзи моми, мене да пожали.

б) Вода тече край златна ябълка,
Изтича се въ тихи бели Дунавъ.
Ябълката съ пушки украшена.
Ахъ, че гръмна най-добрата пушка
Че удари най-добрия юнакъ.
Юнакъ викна и гората екна:
Дето падна, тамъ ме заровете,
До глава ми байракъ забодете,
На байрака конче ми свържете,
Конь да цвили, мене да оплаче,
Конь да рови мене да зарови.

*) Les derniers couplets de cette vieille chanson héroïque ont été adaptés à une époque plus récente. Dans les versions plus anciennes, le héros mourant fait des recommandations différentes:

a) Ajde puška pukna, bre lele Jano,
Ot Budina grada.
Ajde curšum padna u pole široko,
Ajde ta udari mlado bajraktarče.
Ajde junak vikna po pole široko:
Oj družina verna, verna sgovorna, arno me zarije,
Ajde na glava mi, bre druzi mili, češma ogradete,
Ajde na noze mi, bre druzi mili, dŭrvo posadete,
Ajde star da mine, bre druzi mili, na senka da sedne,
Ajde da počine, bre druzi mili, mene da pomene,
Ajde mlad da mine, bre druzi mili, voda da s'napije,
Voda da s'napije, bre druzi mili, mene da požali.

b) Voda teče kraj zlatna jabŭlka
Iztiča se v'tihi beli Dunav.
Iabŭlkata s'puški ukrašena,
Ah, če grŭmna naj-dobrata puška,
Če udari naj-dobrija junak.
Junak vikna i gorata ekna:
Deto padna, tam me zarovete,
Do glava mi bajrak zabodete,
Na bajraka konče mi svŭržete,
Kon' da cvili, mene da oplače,
Kon' da rovi, mene da zarovi.

a) Un coup de fusil est parti de Boudina.
Ah! la balle est tombée dans la plaine immense,
Ah! elle a frappé le jeune porte-drapeau,
Ah! le brave a crié dans la plaine immense:
„Fidèles compagnons, ah, enterrez moi bien,
Au-dessus de ma tête élevez une fontaine,
Au pied de ma tombe plantez donc un arbre,
Quand passera un vieux qu'à l'ombre il s'asseye,
Qu'il se repose un peu et qu'il parle de moi.
Quand passera un jeune à la fontaine qu'il boive,
Qu'il boive de cette eau et qu'il pleure sur moi!"

b) Un cours d'eau coule sous un pommier d'or
Et se jette dans le Danube blanc.
Le pommier de fusils est bien paré.
Ah! du meilleur fusil part une balle
Et elle frappe le meilleur des braves.
Le brave crie et le bois retentit:
„Là où je suis tombé enterrez-moi,
A la tête piquez mon étendard,
A sa hampe attachez mon cheval,
Que mon cheval hénisse, qu'il me pleure,
Qu'il creuse la terre, qu'il m'ensevelisse!"

№ 45.

ДО ТРИ МИ ПУШКИ ПУКНА(Х)А! — DO TRI MI PUŠKI PUKNA(H)A! TROIS COUPS DE FEU ONT ÉCLATÉ

2. До три ми юнаци паднаа,
   До три ми майки, леле, плакаа.

3. До три ми майки плакаа,
   Най-пойке майка, леле, Стоян'ва:

4. „Стани ми сине, Стояне,
   Кому остави млада невеста?

5. Невеста, сине Стояне,
   Со седумь-осумь сирачиня;

6. Со седумь-осумь дечиня,
   Со стара майка, леле, девета."

7. — Слушамъ, майко, чувамъ те,
   Ал' не можамъ, мале, да станамъ.

8. Тежка е плоча надъ мене,
   Църна е земя, мале, надъ мене.

2. Do tri mi junaci padnaa.
   Do tri mi majki, lele, plakaa.

3. Do tri mi majki plakaa,
   Naj-pojke majka, lele Stojan'va:

4. „Stani mi sine, Stojane,
   Komu ostavi mlada nevesta?

5. Nevesta, sine Stojane,
   So sedum-osum siračinja;

6. So sedum-osum dečinja,
   So stara majka, lele, deveta."

7. — Slušam te, majko, čuvam te,
   Al' ne možam, male, da stanam.

8. Težka je ploča nad mene,
   Crna je zemja, male, pod mene.

Texte abrégé: Trois coups de feu ont éclaté. Trois braves sont tombés, trois mères les ont pleuré. La mère de Stoyan le plus amèrement: „Lève-toi, mon fils Stoyan, lève-toi; à qui as- tu laissé ta femme avec sept ou huit orphelins et ta vieille mère, la neuvième! — „Je t'écoute, ma mère, je t'entends, mais je ne puis, mère, me lever: une lourde pierre pèse sur moi, la sombre terre repose sous moi."

№ 46.

АЙДЕ НЕ ПИЙ, НЕШО! — AJDE NE PIJ, NEŠO! ALLONS, NE BOIS PAS, NECHO!

Vivement (= 320) Велесъ — Vélesse.

2. Айде ке заспиешъ, пиле-ле Нешо,
Айде ке заспиешъ, (2) мамина калешо,
На дворъ по тремчето.

3. Айде ке те фататъ, пиле-ле Нешо,
Айде ке те фататъ, (2) мамина калешо,
До три луди-млади! —

4. Айде ке те носатъ, пиле-ле Нешо,
Айде ке те носатъ, (2) мамина калешо,
На връхъ на планина!

5. Айде ке те сечатъ, пиле-ле Нешо.
Айде ке те сечатъ, (2) мамина калешо,
Парче по парченце!

2. Ajde ke zaspieš, pile-le Nešo,
Ajde ke zaspieš, (bis) mamina kalešo,
Na dvor po tremčeto.

3. Ajde ke te fatat, pile-le Nešo
Ajde ke te fatat, (bis) mamina kalešo,
do tri ludi-mladi!

4. Ajde ke te nosat, pile-le Nešo,
Ajde ke te nosat, (bis) mamina kalešo,
na vrŭh na planina.

5. Aide ke te sečat, pile-le Nešo,
Ajde ke te sečat, (bis) mamina kalešo,
Parče po parčence! . . .

1. Allons, ne bois pas, oiselet Necho,
Allons, ne bois pas, agnelet à maman,
Ce vin, ce vin vermeil.

2. Allons, tu vas dormir, oiselet Necho,
Allons, tu vas dormir, agnelet à maman,
Dans la cour, dans le kiosque.

3. Allons, t'emporteront, oiselet Necho,
Allons, t'emporteront, agnelet à maman,
Trois gars trois jeunes fous.

4. Allons, te couperont, oiselet Necho,
Allons, te couperont, agnelet à maman
En tout petits morceaux.

№ 47.

АЙДЕ НЕ ПЛАЧИ! — AJDE NE PLAČI!
ALLONS, NE PLEURE PAS!

Всеизвестна — Répandue dans toutes les régions.

2. Айде я слезни, Малино моме, въ градина,
Айде сбери китка,
Айде, Малино моме, трендафилъ,

3. Айде накичи, Малино моме, войвода,
Айде сосъ седумдесеть
Айде, Малино, дружина. . . .

2. Ajde ja slezni, Malino mome, v gradina,
Ajde sberi kitka,
Ajde, Malino mome, trendafil,

3. Ajde nakiči, Malino mome, vojvoda,
Ajde sos sedumdeset
Ajde, Malino, družina. . . .

Soixante-dix jeunes gens partent comme comitadjis dans la montagne. Ils prient la jeune fille Malina de ne pas pleurer, mais de descendre au jardin, de cueillir des roses et de les en parer, eux et leur voïvode.

№ 48.

ДЕЛЧЕВЪ ВОЙВОДА — DELČEV VOJVODA
LE VOÏVODE DELTCHEV

Всеизвестна — Répandue dans toutes les régions.

за — да- де, —
za — da- de, —
до-ле ми в'Ма — ке-
do-le mi v'Ma — ke-
до- ни- я,
do- ni- ja,
до — ле ми в'Де- миръ Ка —
do — le mi v'De- mir Ka —
mf
p
пи — я.
pi — ja.
Animé.
p
p
pp

2. Кой ке се, хей-хей-хей,
Юнакъ наеме
Чумата да я пропъди
Отъ тая Македония?

3. Наелъ се, хей-хей-хей,
Юнакъ отъ Кукушъ,
Младъ Делчевъ, млада войвода,
Чумата да я пропъди.

4. Слезолъ ми, хей-хей-хей,
Младъ Делчевъ — войвода
Чумата да е пропъди
Отъ жална Македония.

5. Първи го, хей-хей-хей,
Куршумъ прободе,
В'левата страна, у сърце.
Делчевъ дружини говори:

6. „Дружино, хей-хей-хей,
Верна, сговорна,
Кога ке вие минете
Низъ моя града Кукуша,

7. Зà мене, хей-хей-хей,
Ке ви попита
Моята майка рождена,
Вие й нейзи кажете:

8. Делчевъ се, хей-хей-хей,
Юнакъ посвърши
За църна земя робиня,
За родна Македония.

2. Koj ke se, hej-hej-hej,
Junak najeme
Čumata da je propъdi
Ot taja Makedonija.

3. Najel se, hej-hej-hej,
Junak ot Kukuš,
Mlad Delčev, mlada vojvoda,
Čumata da je propъdi.

4. Slezol mi, hej-hej-hej,
Mlad Delčev — vojvoda
Čumata da je propъdi
Ot žalna Makedonija.

5. Pъrvi go, hej-hej-hej,
Kuršum probode
V'levata strana, u sъrce,
Delčev družini govori:

6. „Družino, hej-hej-hej,
Verna, sgovorna,
Koga ke vie minete
Niz moja grada Kukuša,

7. Zà mene, hej-hej-hej,
Ke vi popita
Mojata majka roždena,
Vie ji nejzi kažete:

8. Delčev se, hej-hej-hej,
Junak posvъrši
Za cъrna zemja robinja,
Za rodna Makedonija. . . .

1. La noire, heï, heï, heï,
Peste a paru
En bas, en bas en Macédoine,
En bas, à Demir-Kapia.

2. Quel est le, heï, heï, heï,
Brave qui s'engage
A chasser, chasser la peste
De toute la Macédoine?

3. S'engagea, heï, heï, heï,
Un brave de Koukouch,
Le jeune Deltchev, le voïvode,
A chasser, chasser la peste.

4. S'en alla, heï, heï, heï,
Deltchev, le voïvode,
Pour chasser, chasser la peste
De la triste Macédoine.

5. La première, heï, heï, heï,
Balle l'a frappé,
Du côté gauche, dans le cœur.
Deltchev dit à ses compagnons:

6. Compagnons, heï, heï, heï,
Unis et fidèles,
Quand, vous tous, vous traverserez
Ma ville natale de Koukouch,

7. Sur moi, vous, heï, heï, heï,
Interrogera
La mère qui m'a mis au monde.
Répondez alors à ma mère:

8. „Deltchev s'est, heï, heï, heï,
Le brave, fiancé
A la sombre terre, l'esclave,
Sa patrie, la Macédoine.

Remarque. Gotzé Deltchev, né à Koukouch, est l'un des premiers apôtres pour la délivrance de la Macédoine et le principal organisateur des bandes révolutionnaires. Après une série d'exploits à la tête d'un groupe d'insurgés, il périt dans un combat avec un détachement turc le 4 mai 1903.

IV. Пѣсни съ неправилни сложни тактове, танцови и за слушане

IV. Chansons avec des mesures composées irrégulières, certaines adaptées pour la danse

№ 49.

МИЛКАНО, МОМЕ! — MILKANO, MOME!

(Диалогъ между турчинъ-бей и мома българка)

MILKANA, JEUNE FILLE!

(Dialogue entre un bey turc et une jeune fille bulgare)

Modéré (♪ = 96)

Охридъ — Ohrida

2. Търлото ке си продаамъ, (2)
Тебе во ръки ке клаамъ,
Тебе во ръки, мори ке клаамъ!

3. — Ей гиди, турчинъ будала, (2)
Колко ти чинитъ търлото,
Дважъ по-ми чинитъ, море, верата!

4. { Милкано, моме Милкано,
{ Кукята ке си продаамъ,
Тебе во ръки ке клаамъ,
Тебе во ръки, мори, ке клаамъ!

5. Ей гиди . . . . (като к. 3).

2. Tărloto ke si prodaam, (bis)
Tebe vo răki ke klaam,
Tebe vo răki, mori, ke klaam!

3. — Ej gidi, turčin budala, (bis)
Kolko ti činit tărloto,
Dvaž po-mi činit, more, verata!

4. { Milkano, mome Milkano,
{ Kukjata ke si prodaam,
Tebe vo răki ke klaam,
Tebe vo răki, mori, ke klaam!

5. Ei gidi . . . . (v. couplet № 3.).

Le bey: „Milkana, jeune fille, écoute ce que te dit le bey en personne: je vendrai { ma bergerie / ma maison } pour pouvoir te prendre (le bey veut racheter la jeune fille de son père).

La jeune fille: „Va donc, Turc nigaud, autant que vaut pour toi, { ta bergerie / ta maison } deux fois plus vaut, pour moi, ma foi.“

№ 50.

МИЛКАНО! — MILKANO!

(Мелодиченъ вариантъ на № 49, всеизвестенъ въ цѣла България).

MILKANO

(Version mélodique connue dans toute la Bulgarie).

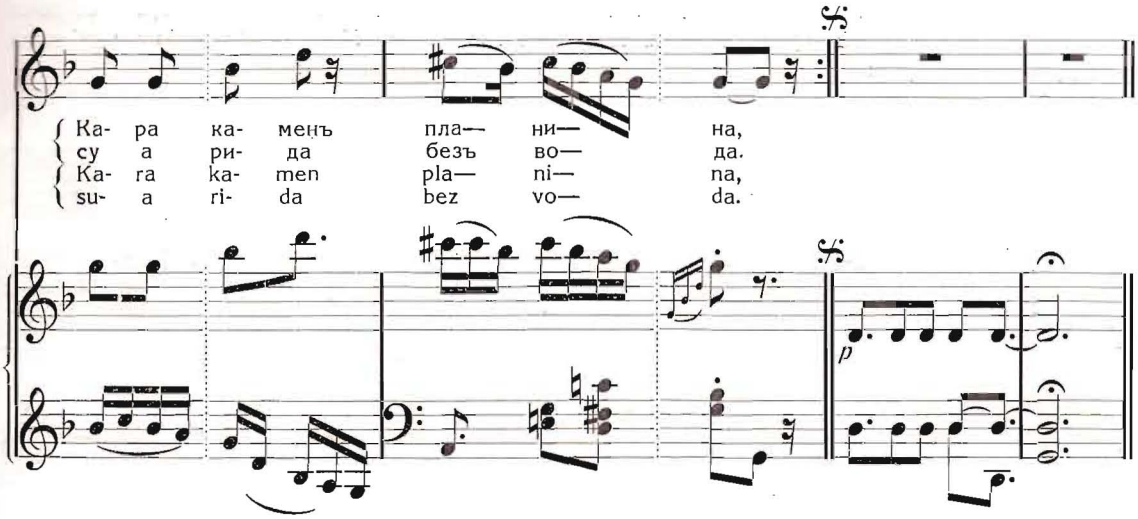

№ 51.

ДАФИНО, ВИНО ЦЪРВЕНО! — DAFINO, VINO CǍRVENO! DAFINA, AU VIN ROUGE PAREILLE

Assez vite (♪=320) Битоля—Monastir

2. Поминали са айдуци,
Гунчето му го окрале.
Трала . . . . . .

Гунчето му го окрале,
На ано му го продале,
На ано му го продале
За руйно вино цървено.

3. — Ак' му окрале гунчето,
Нека ми-й живо момчето!
Трала . . . . . .

Ой си потамо, бре лудо,
Не бери гайле по него,
Не бери гайле по него,
Не се задевай со мене. . .

2. Pominali sa ajduci,
Gunčeto mu go okrale.
Trala la . . . . . .

Gunčeto mu go okrale,
Na ano mu go prodale,
Na ano mu go prodale,
Za rujno vino cŭrveno.

3. — Ak' mu okrale gunčeto
Neka mi-j živo momčeto!
Trala la . . . . . .

Oj si potamo, bre ludo,
Ne beri gajle po nego,
Ne beri gajle po nego,
Ne se zadevaj so mene.

1. Dafinka, au vin rouge pareille,
Ton amoureux s'est endormi,
Tra-la-li-la-la-la-li-la-la-la-la
Dans les monts de Kara-Kamen, (bis)
Sur une colline très aride.

2. Par là sont passés des brigands
Ils lui ont volé son gilet
Tra-la . . . . . .
Ils l'ont vendu dans une auberge (bis)
Pour du vin vermeil, du vin rouge.

3. — S'ils lui ont volé son gilet,
Vive, vive mon amoureux.
Passe ton chemin, jeune fou,
Pour lui ne te mets pas en peine, (bis)
Avec moi ne badine pas.

Забележка. При ритъма на тази пѣсень съ сложната неправилна мѣрка $\frac{12}{16}\left(\frac{7+5}{16}\right)$ се играе въ Македония любимиятъ народенъ танцъ „Елбасанчето“ (или арнаутско хоро), а тъй сжщо „Чамчето“ — танцъ съ плавни движения, придружени съ приклякания.

Remarque. Au rythme de cette chanson, qui a une mesure composée irrégulière $\frac{12}{19}\left(\frac{7+5}{16}\right)$, on danse en Macédoine la danse populaire favorite „Elbassantcheto“ (ou horo albanais) et aussi le „tchamtché“ — danse aux mouvements lents accompagnée de flexions des genoux.

Народнитѣ свирачи и пѣвци едновременно завършватъ пѣсеньта (№ 51) съ следния само инструменталенъ край:

Les musiciens et chanteurs populaires terminent la chanson № 51 par la partie exclusivement instrumentale suivante:

Сжщата въ Прилѣпски мелодиченъ вариантъ.

La même chanson dans la version mélodique de Prilèpe.

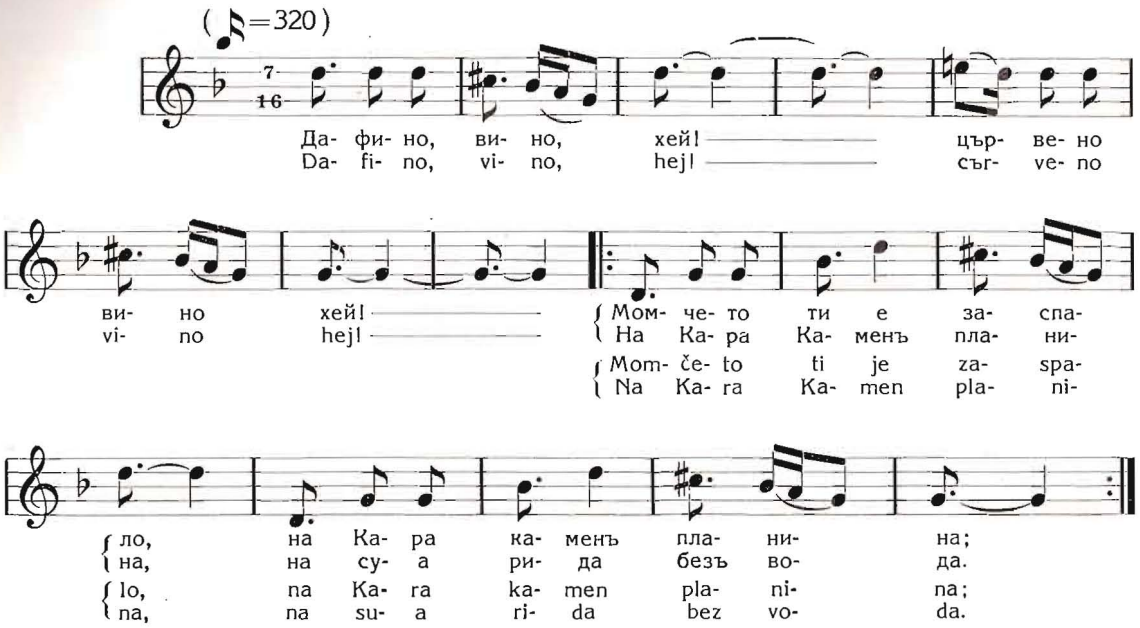
№ 51ª.

Същата (№ 51) въ Щипски мелодиченъ вариантъ [разработена за хоръ въ сборника отъ македонски хорови пѣсни отъ сжщия авторъ].

La même chanson № 51 dans la version médique de Chlip (arrangée pour le chœur dans le recueil de chansons macédoniennes du même auteur).

№ 51ᵇ.

2. Поминали са, хей, турци (х)айдуци, хей,
Гунчето му го окрале, на ано му го продале,
На ано му го продале, за руйно вино цървено.

3. Ако му окрале, хей, море, гунчето, хей,
Нека мий живо момчето, нека мий живо момчето!
Трала лала . . . . . .

2. Pominali sa, hej, turci (h)ajduci, hei,
Gunčeto mu go okrale, na ano mu go prodale,
Na ano mu go prodale, za rujno vino červeno.

3. Ako mu okrale, hej, more, gunčeto, hej,
Neka mij živo momčeto! (bis)
Trala lala . . . . . .

№ 52.

АЛИЯ, МОРЕ ДЕЛИЯ! — ALIJA, MORE DELIJA!

По мелодия, записана отъ Йосифъ Чешмеджиевъ (македонецъ-учитель по музика), разработена отъ Д. Христовъ

ALÏA, HOLÀ, TÊTE FOLLE!

D'après la mélodie notée par Iossiv Tchechmédjiev (Macédonien, professeur de musique) et arrangée par D. Hristov.

2. Алия, море делия,
Шчо-й ова чудо отъ тебе
Со тая пуста тамбура?!

3. Три села чинетъ давия,
Четвърто село — мартири,
Зашчо си мамилъ момите
. . . . . .

2. Alija, more delija,
Ščo-j ova čudo ot tebe
So taja pusta tambura?!

3. Tri sela činet davija,
Četvъrto selo — martiri,
Zaščo si mamil momite.
. . . . . .

№ 52ª.

АЛИЯ, МОРЕ ДЕЛИЯ! — ALIJA, MORE DELIJA!

ALÏA, HOLÀ, TÊTE FOLLE!

Охридъ — Ohrida.

2. Три села чинетъ давия,
Четвърто село — мартири,
Зашчо си мамилъ момите

3. И калешести невести
И сиротици вдоици
Со тая пуста тамбура. (2)

4. Три села чинетъ давия,
Давия дуръ у кадия,
Да ми го судитъ Алия. (2)

5. Кадия пушчи музурче.
Ошло ми, пошло музурче,
Клюкна Алию на порти (2)

6. И на Алия сборвеше:
„Алио, море, делио,
Оди со мене кадию!“ (2)

7. — Постой, почекай, музурче,
Ясъ да си зедамъ тамбура,
Тамбура, море, теллия. (2)

8. Та ми е юшелъ Алия
На конакъ каде кадия —
Со тая пуста тамбура. (2)

9. Кадия фати да судитъ,
Алия вели, говори:
„Кадио, море, ефенди! (2)

10. Пустни ме да си посвирамъ,
Тогай си суди шо знаешъ.“
Послуша ми го кадия,
Пустна Алия да свиритъ.

11. Алия фати да свиритъ,
На тая пуста тамбура.
Та ми си рипна кадия (2)

12. Чалмата фърли на греди,
Китонотъ си кла въ мутлама,
Отъ тая пуста тамбура.

13. Та ми го пустна Алия,
Алия, море, делия
Со тая пуста тамбура. . . , (2)

2. Tri sela činet davija,
Četvъrto selo — martiri,
Zaščo si mamil momite

3. I kalešesti nevesti
I sirotici vdoici
So taja pusta tambura. (bis)

4. Tri sela činet davija,
Davija dur u kadija,
Da mi go sudit Alija. (bis)

5. Kadija pušči muzurče.
Ošlo mi, pošlo muzurče,
Kljukna Aliju na porti (bis)

6. I na Alija sborveše:
„Alijo, more, delijo,
Odi so mene kadiju.“ (bis)

7. — Postoj, počekaj, muzurče,
Jas da si zedam tambura,
Tambura, more, tellija. (bis)

8. Ta mi je jušel Alija
Na konak kade kadija —
So taja pusta tambura. (bis)

9. Kadija fati da sudit.
Alija veli, govori:
„Kadijo, more, efendi! (bis)

10. Pustni me da si posviram,
Togaj si sudi šo znaješ.“
Posluša mi go kadija.
Pustna Alija da svirit.

11. Alija fati da svirit,
Na taja pusta tambura.
Ta mi si ripna kadija (bis)

12. Čalmata fъrli na gredi,
Kitonot si kla v mutlama,
Ot taja pusta tambura.

13. Ta mi go pustna Alija,
Alija, more, delija
So taja pusta tambura. . . . (bis)

1. Alïa, holà, tête folle,
Qu'as-tu donc fait, qu'as-tu donc fait
Avec cette maudite tamboura?

2. Trois villages ont donc porté plainte,
Le quatrième se porte témoin,
Car tu as séduit les fillettes,

3. Et les jeunes femmes aux yeux noirs,
Et les veuves aussi, les pauvrettes,
Avec cette maudite tamboura.

4. Trois villages ont donc porté plainte
Jusques devant notre cadi
Afin qu'il nous juge Alïa.

5. Le cadi envoie son huissier,
L'huissier s'en va, l'huissier arrive,
Frappe à la porte d'Alïa.

6. A Alïa il parle ainsi:
„Alïa, allons tête folle,
Viens avec moi chez le cadi.“

7. — „Attends, attends un peu, huissier,
Que je prenne ma tamboura,
Tamboura, hélas, mon malheur!“

8. Voilà Alïa qui s'en va,
Se rend au palais du cadi,
Avec cette maudite tamboura.

9. Le cadi se met à juger.
Alïa parle, Alïa dit:
„Me voilà, cadi, mon seigneur,

10. Je te prie, permets que je joue,
Puis juge-moi comme tu le veux.“
Le cadi permet qu'Ali joue.

11. Alïa se met à jouer
Avec cette maudite tamboura.
Voilà mon cadi qui bondit,

12. A terre il jette sa tchalma,
Et ses paperasses au plafond,
A cause d'cette maudite tamboura.

13. Et il me relâche Alïa
Alïa, vraiment, tête folle,
Avec cette maudite tamboura.

№ 54.

ОЙ ДЕВОЙЧЕ-ВОЙЧЕ! — OJ DEVOJČE-VOJČE!
OH! JEUNE FILLE, JEUNE FILLE!

Animé (= 320)

Струга — Strouga

1. Ой де- вой- че вой- че, цър- ве- но я—
1. Oj de- voj- če voj- če, съг- ve- no ja—

бол- че, Кру- ша шер- бет- ли— я, ме- зе за ра- ки- я,
bol- če, ра- ки я да пи— ямъ, крот- ко да си спи- ямъ!
Kru- ša šer- bet li— ja, me- ze za ra- ki- ja,
ra- ki- ja da pi— jam, krot- ko da si spi- jam!

Из- го-рефъ лу— до за те— бе до- ри да се ста- вамъ
Iz- go- ref lu— do za te— be do- ri da se sta- vam

2. (Тя): Ајде гори лудо, ај да би изгорелъ,
И ясъ така горамъ, нема шо да чинамъ,
Татко не ме дава, майка не те сака.
Ај гори лудо, да би изгорелъ,
Ајде не се ставамъ со тебе.

3. (Той): Ой, девойче-войче, црвено яболче,
Круша шербетлия, мезе за ракия,
Ракия да пиямъ, кротко да си спиямъ.
Даватъ, не даватъ, ясъ ке те земамъ,
Ајде, ке се ставамъ со тебе.

4. (Тя): Ясъ ке се сторамъ сива яребица,
Па ке си прелитнамъ во поле широко,
Тамо ке се криямъ отъ пологъ на пологъ,
Отъ тебе, лудо, ке бегамъ,
Па си тебе, море, не земамъ.

5. (Той): Ясъ ке се сторамъ сивионъ соколъ,
Та ке си прелитнамъ во поле широко,
Па ке те догонамъ отъ пологъ на пологъ,
Ясъ ке те, мори, тамо найдамъ,
Ајде. ке се ставамъ со тебе,

6. (Тя): Ясъ ке се сторамъ риба летица,
Та ке се пустнамъ во море глобоко,
Та ке се криямъ подъ црнио каменъ,
Отъ тебе, лудо, ке бегамъ,
Па си тебе, море, не земамъ.

7. (Той): Ясъ ке се сторамъ црнио каменъ
Та ке се пушчамъ во море глобоко,
Та ке те чекамъ край мене да минешъ.
Ти ке поминешъ край мене ягне,
Само ке ми легнешъ подъ мене.

(Tja): 2. Ajde gori ludo, aj da bi izgorel,
I jas taka goram, nema šo da činam,
Tatko ne me dava, majka ne te saka.
Aj gori ludo, da bi izgorel,
A jas ne se stavam so tebe.

(Toj): 3. Oj devojče-vojče, crveno jabolče,
Kruša šerbetlija, meze za rakija,
Rakija da pijam, krotko da si spijam.
Davat, ne davat, jas ke te zemam,
Ajde, ke se stavam so tebe.

(Tja): 4. Jas ke se storam siva jarebica,
Pa ke si prelitnam vo pole široko,
Tamo ke se krijam od polog na polog,
Ot tebe, ludo, ke begam,
Pa si tebe, more, ne zemam.

(Toj): 5. Jas ke se storam sivion le sokol,
Ta ke si prelitnam na pole široko,
Pa ke te dogonam ot polog na polog.
Jas ke te, mori, tamo najdam,
Ajde ke se stavam so tebe.

(Tja): 6. Jas ke se storam riba letica
Ta ke se pustnam vo more globoko,
Ta ke se krijam pod crnio kamen.
Ot tebe ludo ke begam,
Pa si tebe, more, ne zemam.

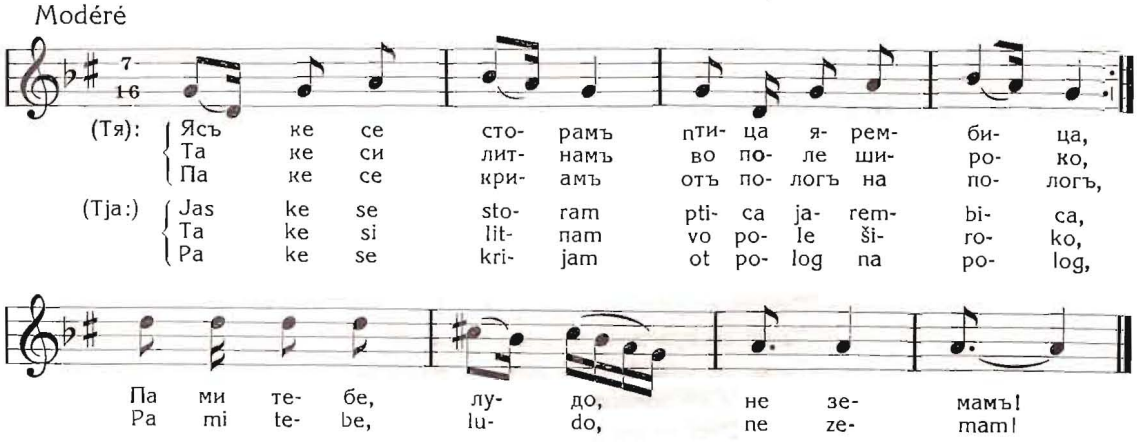
(Toj): 7. Jas ke se storam crnio kamen,
Ta ke se puščam vo more globoko,
Ta ke te čekam kraj mene da mineš,
Ti ke pomineš kraj mene, jagne,
Samo ke mi legneš pod mene.

Un jeune homme déclare à une jeune fille qu'il brûle d'amour pour elle et veut l'épouser. La jeune fille lui répond qu'elle ne l'épousera pas car ses parents s'y opposent. Il insiste. Alors elle déclare: „Je me transformerai en grise perdrix et je m'envolerai dans la plaine immense. Là, je me cacherai de nid en nid." Le jeune homme: „Je me transformerai en faucon aux yeux gris et je m'envolerai dans la plaine immense. Là, je te chercherai, de nid en nid." La jeune fille: „Je me transformerai en truite vive et je m'enfoncerai dans une eau très profonde. Là je me cacherai sous une roche noire." Le jeune homme: „Je me transformerai en roche noire et je m'enfoncerai dans une eau très profonde. J'attendrai, alors, que tu passes près de moi. Tu passeras près de moi, mon agneau, et tu te coucheras, toi-même, sous moi."

№ 54ª.

Сжщиятъ хубавъ текстъ се пѣе и съ следнята мелодия, позната на всички македонци.

On chante aussi le texte de la jolie chanson précédente sur la mélodie suivante connue de tous les Macédoniens:

№ 55.

MOMA PÒCA — MOMA ROSA

(Хороводна пѣсень).

LA JEUNE FILLE ROSSA

(Chanson accompagnant le horo).

Велесъ — Vélesse

2. Накитила три товара;
Товарила, кинисала.

2. Nakitila tri tovara;
Tovarila, kinisala.

3. Кинисала, патъ сгрешила,
Накачила планината.
4. Тамо нашла три овчари,
Три овчари, три бекяри.
5. Роса имъ се милно моли:
„Ей овчари, мили бракя,
6. Пустнете ме да нокевамъ,
да нокевамъ, повечерамъ."
7. Я пушчиле, нокевала,
Нокевала, вечерала.
8. Кога утро изутрило,
Роса иска да си оди.
9. Овчари се разговарятъ,
Кой кумове, кой девери,
10. Кой кумове, кой девери,
Желенъ-Пейо — младоженя.
11. Я однели в'лепа църква.
Църквата се затворила,
12. Дячинята онемели,
Поповете ослепели.
13. Кумовете разговарятъ:
Питайте я невестата,
14. Дали има негде кого,
Негде кого родъ, порода.
15. Невестата отговаря:
„Язъ си имахъ еденъ братецъ
16. Язъ си имахъ еденъ братецъ,
Го викаа Желенъ-Пейо."
17. Църквата се отворила,
Дячиня проговориле,
18. Дячиня проговориле,
Поповите прогледнале.

3. Kinisala, pat sgrešila;
Nakačila planinata.
4. Tamo našla tri ovčari,
Tri ovčari, tri bekjari.
5. Rosa im se milno moli:
„Ej ovčari, mili brakja,
6. Pustnete me da nokevam,
da nokevam, povečeram."
7. Ja puščile, nokevala,
Nokevala, večerala.
8. Koga utro izutrilo,
Rosa iska da si odi.
9. Ovčari se razgovarjat,
Koj kumove, koj deveri.
10. Koj kumove, koj deveri,
Želen Pejo — mladoženja.
11. Ja odneli v lepa cărkva.
Cărkvata se zatvorila,
12. Djačinjata onemeli,
Popovete os'epeli.
13. Kumovete razgovarjat:
Pitajte ja nevestata,
14. Dali ima negde kogo,
Negde kogo rod, poroda.
15. Nevestata otgovarja:
„Jas si imah eden bratec.
16. Jas si imah eden bratec,
Go vikaa Želen-Pejo."
17. Cărkvata se otvorila,
Djačinja progovorile,
18. Djačinja progovorile,
Popovite proglednale.

La jeune Rossa a cueilli des fleurs pendant toute la journée. Elle en a fait trois charges et le soir elle veut retourner à la maison; mais elle se trompe de chemin et se perd dans la montagne. Elle rencontre trois jeunes bergers et les prie de lui donner à manger et de la laisser passer la nuit auprès d'eux. A l'aube, Rossa veut partir, mais les bergers parlent de mariage: celui-ci sera le parrain, celui-là le témoin, Jélen Peïo le marié. On amène Rossa à l'église. Mais les portes de l'église se referment, les diacres deviennent muets, les prêtres aveugles. On interroge la fiancée: A-t-elle quelque part des parents? Elle répond: „J'avais un frère; il s'appelait Jélen Peïo." Le mariage est interrompu, les portes de l'église s'ouvrent, les diacres recouvrent la parole, les prêtres la vue.

№ 56.

ЧЕТИРИ КОНЯ ТЕРАШЕ — ČETIRI KONJA TERAŠE
IL CONDUISAIT QUATRE CHEVAUX

Битоля — Monastir

2. Четири узди стегаше,
Сите четири телати[2])

3. Кога минваше низъ Битолъ
Низъ битолските махали,

2. Četiri uzdi stegaše,
Site četiri telati.

3. Koga minvaše niz Bitol
Niz bitolskite mahali,

[1]) Чайре = спасение.
[2]) Телати = пощенски коне.

4. Низъ битолските махали,
Низъ битолските калдърми,

5. Агнушка стои на врата,
Отъ памукъ чорапъ си плете,

6. Отъ памукъ чорапъ си плете,
Дребни си солзи, бре, рони,

7. Дребни си солзи бре рони,
Люто и жешко, бре, кълне:

8. „Олеле Боже до Бога,
Да се запусти Интово!

9. Да се запусти Интово,
Низами да ми се врататъ:

10. Кога минава низъ Битолъ,
Низъ битолските махали,

11. Право ми търга в'меана
На меанджиа говори:

12. Меанджи, брате ябанджи,
Тури ми вино, ракия,

13. Да пиямъ и да с'опиям,
Да заборавамъ дертове,

14. Да заборавамъ дертове
За тая пуста Агнуша. . . .

4. Niz bitolskite mahali,
Niz bitolskite kaldъrmi,

5. Agnuška stoi na vrata,
Ot pamuk čorap si plete,

6. Ot pamuk čorap si plete,
drobni si solzi, bre, roni,

7. Drobni si solzi, bre, roni,
Ljuto i žeško, bre, kъlne:

8. „Olele Bože do Boga,
da se zapusti Intovo!

9. Da se zapusti Intovo,
Nizami da mi se vratat:

10. Koga minava niz Bitol,
Niz bitolskite mahali,

11. Pravo mi tъrga v'meana
Na meandžia govori:

12. Meandži, brate jabandži,
Turi mi vino, rakija,

13. Da pijam i da s'opijam,
Da zaboravam dertove,

14. Da zaboravam dertove
Za taja pusta Agnuša. . . .

Les premières strophes décrivent le bruyant passage à travers Monastir du postillon turc qui fait le trajet entre cette ville et les villages environnants. Dans un de ces villages, Intovo, vit une jeune fille bulgare, Agnioucha, que le postillon aime. Mais elle le craint; tout en tricottant devant la porte de sa maison, elle pleure et prie Dieu de rendre désert Intovo, afin que le postillon n'ait plus à y passer.

Le postillon s'arrête au cabaret:

Cabaretier, frère étranger,
Verse du vin, de l'eau-de-vie,
Afin que j'oublie mes soucis
Pour cette maudite Agnoucha.

Забележка. Рефреннитѣ думи „Оф, аманъ! Чайре да земанъ! (= Охъ леле, или охъ, страдамъ, Съмъ безпомощенъ) сж турски. Цѣлата пѣсень има турски характеръ. Важното въ случая не е това, а обстоятелството, че и самитѣ турци въ Мзкедония сж знаяли добре български и пѣяли пѣсни съ бълг. текстове.

Remarque. Les mots du refrain: Of aman! tchaïré zeman! (Oh! là, là, je souffre! il n'y a pas de salut pour moi) sont turcs. Toute cette chanson a un caractère purement turc. Elle montre que les Turcs de la Macédoine connaissaient très bien le bulgare et chantaient des chansons dont le texte était en langue bulgare.

№ 57.

ПО ДРУМЪ ОДАМЪ — PO DRUM ODAM JE CHEMINAIS

Охридъ-Ohrida

2. (А). Щомъ си легнафъ и си заспафъ.
На сънъ видоф, леле, доръ три млади.
(В). Що бе първи, леле-мале,
Ми потфърли златна яболка.
Що бе втори, леле-мале,
Ми потфърли златенъ пърстенъ.
(С). Що бе трети, мила-мале,
Ме цалуна, леле, по челото.
3. (А). Ми поду(х)на силенъ ветъръ,
Ми откърши, леле, гранка маслина
(В). Ми откърши гранка маслина,
Ме удари по челото;
(С). Се събудифъ, леле мале,
Си прокълнафъ, леле, силенъ ветъръ.
4. (А). Я ме жени, мила мале,
За той, шо ме целуна по челото,
(В). Оти онъ е, мила мале,
Моя севда отъ малечко;
(С). Моя севда, мила мале,
Отъ малечко, леле, до големо.

2. (А). Štom si legnaf i si zaspaf.
Na sъn vidof, lele, dor tri mladi.
(В.) Šo be pъrvi, lele-male,
Mi potfъrli zlatna jabolka;
Šo be ftori, lele-male,
Mi potfъrli, lele, zlaten pъrsten;
(С). Šo be treti, mila male,
Me caluna po čeloto.
3. (А). Mi poduhna silen vetъr,
Mi otkъrši, lele, granka maslina
(В). Mi otkъrsi granka maslina,
Me udari po čeloto;
(С). Se sъbudif, lele male,
Si prokъlnaf, lele, silen vetъr.
4. (А). Ja me ženi, mila male,
Za toj, šo me celuna po čeloto,
(В). Oti on je, mila male,
Moja sevda ot malečko;
(С). Moja sevda, mila male,
Ot malečko, lele, do golemo.

1. (А). Je cheminais, je demandais
L'chemin qui mène à Kitchévo.
(В). J'allais, j'allais jusqu'à mi-route,
La nuit m'surprit dans la prairie, (bis)
Dans la prairie d'Staroetchko.
2. (А). Je me couchais, je m'endormis,
Je vis en rêve trois jeunes gens.
(В). Et le premier, chère maman,
Jeta vers moi une pomme d'or
Et le second, chère maman,
Jeta vers moi une bague d'or,
(С). Le troisième, chère maman,
Sur le front, vite, il m'embrassa.
3. (А). Un vent violent se souleva,
Cassa la branche d'un olivier,
(В). Cassa la branche d'un olivier
Qui sur le front vint me frapper.
(С). Me réveillai, chère maman,
Et le maudis ce vent violent!
4. (А). Ah! marie-moi avec celui
Qui sur le front m'a embrassée;
(В). Car c'est donc lui, chère maman,
Mon grand amour depuis l'enfance,
(С). Mon grand amour, chère maman,
Depuis l'enfance jusqu'aujourd'hui.

Remarque. Les mots, „lé, lé“, du refrain n'ont aucune signification spéciale.

№ 58.

РАЧАХЪ, ПОРАЧАХЪ . . . — RACAH, PORAČAH . . . JE T'AI FAIT APPELER.

Велесъ — Vélesse

На този ритъмъ македонскитѣ българи, албанци (арнаути) и др. играятъ танеца „Елбасанчето“, сѫщо „Чамчето“.

Sur ce rythme les Bulgares de la Macédoine et les Albanais dansent l'„Elbassantché„ et aussi le „tchamtché“.

2. Защо не дойде синокя, Здравке,
На тая сладка вечеря? Трала . . . .
3. На тая сладка вечеря, Здравке,
На това ягне печено? Трала . . . .
4. На това ягне печено, Здравке,
Со суво грозье пълнено? Трала . . . .
5. Со суво грозье пълнено, Здравке,
Со цървенъ пиперъ солено? Трала. . . .

2. Zašto ne dojde sínokja, Zdravke,
Na taja sladka večerja? Trala . . . .
3. Na taja sladka večerja, Zdravke,
Na tova jagne pečeno? Trala. . . . .
4. Na tova jagne pečeno, Zdravke,
So suvo grozje pълneno? Trala . . . .
5. So suvo grozje pълneno, Zdravke,
So cъrven piper soleno? Trala . . . .

Le jeune homme demande à la jeune fille pourquoi elle n'est pas venue chez lui comme il l'en avait priée, prendre part au souper, manger de l'agneau rôti, farci de raisins secs, saupoudré de poivre rouge. . .

№ 59.

ЛИЧО, МОРЕ ЛИЧО! — LIČO, MORE, LIČO! LITCHO, ALLONS, LITCHO!

Село Песочница — Леринско.
Village de Pessotchnitza — Région de Florina.

2. Во момите гледашъ, коя нема че(х)ли,
Коя нема че(х)ли, че(х)ли да ѝ купишъ,
Коя нема фъстанъ, фъстанъ да ѝ купишъ.

3. Личо, море Личо, маминъ (х)атърджия,
Низъ село ми вървишъ, во момите гледашъ,
Коя нема коланъ, коланъ да ѝ купишъ.

4. Личо, море Личо, маминъ (х)атърджия,
Низъ село ми вървишъ, во момите гледашъ,
Коя нема герданъ, герданъ да ѝ купишъ.

2. Vo momite gledaš, koja nema če(h)li,
Koja nema če(h)li, če(h)li da i kupiš,
Koja nema fъstan, fъstan da i kupiš.

3. Ličo, more Ličo, mamin (h)atъrdžija,
Niz selo mi vъrviš, vo momite gledaš,
Koja nema kolan, kolan da i kupiš.

4. Ličo, more Ličo, mamin (h)atъrdžija,
Niz selo mi vъrviš, vo momite gledaš,
Koja nema gerdan, gerdan da i kupiš.

Dans cette chanson, on se moque de Litcho qui est trop complaisant envers les jeunes filles. Il parcourt le village et regarde les jeunes filles. Celle qui n'a pas de mules, il lui achètera des mules, celle qui n'a pas de jupe, il lui achètera une jupe, celle qui n'a pas de collier, il lui achètera un collier, etc.

№ 60.

ЗЕТЕ, МИЛИ ЗЕТЕ! — ZETE, MILI ZETE!

BEAU-FILS, CHER BEAU-FILS!

2. Шекеръ да я ранишъ, (2)
   блага да ти биде; (2)
3. Млеко да я ранишъ, (2)
   бела да ти биде; (2)
4. Симитъ да я ранишъ, (2)
   Мека да ти биде. (2)
. . . . . .

2. Šeker da ja raniš, (bis)
   blaga da ti bide; (bis)
3. Mleko da ja raniš, (bis)
   bela da ti bide; (bis)
4. Simit da ja raniš, (bis)
   meka da ti bide. (bis)
. . . . . .

1. Beau-fils, mon cher beau-fils,
   Soigne ma fille Lenka.
2. Nourris-la de sucre
   Pour qu'elle te soit douce;
3. Nourris-la donc de lait
   Pour qu'elle te soit blanche;
4. Nourris-la de pain blanc
   Pour qu'elle te soit tendre.

Забележка. №№ 59 и 60 съ еднакви числителни мѣрки (тактове) $\frac{14}{16}$ различно ритмизирани $\left(\text{№ 59: } \frac{4}{16}+\frac{5}{16}+\frac{5}{16};\ \text{№ 60: } \frac{5}{16}+\frac{4}{16}+\frac{5}{16}\right)$ сж основи на два подобни танца съ 6 стжпки. Предаването имъ въ приблизителната мѣрка източния „усулъ катакофти“, не отговаря на чисто народния имъ характеръ.

Remarque. Les №№ 59 et 60 qui ont la même mesure $\frac{14}{16}$ différemment rythmés $\left(\text{№ 59: } \frac{4}{16}+\frac{5}{16}+\frac{5}{16};\ \text{№ 60: } \frac{5}{16}+\frac{4}{16}+\frac{5}{16}\right)$ sont la base de deux danses analogues à 6 pas. Leur notation dans la mesure approximative „l'ousoul katakofti“ oriental ne répond pas à leur caractère purement national.

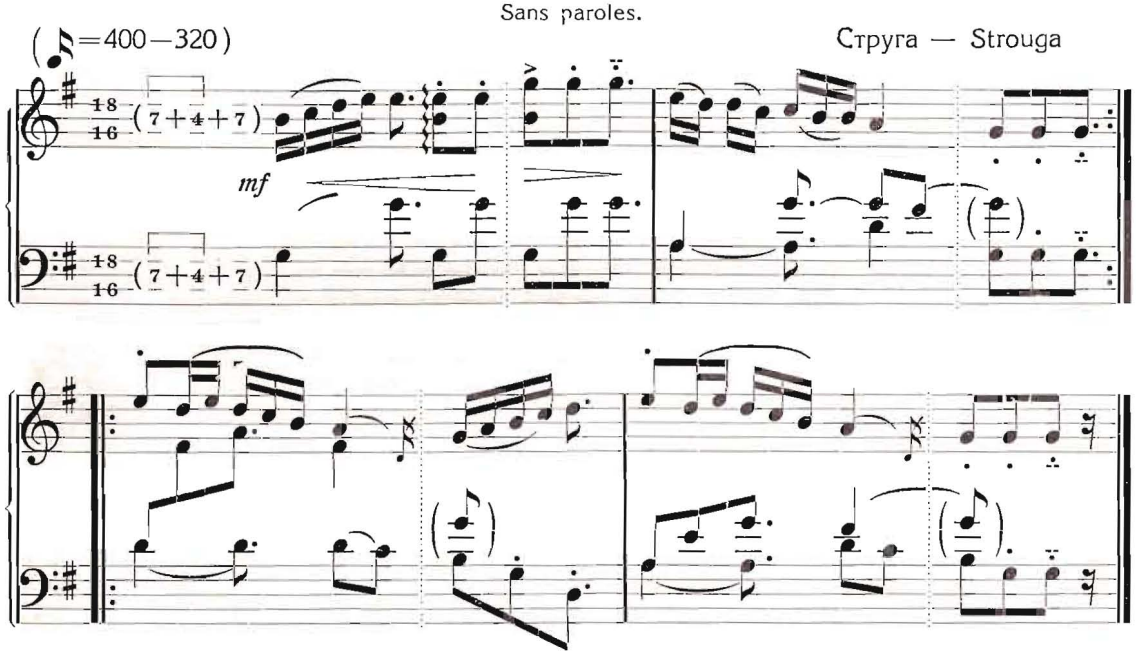
№ 61.

ХОРО „БАЙРАЧЕТО“ — HORO „BAIRAČETO“

Безъ думи.

LE HORO „BAÏRATCHÉ“

Sans paroles.

Забележка. Опростенъ, горният ритъмъ дава следнитѣ обикновени форми:

Remarque. Le rythme ci-dessus simplifié donne les formes habituelles suivantes:

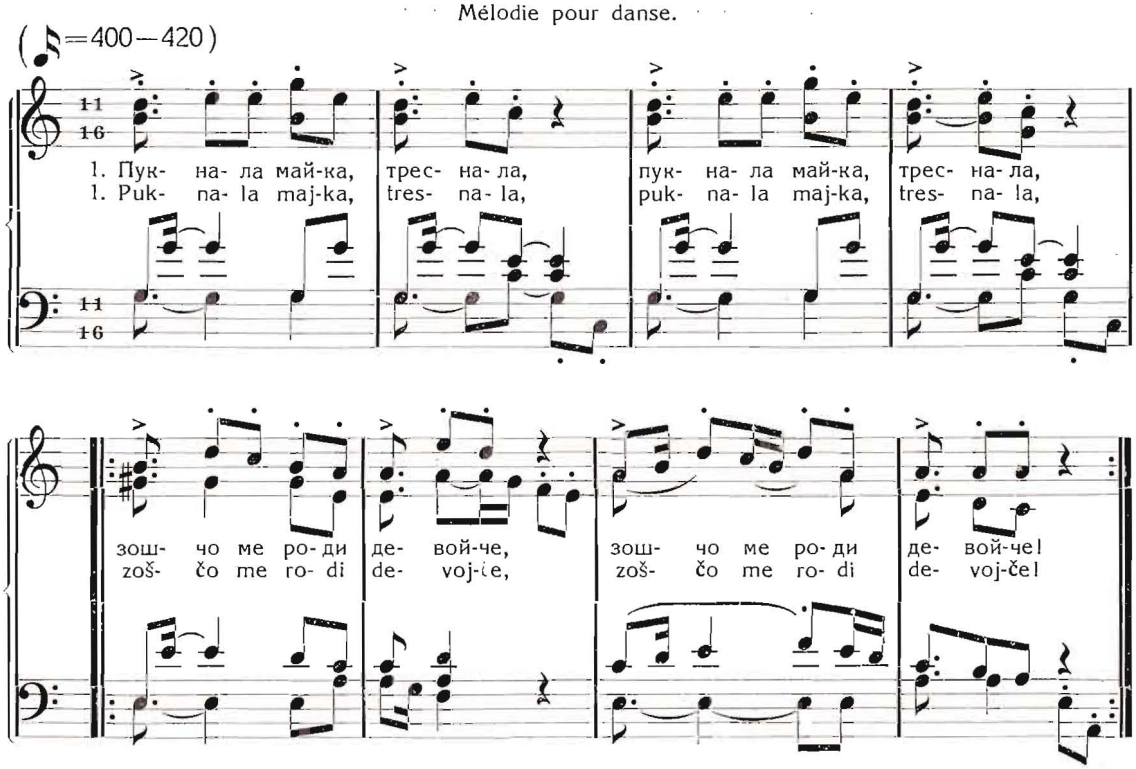
№ 62.

ПУКНАЛА МАЙКА, ТРЕСНАЛА! — PUKNALA MAJKA, TRESNALA!

Танцова мелодия.

MAUDITE SOIT MA MÈRE!

Mélodie pour danse.

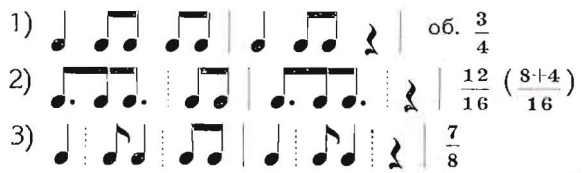
2. Не можамъ в'чаршия да идамъ
отъ тия пусти симитчий:
3. Бели симити ми даваатъ,
бело ми лице сакаатъ!

2. Ne možam v'čaršia da idam,
ot tia pusti simitčij:
3. Beli simiti mi davaat,
belo mi lice sakaat!

La jeune fille maudit sa mère parce qu'elle a mis au monde une fille au lieu d'un fils. En effet, la jeune fille ne peut aller au marché à cause des vendeurs de „simits" (espèce de petits pains blancs). Ces vendeurs (qui ne sont pas, en général, des Bulgares) recherchent la jeune fille. „Ils me donnent des simits blancs, mais désirent mon visage blanc."

Забележка. Ритъмътъ на тая пѣсень, основа на оригиналенъ танецъ и отъ Зап. България (шопско), подлежи на следнитѣ промѣни:

Remarque. Le rythme de cette chanson, qui est la base d'une danse originale qui est également connue dans la Bulgarie de l'Ouest (chez les Chopes) est soumise aux modifications suivantes.

№ 63.

ЧАМЧЕТО — ČAMČETO

Танцова мелодия

LE TCHAMTCHÉ

Mélodie de danse

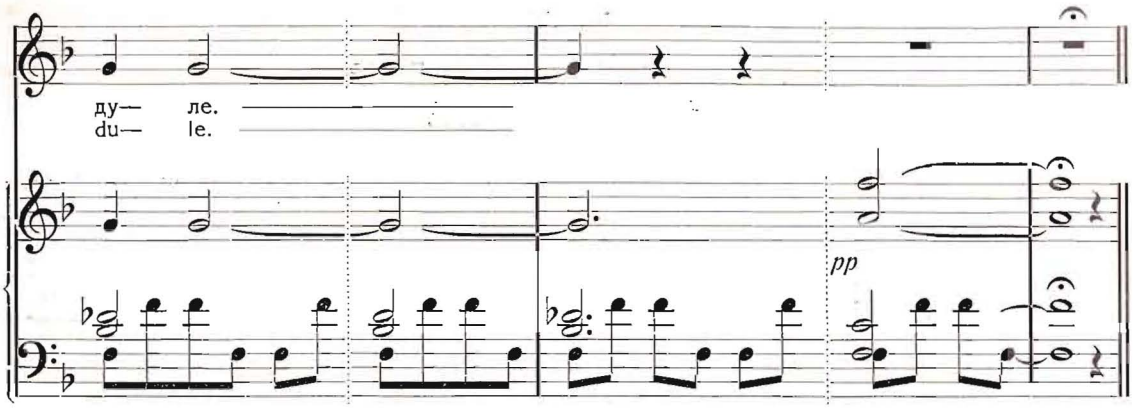

№ 64.

САДИЛО МОМЕ КРАЙ МОРЕ ЛОЗЕ — SADILO OME KRAJ MORE LOZJE
UNE JEUNE FILLE A PLANTÉ UNE VIGNE AU BORD DE LA MER

Tranquille, quasi berceuse. Прилепъ — Prilèpe.

2. Как го садило и го копало,
И на лозьето потиомъ вели:
3. Ой лозье, лозье, сосъ бело грозье,
Како те садимъ и те копаямъ,
4. Кой ке ти яде белото грозье,
Кой ке ти пие благото вино?
5. Ни майка имамъ, леле, ни татка,
Момчето ми е в'дална чужбина.
6. Седумъ е годинъ, какъ е в'чужбина,
Ни книга пише, ни само иде . . . .

2. Kak go sadilo i go kopalo,
I na lozjeto potiom veli:
3. Oj lozje, lozje, sos belo grozje,
Kako te sadim i te kopajam,
4. Koj ke ti jade beloto grozje,
Koj ke ti pije blagoto vino?
5. Ni majka imam, lele, ni tatka,
momčeto mi je v'dalna čužbina.
6. Sedum je godin, kak je v'čužbina,
Ni kniga piše, ni samo ide . . . .

1. Une jeune fille plantait une vigne,
Sur le rivage, au bord de la mer.
2. Elle la plantait, elle la bêchait,
A la vigne elle disait doucement:
3. „Oh vigne, vigne, vigne au raisin blanc,
Voilà je te plante, voilà je te bêche,
4. Mais qui mangera donc ton raisin blanc?
Mais qui le boira donc ton vin si doux?
5. Je n'ai pas de mère, je n'ai pas de père,
Et mon amoureux est à l'étranger,
6. Depuis sept ans il est à l'étranger,
Ni lettre n'écrit, ni ne s'en revient."

(La suite comme dans la chanson „Une jeune fille tissait une toile")

№ 65.

ЛАЛЕ ЕФКА — LALE EFKA
EFKA, MA TULIPE

2. Айде Ефко, джанамъ, айде Ефко,
Айде Ефко, айде Ефко, да се земеме! (2)
Трала . . . .

3. Пуста младость, джанъмъ, не се търпи,
Пуста младость, пуста младость не се търпи! (2)
Трала . . . .

4. Не е огинь, джанъмъ, не е огинь,
Не е огинь, не е огинь да прегори! (2)
Трала . . . .

5. Не е вода, джанъмъ, не е вода,
Не е вода, не е вода да претече! (2)
Трала . . . .

2. Ajde Efko, džanъm, ajde Efko,
Ajde Efko, ajde Efko, da se zememe! (bis)
Trala . . . .

3. Pusta mladost, džanъm, ne se tьrpi,
Pusta mladost, pusta mladost ne se tьrpi! (bis)
Trala . . . .

4. Ne je ogin, džanъm, ne je ogin,
Ne je ogin, ne je ogin da pregori! (bis)
Trala , . . .

5. Ne je voda, džanъm, ne je voda,
Ne je voda, ne je voda da preteče! (bis)
Trala . . . .

Un jeune homme déclare son amour à la jeune fille Evka. „Allons marions-nous Efka. Cette maudite jeunesse ne se peut endurer. Ce n'est pas du feu pour pouvoir s'éteindre, ce n'est pas de l'eau pour pouvoir s'écouler".

№ 66.

ЯНЕ ГЪРЛО ЗАБОЛЕЛО — JANE GJRLO ZABOLELO
IANA A MAL À LA GORGE

Галичникъ — Дебърско.
Galitchnik — Région de Débère.

(♪=320—400)

Пѣсеньта продължава тъй:
„На Петкана си сборуе, ой Петкано меянджийке, Тури вино немѣрено, земи пари неброени“ .... Во чаша му аберъ дошло, му е болна невестата.

Като узнава това тжгуващия за либето си мжжъ, стъкмява конь и тръгва за село при болната си жена. Но я сварва край село на носило. Поисква да я види за последенъ пжть и пада до нея съ последни думи: „заровете ни заедно.“

Iana a mal à la gorge. Ce n'est pas un mal ordinaire, c'est une plaie très profonde. Personne ne veut croire Iana, ni son père, ni sa mère, ni les neuf frères de Iana, ni les huit belles-sœurs. Celui qui peut croire Iana n'est pas ici, il est au loin, dans l'auberge de Petkana. A Petkana il parle ainsi: „Oh, Petkana, aubergiste, verse du vin sans mesurer, prends mon argent sans compter.“ Dans son verre il voit un présage: sa jeune femme est malade. Il selle son cheval, il part. Près du village, il rencontre le convoi funèbre. Il veut revoir une dernière fois sa femme. „Enterrez-nous l'un près de l'autre“ s'écrie-t-il, puis il tombe mort.

*) Както по текстъ, тъй и по мелодия малко измѣнена въ сжщата мѣрка ($\frac{9}{16}$ източенъ видъ) пѣсеньта е позната и въ цѣла България.

*) Cette chanson, avec ce même texte et une mélodie un peu modifiée, mais dans la même mesure ($\frac{9}{16}$, forme orientale) est connue dans toute la Bulgarie.

Кратки бележки за лицата отъ които сж слушани пѣснитѣ отъ сборника.

1) Иванъ Хаджовъ, гимназиаленъ учитель въ София; родомъ отъ Струга. Майка му Деспина, баща му Пантелей, сжщо стружани.

2) Дѣдо Марко Симеоновъ — Плешката, родомъ отъ гр. Галичникъ — Дебърско, на възрасть около 70 години. Живѣе отдавна въ София. Знае множество македонски пѣсни, които пѣе по единъ примитивенъ начинъ съ малко носовъ оттенъкъ на своя ясенъ (звученъ) гласъ. Неукъ българинъ — македонецъ, предава пѣснитѣ въ чистъ народенъ тонъ и ритъмъ, неповлиянъ отъ нова музика. Пѣсеньта „На водици“ (№ 2), предадена отъ менъ въ равенъ двовременъ тактъ, подчинява на неправилната $\frac{8}{16}$ мѣрка (♩. ♪ ♩.). За много стари пѣсни, които съмъ записалъ отъ него, ми е правилъ бележки, че се пѣятъ и отъ помацитѣ-турци на чистъ български езикъ.

3) Стефанъ Вълкановъ, родомъ отъ Битоля, интелигентенъ младежъ, съ висше образование. Баща му е родомъ отъ с. Песочница (Леринско) а майка му е охридчанка. Множеството пѣсни, които ми е пѣлъ, знае отъ майка си и отъ македонскитѣ срѣди. Има вѣрно чувство за оригиналния ритъмъ на македонскитѣ пѣсни.

4) Георги Цапевъ, отъ гр. Прилѣпъ, интелигентенъ българинъ съ висше образование. Има отличенъ теноровъ гласъ. Пѣе народнитѣ пѣсни съ вѣренъ усѣтъ на народенъ пѣвецъ.

5) Василъ Колчевъ Христовъ (Цилето), младъ интелигентенъ българинъ съ духовно образование, родомъ отъ село Зелениче (Леринско). Мой бившъ

Notices sur les personnes de qui l'auteur tient les chansons contenues dans ce recueil.

1) Ivan Hadjov, professeur de lycée à Sophia; natif de Strouga. Sa mère, Despina, et son père, Pantéleï, sont également de Strouga.

2) Le père Marco Siméonov — Plechkata. Natif de la ville de Galitchnik (région de Débère). Agé d'environ 70 ans. Vit depuis longtemps à Sophia. Il connaît une quantité de chansons macédoniennes qu'il chante d'une manière primitive en prêtant une certaine nasalité à sa voix naturellement sonore. Bulgare macédonien illettré, il chante les chansons macédoniennes dans un ton et un rythme purement populaires et nullement influencés par la musique moderne. La chanson „A l'Epiphanie“ (№ 2) que j'ai rendue dans une mesure régulière à deux temps a pour base la mesure irrégulière à $\frac{8}{16}$ (♩. ♪ ♩.). Le père Marco m'a dit à propos de beaucoup de vieilles chansons que j'ai recueillies de lui qu'elles étaient aussi chantées par les pomaks musulmans en un bulgare correct.

3) Stephan Velkanov, né à Monastir; jeune homme instruit. Son père est natif du village de Pessotchnitza — région de Florina, sa mère d'Ohrida. Il tient les nombreuses chansons qu'il m'a chantées de sa mère et des millieux macédoniens qu'il fréquente. Il a un sentiment exact du rythme original des chansons macédoniennes.

4) Guéorgui Tzapev, natif de Prilèpe. Bulgare cultivé ayant fait des études supérieures. C'est un excellent ténor. Il chante des chansons populaires avec le sentiment exact d'un chanteur populaire.

5) Vassil Koltchev Hristov (Tzileto) (jeune Bulgare cultivé) natif du village de Zélénitché — région de Florina. Il a été mon élève en musique au séminaire

ученикъ въ Соф. дух. семинария по музика, той усвои отлично записването и на народни мелодии и самъ записа голѣмъ брой македонски пѣсни. Оригиналната по ритъмъ и мелодия стружка пѣсень „Ой девойче-войче“ е записана отъ самия него, слушана отъ Владимиръ Асенковъ отъ гр. Струга. Много други пѣсни сжщиятъ е записалъ отъ Ел. Дамянова отъ с. Загоричани — Костурско; отъ Кирилъ Чобановъ отъ село Черешница — Костурско, Д. Чобановъ (млѣкарь) отъ сжщото село и др. Записанитѣ мелодии бѣха провѣрени и отъ менъ.

6) Миланъ Антоновъ, р. отъ гр. Щипъ, гимназиаленъ учитель. Отличенъ теноръ, дългогодишенъ хоровъ пѣвецъ и солистъ. Знае множество македонски пѣсни, които пѣе съ вѣренъ усѣтъ за мѣрката и ритъма на нашитѣ пѣсни.

7) Христина Йорданова, македонка, учителка въ Ески-Джумая. Пѣсеньта „Пуснала майка“, слушана отъ нея, се пѣеше отъ покойния нашъ голѣмъ оперенъ артистъ—теноръ и недостижимъ майсторъ на художествено пресъздаване народната пѣсень — Михайловъ К. Стоянъ. Сжщиятъ дивно пѣеше и македонскитѣ пѣсни „Я растуряй, Цвѣто моме“, „Айде не плачи, Малино моме“ и други, разработени отъ мене и издадени въ отдѣлни номера.

8) Т. Гавазовъ, р. отъ гр. Прилепъ, сега на около 65 години, отличенъ черковенъ пѣвецъ (псалтъ), познаващъ безлинейнитѣ източно-черковни ноти (парлагийно нотно писмо) и модерния нотописъ. Знае множество македонски пѣсни, които и самъ е нотирвалъ. Въ министерскитѣ сборници (сега на Академията на наукитѣ) отъ народни умотворения и народописъ има доста македонски пѣсни отъ Прилепъ, нотирани отъ него. Той познава отлично метричнитѣ особености на македонската пѣсень и пръвъ той ме улесни преди 20 години въ подробното имъ изучаване.

9) Юлия Заркова — Антонова отъ Куманово и сестра ѝ Елена Заркова.

de Sophia et il a parfaitement appris à noter les mélodies macédoniennes. La chanson de Strouga „Oj devoiče-voiče“ si originale par le rythme et la mélodie, a été notée par lui; il l'a entendue chanter par Vladimir Assenkov de la ville de Strouga, fonctionnaire à Sofia. Hristov a noté encore beaucoup d'autres chansons chantées par El. Damianova du village de Zagoritchani — région de Kostour, par Kiril Tchobanov du village de Tchernitza — région de Kostour, par D. Tchobanov (laitier) du même village, etc. Les mélodies notées ont été vérifiées par moi.

6) Milan Antonov, natif de la ville de Chtip; professeur de lycée. Excellent ténor, choriste et soliste durant de longues années. Il connaît beaucoup de chansons macédoniennes et il les chante avec un sentiment exact de la mesure et du rythme de nos chansons.

7) Hristina Iordanova, macédonienne; maîtresse d'école à Eski-Djoumaïa. La chanson „Puknala majka“, qu'on tient d'elle, était chantée par feu notre grand chanteur d'opéra — ténor et maître incomparable dans l'exécution artistique de la chanson populaire — Mihaïlov K. Stoyan. Ce dernier chantait aussi admirablement les chansons macédoniennes „Ja rasturay, Tzveto mome“, „Aide ne plači, Malino mome“ et d'autres encore qui ont été arrangées par moi et publiées séparément.

8) T. Gavazov, natif de la ville de Prilèpe. Il a maintenant environ 65 ans. Excellent chantre d'église, il connaît les notes sans portée du chant d'église oriental et la notation moderne. Il connaît une quantité de chansons macédoniennes qu'il a notées lui-même. Dans les Recueils d'Oeuvres populaires du Ministère (maintenant de l'Académie des Sciences) il y a un assez grand nombre de chansons macédoniennes de Prilèpe notées par lui. Il connaît parfaitement les particularités métriques de la chanson macédonienne et c'est lui qui le premier m'a facilité l'étude de ces particularités.

9) Ioulia Zarkova-Antonova de Koumanovo et sa sœur Elena Zarkova.

И двете сж отлични пѣвици на македонски народни пѣсни.

10) Васила Казанджиева—Младенова, основна учителка въ София, р. отъ гр. Велесъ, която съ отличенъ контралтовъ гласъ пѣе народни македонски пѣсни — велешки, щипски и други.

11) Невѣна Николова, р. отъ гр. Велесъ, млада, неука българка. Пѣснитѣ „Мома Роса“, съ оригиналенъ $\frac{10}{16}$ тактъ (3+2+2+3), както и „Четири коня тераше“ съ смесенитѣ мѣрки $\frac{11}{16}$ и $\frac{10}{16}$ сж слушани отъ нея.

12) А. Димевъ, р. отъ гр. Велесъ, учитель по гимнастика въ София, отлично пѣе и свири народнитѣ пѣсни. Знае всичкитѣ наши народни танци (македонски, шопски и др.), които съ голѣмъ успѣхъ прилага въ училищнитѣ занятия по гимнастика. Отъ него записахъ сложнитѣ по ритъмъ танцови пѣсни „Лале Евке“, „Рачахъ порачахъ“ и др.

Лично азъ, бидейки въ близъкъ контактъ съ много македонци, съмъ слушалъ и запомнилъ множество македонски пѣсни, отъ различнитѣ мелодични варианти на които съмъ избиралъ най-хубавитѣ и най-оригиналнитѣ.

Д. Христовъ

Toutes deux excellentes interprètes de chansons macédoniennes populaires.

10) Vassila Kazandjieva-Mladénova, institutrice à Sophia, native de la ville de Vélesse, qui de sa belle voix de contralto chante des chansons macédoniennes populaires de Vélesse, Chtip, etc.

11) Névéna Nikolova, native de la ville de Vélesse, jeune Bulgare illettrée. Les chansons „Moma Rosa“ avec la mesure originale a $\frac{10}{16}$ (3+2+2+3) et „Četiri konija terače“ avec les mesures $\frac{11}{16}$ et $\frac{10}{16}$ m'ont été chantées par elle.

12) A. Dimev, natif de la ville de Vélesse, professeur de gymnastique à Sophia. Il chante et joue parfaitement les chansons populaires. Il connaît toutes les danses nationales (macédoniennes, chopes, etc.) et les enseigne au cours des leçons de gymnastique. C'est de lui que je tiens les chansons, de danse au rythme compliqué „Efka, ma tulipe“, „Je t'ai fait appeler“ etc.

Ayant été personnellement en contact intime avec beaucoup de Macédoniens j'ai entendu un très grand nombre de chansons macédoniennes et parmi les différentes versions mélodiques j'ai choisi les plus jolies et les plus originales.

D. Christov.

Приложение

За да се види, какъ неправилно чужденцитѣ схващатъ българскитѣ пѣсни по текстъ и мелодии, даваме за примѣръ твърде популярната българска македонска пѣсень „Зарумбали тупанитѣ“, поставена като сръбска въ „Албум српских народни песама, уредио Јован Фрајт“, № 1 подъ заглавие „Силан Вардар“.

Оригиналната и хубава по ритъмъ българска пѣсень въ тоя сборникъ като № 17 е предадена въ $^3/_4$ тактъ, съ изопачена мелодия и съ сжщо такъвъ текстъ.

Appendice.

Pour montrer de quelle façon inexacte les étrangers saisissent les textes et les mélodies des chansons macédoniennes, nous donnons comme exemple la très populaire chanson bulgaro-macédonienne „Les tambours se mirent à rouler“ insérée comme serbe dans l'„Alboum srpskih narodni pessama“ composé par Jovan Frait (Edition Frait № 1) sous le titre „Le Vardar bouillounant“.

Cette originale chanson bulgare, au si joli rythme, a été rendue dans le recueil serbe, sous le № 17, dans la mesure à $^3/_4$, avec une mélodie et un texte faussés.

СИЛАН ВАРДАР — SILAN VARDAR
LE VARDAR BOUILLONNANT

Andantino J. Frait

2. Субрали се сватовите хај хај
Ште ми просат невестата румбаба . . .

3. Па појдоше преко Вардар хај хај
Преко Вардар по невеста румбаба . . .

4. Поче зето да ми плачи хај хај
А где ми је невестата румбаба . . .

5. Кюти зето, не ми плачи хај хај
Ето ти је невестата румбаба . . .

2. Subrali se svatovite, haj, haj,
Šte mi prosat nevestata rumbaba . . .

3. Pa pojdoše preko Vardar haj, haj
Preko Vardar po nevesta rumbaba . . .

4. Poče zeto da mi plači haj, haj
A gde mi je nevestata rumbaba . . .

5. Kjuti zeto, ne mi plači haj, haj
Eto ti je nevestata rumbaba . . .

1. Le Vardar bouillonnant a crû, haï, haï
Ils vont ramener la mariée, roumbaba . . . etc

2. Les marieurs se sont rassemblés, haï, haï
Ils vont réclamer la mariée, roumbaba . . .

3. Ils ont traversé le Vardar, haï, haï,
Pour aller chercher la mariée, roumbaba . . .

4. Le marié se met à pleurer haï, haï,
Où est-elle donc, ma jeune femme? roumbaba...

5. Tais-toi, marié, ne pleure pas, haï, haï,
La voilà donc ta jeune femme, roumbaba . . .

Забележка. Сватовете не просятъ (не молятъ) невестата, а отиватъ за нея, да я доведатъ въ зетовата кжща. Текстътъ тукъ не е завършенъ. Съдържанието на пѣсеньта не рисува шега, а истинска случка: сватовете и невестата се удавили въ буйния Вардаръ.

Remarque. Les „svatovés“ (envoyés qui s'occupent des préparatifs du mariage) ne partent pas pour demander la main de la future, mais pour l'amener dans la maison du jeune homme. Le texte n'est pas complet. Cette chanson rapporte une histoire réelle: une jeune femme et les „svatovés“ se sont en effet noyés dans le Vardar.

Същата, въ точенъ видъ по текстъ и мелодия на македонско хоро.

La même chanson dans sa forme originale au point de vue du texte et de la mélodie (Mélodie du horo macédonien).

Animé (♪=320—420)

Велесъ, Битоля и др.
Vélesse, Monastir et autres régions

2. Се собрали сватоите, (2)
Сватоите турлекйовски.
Румба, румба, румбам-ба,
Лиду, лиду, лидуду,

3. Ная'али мулинята, (2)
Запалили лулинята,
Румба . . . . . .

4. Накривили фесчинята,
Накичили картунята,
Засукали мустачиня:
Румба . . . . . .

5. Ке ми одатъ преко Вардар, (2)
Преко Вардар по невеста.
Румба . . . . . .

6. Кинисали сватоите, (2)
Я понели невестата.
Румба . . . . . .

7. Тамам дошле до срет Вардар,
Пусти Вардар ми дотекол,
Ми дотекол силен, матен,
Румба . . . . . .

8. Ми отвлекол сватоите, (2)
Сватоите, невестата.
Румба . . . . . .

9. Викна зетот, та заплака: (2)
„Дека ми е невестата? . .
Румба . . . . . ."

2. Se sobrali svatoite, (bis)
Svatoite turlekjovski.
Rumba, rumba, rumbamba,
Lidu, lidu, lidudu.

3. Najaali mulinjata, (bis)
Zapalili lulinjata,
Rumba . . . . . .

4. Nakrivili fesčinjata,
Nakičili kartunjata,
Zasukali mustačinja:
Rumba . . . . . .

5. Ke mi odat preko Vardar, (bis)
Preko Vardar po nevesta.
Rumba . . . . . .

6. Kinisali svatoite, (bis)
Ja poneli nevestata.
Rumba . . . . . .

7. Tamam došle do sret Vardar,
Pusti Vardar mi dotekol,
Mi dotekol silen, maten,
Rumba . . . . . .

8. Mi otvlekol svatoite, (bis)
Svatoite, nevestata.
Rumba . . . . . .

9. Vikna zetot, ta zaplaka: (bis)
„Deka mi je nevestata ?
Rumba . . . . . .

1. Les tambours se mirent à rouler (bis)
Pour rassembler tous les marieurs.
Rumba, rumba, rumbaba
Lidou, lidou, lidoudou.

2. Tous les marieurs se rassemblèrent (bis)
Les marieurs de Tourlekeuï.
Rumba . . . . . .

3. Pour tous des mules ils engagèrent (bis)
Et puis leurs pipes ils allumèrent.
Rumba . . . . . .

4. Ils passeront tous le Vardar (bis)
Pour ramener la jeune femme.
Rumba . . . . . .

5. Ils partirent donc tous les marieurs,
Et emmenèrent la jeune femme.
Rumba . . . . . .

6. Mais quand ils furent juste au milieu,
C'maudit Vardar se souleva.
Se souleva, violent et trouble,
Rumba . . . . . .

7. Nous emporta tous les marieurs, (bis)
Tous les marieurs, la jeune femme,
Rumba . . . . . .

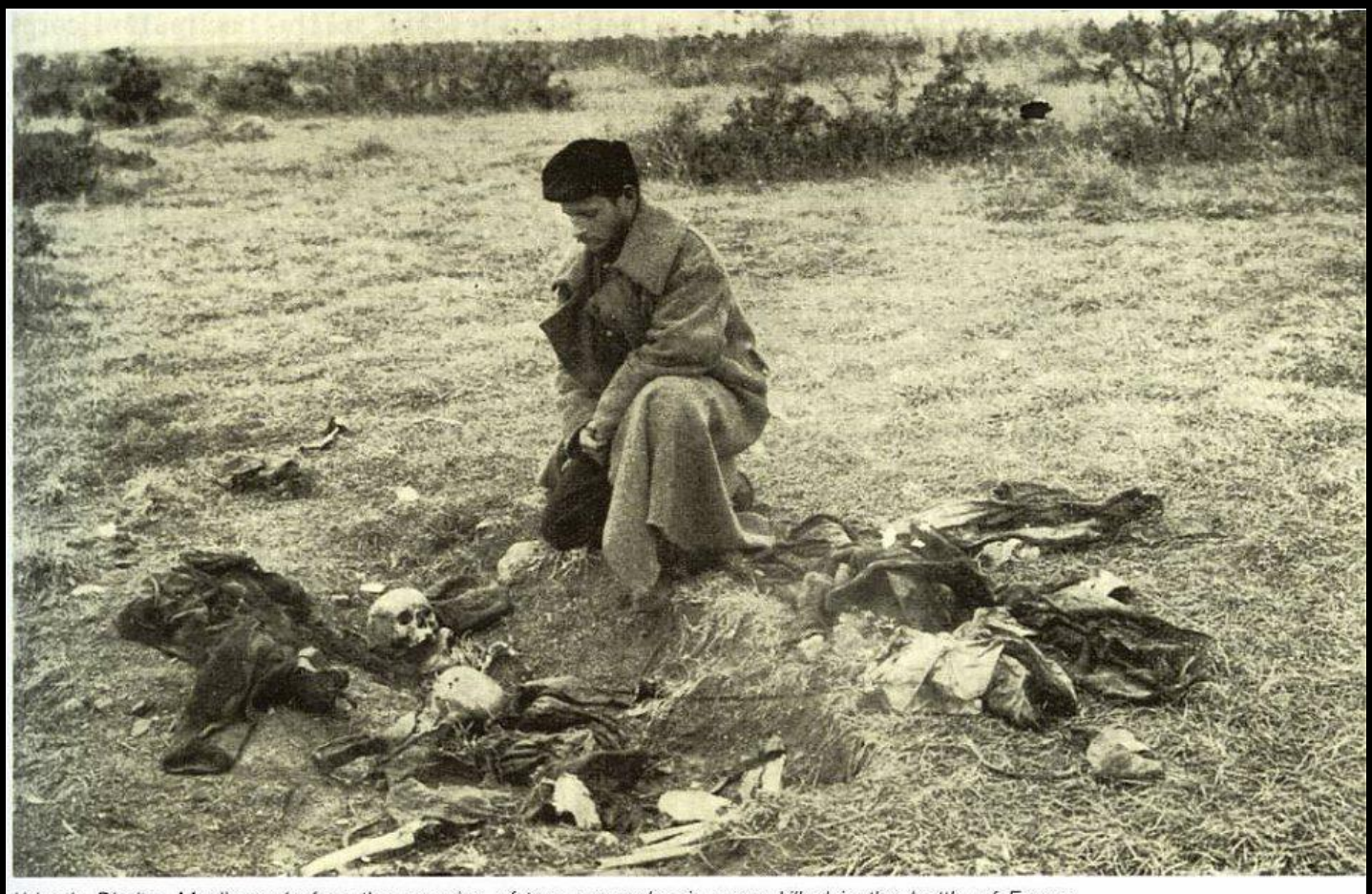
8. L'jeune marié cria, pleura: (1)
Où est-elle donc ma jeune femme!
Rumba . . . . . .

Още стотици книги на дейци родени в географска област Македония може да намерите на:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски"
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres